Sud

Revistă lunară de cultură editată de Fundația „Dimitrie Bolintineanu", Bolintin Vale – Giurgiu – București

5-6

NR 5-6 (141-142) • ANUL 14 • Mai - Iunie 2011

Publicația apare cu sprijinul Primăriei orașului Bolintin Vale, județul Giurgiu.

„Eternitate", pictură de Tudor Meiloiu

Editorial

Și totuși se mișcă ceva !

Despre cultura scrisă la noi după 1990 și lăsată izbeliște s-a clamat mult. Însăși revista noastră, prin condeiul lui Liviu Ioan Stoiciu, al lui C. Stănescu, al subsemnatului ai al altor colaboratori a publicat articole și puncte de vedere critice, nu de puține ori trăgându-se un justificat și bine argumentat semnal de alarmă privind situația unor reviste, a unor edituri, a condiției scriitorului și în genere a tot ce înseamnă cultură națională.

Și, precum bine s-a văzut, nu numai politicienii (parlamentarii, membrii unor partide), ci chiar ministerul de resort par să fi avut urechile înfundate sau, în orice caz, să nu le pese câtuși de puțin de această componentă a vieții contemporane a românilor.

Sceptici, scriitorii și editorii, redactorii publicațiilor cu caracter literar au căutat să se salveze care cum a putut; unii căutând cu disperare sponsori, alții făcând rabat la calitate și publicând cărți de succes comercial, nefiind puțini nici „nebunii" care și-au cheltuit fondurile și energiile pentru a ține în viața câte o revistă, văzută ca un copil de suflet ce nu trebuia abandonat tocmai în tulburea și nesfârșita noastră tranziție (către ce ? către unde ?).

Dar iată că tocmai când începeam și noi să îngroșăm rândurile acestor pesimiști ne-a fost dat să vedem că - totuși ! - începe să se miște câte ceva. Numai în ultimele două luni am primit invitație la trei manifestări culturale ce ni se par nu numai remarcabile și interesante, ci și simbolice pentru felul în care înțeleg unii inimoși oameni de cultură din provincie să-și cinstească înaintașii, ori confrații plecați dintre ei. Este vorba de simpozionul „Mitul eternei reîntoarceri", consacrat la Pitești lui Mircea Eliade, de „Rotonda plopilor aprinși" salon de literatură inițiat de scriitorul Ioan Barbu la Râmnicu Vâlcea (ediția I-a) și de Festivalul Național de Poezie „Emil Botta" și Concursul de Poezie „Constantin Ghiniță" – și acestea aflate tot la prima ediție în municipiul Adjud, desfășurate la inițiativa poetului Paul Spirescu și sub egida primăriei și a Casei de Cultură din localitatea amintită.

Toate aceste manifestări (la care am avut plăcerea și bucuria să participăm și noi, și la care am fost, de asemenea, invitate personalități importante ale culturii noastre, atât din țară cât și de peste hotare), ne îndrituie să sperăm și să credem că, încet-încet, dar sigur, viața noastră spirituală începe să intre pe un făgaș normal, cum de altfel este și firesc să se întâmple după mai bine de două decenii de așteptare și de speranțe.

Să fie acesta un semn al reacției culturii la criza economică, la bâlbâielile și căutările din celelalte domenii ale vieții din România ? E posibil, iar istoria omenirii, mai îndepărtată sau mai apropiată, a dovedit-o de atâtea și atâtea ori.

Ceea ce instituțiile centrale specializate, ceea ce Guvernul și Parlamentul n-au făcut/nu fac în cultură, iată că încep să facă instituții, organizații, fundații, publicații locale, inimoși inițiatori și animatori. De unde și concluzia firească: Dacă se vrea se poate. Dacă există înțelegere și prețuire pentru artă, pentru literatură se pot face multe. Chiar și așa, în permanentă sărăcie și criză de bani...

Florentin Popescu

Clasicii de lângă noi

Un dor fără saț

de Emil Botta

(1911-2011)

De un dor fără saț-s învins
și nu știu ce sete mă arde.
Parcă mereu, din adânc,
un ochi răpitor de Himeră
ar vrea să mă piarde.
Și pururi n-am pace,
nici al stelei vrăjit du-te-vino în spații,
nici timpii de aur, nici anii-lumină,
izvoare sub lună, ori dornică ciută,
nimic nu mă stinge, nimic nu m-alină
și parc-aș visa o planetă pierdută.
E atâta nepace în sufletul meu,
bătut de alean și de umbre cuprins...
Un dor fără saț m-a-nvins,
și nu știu ce sete mă arde mereu.

Recent propus la Premiul Nobel pentru Literatură,

GEORGE ASTALOȘ

se destăinuie: „Viața mea a fost un șir întreg de șanse !"

Cu câtva timp în urmă am citit în „Curierul de Vâlcea", că poetul, dramaturgul și eseistul George Astaloș, scriitor român stabilit la Paris în urmă cu patruzeci de ani a fost nominalizat la Premiul Nobel pentru Literatură. La puțină vreme după aceea am fost invitat la ediția I-a a Salonului Național de Literatură „Rotonda Plopilor Aprinși", organizat la Râmnicu Vâlcea. Acolo l-a întâlnit și pe scriitorul amintit, un om deosebit de agreabil și plăcut, deschis conversațiilor cu confrații, dispus la confesiuni despre bogata și interesanta lui carieră literară internațională. Dar poate mai presus de tot și de toate m-au impresionat umorul și inteligența cu care știe să-și pigmenteze mărturisirile.

Interviu realizat de Florentin Popescu

(continuare în pag. 14)

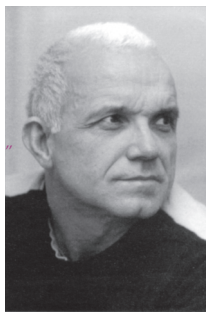
„Rotonda plopilor aprinși" - **Salon Național de Literatură**
Festival Național de poezie *„Emil Botta"* și Concursul de poezie „Constantin Ghiniță" pag. 2

Claudia Voiculescu
Emil Panaitescu și Columna lui Traian pag. 13

Versuri de George Theodor Popescu și Paul Spirescu pag. 10

O retrospectivă, un album, un destin: Gheorghe Ciobanu pag. 20

Delimitări

Un obiect -cult care să atragă energiile negative. Fericirea ? La 74 ani

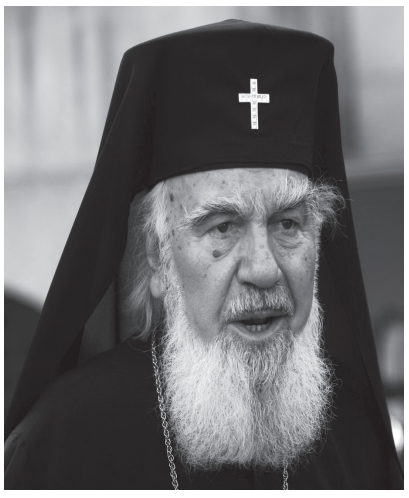
Liviu Ioan Stoiciu

Jurnal: luni, 22 februarie. Am 60 de ani și trei zile (opresc aici numărătoarea). Nu ies din casă. Ca în fiecare zi de luni, dau de mâncare celor două țestoase și ud plantele în apartament. Țestoasele au fost aduse de mici în apartament de fiul meu (după ce s-a plictisit să le mai țină în camera lui, mi le-a dat mie în grijă; au bazinul lor cu filtru de apă electric și pietre, în sufragerie; de câte ori au chef, ele părăsesc bazinul cu apă și se plimbă în voie prin apartament, după care se întorc, le-am pus pante pe care urcă și se aruncă în bazin, niciodată nu rătăcesc drumul), ele trăiesc 200 de ani ? 200 de ani, nici nu pot să concep. Nu știu cum să aflu dacă ele văd până departe, că le-aș instala pe pervaz la fereastră, să vadă lumea afară (mă tem că le stresez, așa că le las tot pe covor în bazinul lor)… Cum spun, le spăl bazinul săptămânal (cu apă de la robinet păstrată o săptămână în alt bazin) și le dau mâncare găsită la magazine speciale. Plantele din casă, pe care le ud tot azi, lunea, cât trăiesc ele ? Trandafirul japonez (arbust), de exemplu va trăi cât trăiesc eu ? Am vreo reverberație dinspre țestoase sau trandafirul japonez, dinspre Orientul îndepărtat sau dinspre cine știe ce locuri din care provin ? De ziua mea de naștere, fiul și Doina Popa mi-au dăruit și o țestoasă sculptată în piatră prețioasă, drept mulțumire că am îngrijit până acum țestoasele (e un fel de trofeu). Că de purtat noroc n-are cum să-mi poarte, eu sunt ghinionist din fire. Am pus țestoasa de piatră verde cu dungi cafenii pe masa la care scriu, fără să vreau mă uit la ea. Acum nu mai pot să stau cu ochii în gol, fiindcă-mi atrage ea atenția. Aștept să primesc data viitoare un trofeu, un obiect-cult și pentru grija pe care o port plantelor din apartament, din ghivecele mari și mici (când se va încălzi vremea, voi scoate o parte din ele pe balcon), pe care le ud și le curăț de uscături săptămânal. (După un an am constatat că am ratat acest premiu, de plante se ocupă Doina Popa). Mereu am visat să am un obiect-cult care să atragă energiile mele negative, să fiu calm măcar în preajma lui, și lipsit de griji. Sau care să-mi transmită energia lui (că și regnul vegetal, nu numai cel mineral sau animal se încarcă energetic direct de la Univers, nu ?).

***

Marți, 23 februarie. Ultimul an de tinerețe și primul de bătrânețe. Azi am primit un cadou simbolic pentru ziua mea de naștere prin poșta rapidă de la scriitoarea Elvira Iliescu din Constanța. E ceva nemaipomenit ! Rudele de sânge din provincie nu m-au băgat în seamă în asemenea hal, nici măcar anul acesta, când am împlinit o vârstă rotundă. Rudele (în afara fiului, Laurențiu, și a Doinei Popa) de regulă îmi dau un telefon cu „La mulți ani” și gata. Pe scriitoarea Elvira Iliescu n-o cunosc, i-am citit numai cărțile, apărute după Revoluție. În 2007 eu scriam un post-scriptum despre domnia sa (mi-a amintit căutarea „Elvira Iliescu” pe Google, la întâmplare): *«Până unde s-a ajuns cu oportunismul postcomunist al scriitorilor ? Judecați singuri, vă voi da o pildă. Am aflat (înainte să scriu aceste rânduri) stupefiat și revoltat că incomodul Paul Goma (care a rămas același extraordinar luptător moral în plan politic și civic, nerepus în drepturile sale legitime de regimurile postcomuniste), ținut la index de actualul președinte al USR, face și victime indirect. Profesoara Elvira Iliescu din Constanța, semnătură cu prestigiu moral asigurat după Revoluție, recomandată să intre în Uniunea Scriitorilor din România (U.S.R.) de către Monica Lovinescu, Gheorghe Grigurcu și Nicolae Florescu, cunoscută prin textele sale de atitudine în reviste literare, autoare a cinci cărți (dintre care una scrisă în samizdat, pamfletară, anticeaușistă – scoasă după Revoluție de Doina Uricariu) n-a fost primită în U.S.R. deoarece a publicat o carte intitulată “Paul Goma - 70” ! Ați citit bine, scriitoarei Elvira Iliescu i-a fost respins dosarul de intrare în U.S.R., în februarie 2007, de către Comisia de validare deoarece a publicat și volumul “Paul Goma - 70” ! Și cine credeți că a înfierat-o primul în această comisie ? Un critic acuzat de ieșeni că a colaborat cu Securitatea. Este condamnabilă demisia morală la scriitorul român !»* În același an, 2007, Elvira Iliescu a fost primită în Uniunea Scriitorilor, N. Manolescu însuși (care a cunoscut-o în tinerețe, i-a citit și cartea samizdat anticeaușistă și s-a temut pentru ea) intervenind în acest sens, rugat de mine public să pună lucrurile la punct, „recunoscând că avem nevoie și de membri ai Uniunii noastre cu coloană vertebrală”. Cum spun, Elvira Iliescu mi-a trimis azi un cadou prin poșta rapidă pentru ziua de naștere. I-am telefonat și i-am mulțumit, consternat – cum e posibil să vă sacrificați banii de pensionară (domnia sa a fost un profesor de excepție) pe un asemenea cadou ? Elvira Iliescu mi-a atras atenția că e un fleac și că de aici înainte, „schimbând prefixul la 60 de ani”, eu voi putea să declar liniștit că am intrat pe calea primei bătrâneți, cale care duce departe, departe… Sau, altfel spus, „60" e ultimul an de tinerețe și primul de bătrânețe. Sigur, Elvira Iliescu îmi vorbește de la înălțimea unei experiențe de viață exemplare. Ca un făcut, taman azi îmi cade sub ochi o știre trăsnet: că la 74 de ani voi avea ocazia să fiu și eu fericit. Fiindcă până azi am fost mereu nefericit, chinuit de destin. Am citit că s-au făcut cercetări „științifice” în acest sens. Și, logic, le cred: așa ar trebui să stea lucrurile, apropierea naturală a morții îți provoacă fericire, ce altceva ? Sufletul e fericit că scapă de povara trupului, ar putea adăuga un credincios. Știrea seacă sună așa: *«La vârsta de 74 de ani, oamenii au cea mai mare mulțumire sufletească, se arată într-un nou studiu citat de Daily Telegraph. Oamenii de știință au ajuns la concluzia că mult mai puține responsabilități, lipsa grijilor financiare dar și cantitatea mare de timp liber îi face pe vârstnici să fie cuprinși de o stare de fericire. În plus, din perioada adolescenței și până pe la 40 de ani, fericirea scade constant, abia după 46 de ani nivelul acesteia stabilizându-se, ca să crească din nou până la 74 de ani, atunci când fericirea atinge și apogeul. Dr. Carlo Strenger, unul dintre cercetătorii de la Universitatea din Tel Aviv, unde s-a realizat studiul a spus: “Pentru mulți, a doua parte a vieții poate avea mult mai multe împliniri”. Sondajul a fost realizat de cercetători din Germania și Statele Unite, pe un eșantion de 21.000 de bărbați și femei».* Așadar: mulți ani, multe împliniri ? Adică trebuie să trăiești 74 de ani fix (de ce nu 70 sau 85) să atingi apogeul fericirii… Trist ! Prea târziu – descoperi fericirea la 74 de ani, să poți muri împăcat.

“Rotonda plopilor aprinși” - Salon Național de Literatură, ediția I-a, Râmnicu Vâlcea, 11-13 mai 2011

La inițiativa scriitorului și publicistului Ioan Barbu și în organizarea Primăriei Municipiului Râmnicu Vâlcea, a Arhiepiscopiei Râmnicului, Uniunii Scriitorilor - Filiala Sibiu, Fundației Culturale „Curierul de Vâlcea”, în parteneriat cu Centrul de Evenimente și Expoziții Sofianu și Biblioteca Județeană „Antim Ivireanu” Vâlcea în localitatea amintită s-a desfășurat cea dintâi ediție a „Salonului Național de Literatură”, consacrat cinstirii memoriei scriitorului-prelat Valeriu Ananaia, născut pe aceste meleaguri și căruia vâlcenii s-au hotărât să-i consacre, sub genericul menționat, un ciclu de manifestări la care au fost invitați și au participat aproape patruzeci de scriitori din țară, din Republica Moldova și din Ucraina. Între aceștia am remarcat prezența domnilor academicieni Mihai Cimpoi și Nicolae Dabija, a poeților Valeriu Matei și Vasile Căpățână din Chișinău, a d-lui Vasile Tărâțeanu din Cernăuți, precum și a unor condeieri din București, Pitești, Cluj-Napoca, Sibiu, Craiova, Miercurea Ciuc, Reșița și, firește, Râmnicu Vâlcea.

După ce au fost primiți de către primarul orașului și de către IPS Părintele Gherasim, arhiepiscop al Râmnicului, invitații au participat în prima zi la un medalion „Ion Barbu”, prilejuit de aniversarea zilei sale de naștere, au făcut o vizită la Mănăstirea Cozia, iar după-amiază au dezbătut probleme actuale ale literaturii din România și din Republica Moldova. Un spațiu corespunzător a fost acordat evocării vieții și personalității lui Valeriu Anania.

În cea de a doua zi s-a făcuții vizită la Biblioteca Comunală Prundeni și o alta la Drăgășani - bun prilej de evocare a scriitorului Gib Mihăescu, originar de aici.

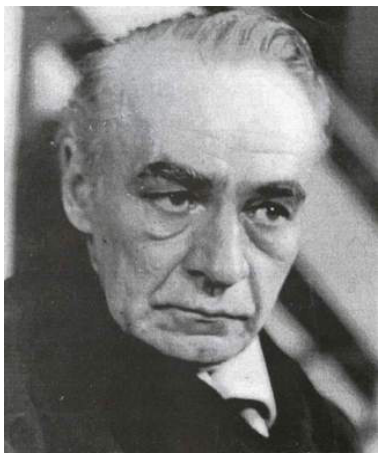
Discuțiile, activitățile desfășurate au condus la concluzia necesității de a permanentiza manifestarea, cei prezenți primind diplome de excelență și de fondatori ai Salonului, prevăzut a se desfăsure anual. S-a instituit și un trofeu – „Cerurile Oltului”, care la această primă ediție a fost decernat d-lui Acad. Minai Cimpoi, precum și poeților Valeriu Matei, Vasile Capățână și Vasile Tărățeanu.

În totul, Salonul Național de Literatură „Rotonda plopilor aprinși” - generic împrumutat de le unul dintre cele mai frumoase volume de publicistică semnate de Valeriu Anania a fost o frumoasă reușită culturală.

În pagina 7 publicăm alocuțiunea rostită de dl. Ioan Barbu la manifestare.

F. P.

Festivalul Național de Poezie “Emil Botta” și Concursul de Poezie “Constantin Ghiniță”, ediția I-a, Adjud, 20-21 mai 2011

Cu ocazia împlinirii unui veac de la nașterea marelui actor și poet Emil Botta ivit pe lume la Adjud, Casa de Cultură în colaborare cu Primăria acestui municipiu au organizat o manifestare prin care și-au propus să repună în circuitul public două nume de scriitori a căror operă pare a fi intrat într-un con de umbră. Pe nedrept, desigur. Pe de altă parte unul dintre scopurile urmărite a fost și acela de a încununa cu premii de excelență cărțile unor autori care au comentat și comentează în mod curent fenomenul literar vrâncean. Ei au fost de această dată Mircea Dinutz și Ionel Necula, semnatari ai unui dicționar și, respectiv, al unor studii critice despre condeierii locali.

Pe de altă parte juriul s-a orientat și către evidențierea volumelor literare valoroase, aparținând unor debutanți, laureatul acestei prime ediții fiind Andrei P.Velea din Galați.

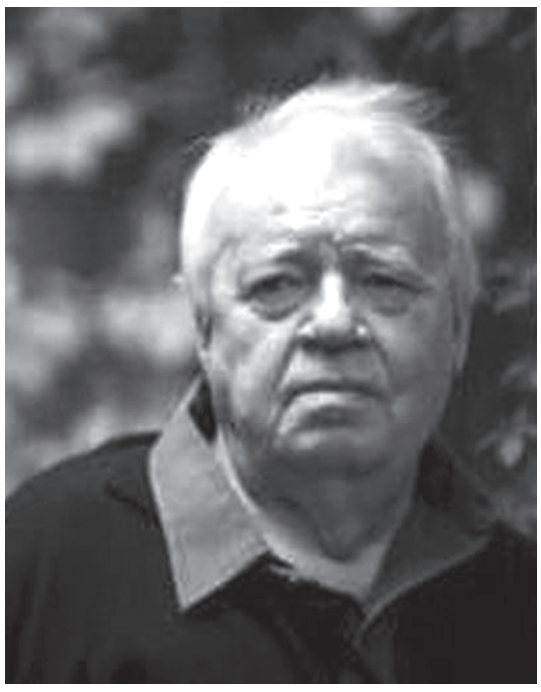
Se înțelege de la sine că în cadrul festivalului și concursului, organizate și cu sprijinul filialelor Galați-Brăila și Bacău ale Uniunii Scriitorilor, au fost evocate figurile „patronilor”, inimitabilul actor și poet Emil Botta și, respectiv, Constantin Ghiniță, un poet de mare profunzime, din păcate plecat prea devreme dintre noi și, tot din păcate, mai puțin cunoscut publicului larg.

Reușit sub toate aspectele festivalul și Concursul de Poezie de la Adjud constituie încă o mărturie că acolo unde există oameni cu dragoste și dăruire pentru cultură și se pot face lucruri nu numai minunate, ci si sortite să intre în istoria culturală a locului și țării.

F. P.

Fănuș Neagu

5 aprilie 1932 - 24 mai 2011

„Nu căutați asemănări năucitoare. În frazele mele gâlgâie un destin și o mirare care nu se vor astâmpăra niciodată. E bucuria, e râzvrătirea, e sufletul tinereții.”

„În perioada decembrîe 1993-1996, el a fost director al Teatrului Național din București. În noiembrie 1993 a devenit membru corespondent al Academiei Române, iar în 2001 a devenit membru titular. În anul 1954 Fănuș Neagu a debutat cu povestirea *Dușman cu lumea*, în revista „Tânărul scriitor”. În anul 1960 are loc debutul editorial cu volumul de povestiri *Ningea în Bărăgan*, volum retipărit în 1964 sub titlul *Cantonul părăsit*. A mai publicat numeroase romane, între care de un mare ecou s-au bucurat *Îngerul a strigat* și *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, ca și culegeri de povestiri. În anul 1985 i s-au jucat piesele *Echipa de zgomote* la Teatrul Majestic și *Olelie* la Teatrul Național din București, iar în anul 1993, la Teatrul Național din București și la Teatrul Național din Timișoara, piesa *Casa de la Miezul Nopții* sau *Paiața sosește la timp*.

Fănuș Neagu a fost un reputat cronicar sportiv, cronicile sale, adunate și în volume, având un deosebit succes în perioada în care a susținut rubrici de sport. Alte cărți de largă notorietate ale lui Fănuș Neagu au fost *Cărțile cu prieteni*, în care a adunat portretele unor confrați.

Fănuș Neagu a fost unul dintre cei mai îndrăgiți scriitori români, având numeroși admiratori devotați care îi prețuiau talentul literar și personalitatea inconfundabilă. Prin dispariția lui Fănuș Neagu literatura română și viața noastră literară suferă o dureroasă și ireparabilă pierdere.”

(din *Comunicatul Uniunii Scriitorilor*)

S-a stins „Prințul metaforei”...

Acest „Prinț al metaforei”, cum bine, inspirat și frumos l-a numit unul dintre apropiați, plecat și el nu demult dintre noi, Mircea Micu, s-a stins. S-a stins la ceas în care salcâmii din Brăila lui natală au dat în floare („au înnebunit”, vorba lui Tudor Gheorghe) și cărora el nu le-a mai putut vedea miracolul și a mirosi parfumurile, cum o făcea în tinerețe.

Această mare figură de creator, unică și irepetabilă, personalitate inconfundabilă a literelor românești s-a stins. Și odată cu ea încetează și o legendă, fiindcă Fănuș Neagu a fost și va rămâne legendar printre confrați, ca si printre cei care i-au citit textele adunate între coperțile cărților, ori risipite prin paginile revistelor.

Din Bucureyti și până la Constanța, de la Mizil și până la Suceava, de la Iași până la Timișoara nu o dată mi-a fost dat să aud referiri la „omul Fănuș”, ale cărui ziceri memorabile au intrat în conștiința publică, aidoma unor frumoase și vestite creații folclorice. Și nu de puține ori mi s-a cerut să „certific” acele „texte”, fiindcă și eu, ca și mulți alți confrați într-ale scrisului l-am cunoscut pe maestru, am stat la aceeași masă cu el, am făcut parte din unele jurii literare, ne-am întâlnit cu oamenii din multe zări ale țării.

Mă gândesc în aceste clipe cât de bine și de frumos ar fi ca unele din amintirile despre el să fie strânse într-o carte - mărturie a existenței unei mari conștiințe scriitoricești, argument de lectură și cunoaștere pentru viitorime. Alăturate textelor din cele câteva cărți care i-au fost dedicate până acum de către Biblioteca din Brăila, de editura „Semne”, de prieteni (Mircea Micu, mai ales) ele ar fi, fără îndoială, cel mai frumos omagiu adus acestui scriitor.

Fănuș Neagu n-a creat, cum se spune îndeobște despre unii mari oameni ai condeiului, o „școală”, fiindcă nu poate fi nici urmat, nici pastișat și cu atât mai puțin afiliat vreunui stil anume. Stilul lui e „stilul Fănuș Neagu”. Atât și nimic mai mulți !

Și mă mai gândesc, nu fără tristețe, că n-avem un scriitor, un monograf, un istoric literar, un comentator măcar, un om de condei care să ne dea o „viață scrisă” a lui Fanuș Neagu. Dar nu o monografie rece și îmbâcsită de informații (de-astea s-au mai făcut și se vor mai face), ci o carte vie (fără a fi de ficțiune !) despre spiritul neliniștit, despre omul, despre scriitorul Fănuș Neagu, despre prietenul nostru și al vinului, despre „prințul” neîncoronat al metaforei.

Doamne, și pe cât de mulți i-ar face fericiți o asemenea carte !

Florentin Popescu

Din zicerile memorabile ale scriitorului:

„Pe măsură ce înaintăm în adevăruri, înaintăm cu pași egali și în spaima de a le rosti. Speranța nu se situează între lucrurile alunecoase, e cel mai ferm dintre sentimentele omului. Speranța se înrudește cu lujerul Maicii Domnului pentru că de foarte multe ori dă în spic !”

„Îmi miroase amețitor a Vinerea Mare, trecerea pe sub Domnul Iisus Hristos când mă ducea bunica de mână la biserică. Și tot mai pronunțat a iubiri pierdute.”

„Eu am scris două cărți cu prieteni și la un moment dat m-am gândit să scriu și eu o carte cu dușmani, am început-o, dar băgând de seamă că și asta devine a treia carte cu prieteni am lăsat-o de izbelițte.”

Fănuș Neagu, împreună cu Nicolae Băciuț și Florentin Popescu la Târgoviște, în juriul Festivalului „Moștenirea Văcărești”

Gânduri despre om și scriitor:

Eugen Simion:

„Proza lui Fănuș Neagu poate fi citită și admirată pentru calitățile ei intriseci: o proză carnavalescă, un nesfârșit lanț de metafore în sărbătoare, un simț neobișnuit al miraculosului și un instinct sigur al limbii, o proză, pe scurt, artistă, pe care noile promoții de scriitori n-o mai cultivă.”

Dinu Săraru:

„A fost un om demn... disprețuind regal - ca puțini alții - curvăsăria polticianistă care se lățește ca o pecingine și înecă întreaga lume românească. A fost un monument... în apărarea limbii române, prin cultivarea ei, prin îmbogățirea ei.

A fost un model al apărării identității naționale. Verticalitatea lui ar merita să fie considerată și ea un model pentru generațiile tinere.”

Kelemen Hunor (ministrul culturii):

„Fănuș Neagu a iubit cu patimă limba română, a apărat-o cu devotamentul unui soldat și a îmbogățit-o cu ardoarea unui apostol.”

Ion Andreiță:

Invitația la prudență

la plecarea scriitorului Fănuș Neagu

Înfruptați-vă
La această masă-a tăcerii
Din taina oaselor
Moșilor
Și strămoșilor voștri,
Din semnul frumos
Al ursitoarelor,
Din căderile repetate
Ale lunii
Spre împlinirea cu prăpastia

Înfruptați-vă
Fără să mulțumiți cuiva,
Tăceți numai
Păstrând o clipă
De reculegere

În memoria celui plecat
Și-a sângelui ce-l beți acum
Nepăsători
Cu paharele veseliei voastre
Diurne

Iar dacă se întâmplă
Să simțiți
Și gust de venin,
Nu-l blestemați pe mort –
E pentru că
Paznicii lui Cristos
Au uitat
Să mai schimbe
Atunci
Apa.

Scriitorii din Strada Apolodor (IV)

Florentin Popescu

Urmare din numărul trecut

În *Cuvântul înainte* la volumul, *Evocări și dialoguri literare* Camil Baltazar mărturisea: „Fac parte dintr-un soi de oameni cu facultatea de a uita răul și urâtul, cu darul de a nu-mi aminti decât bilele și frumosul”.

Și sub semnul acestei confesiuni stă întreaga memoralistică a scriitorului, din multe puncte de vedere chiar superioară poeziei lui, asta neînsemnând că el nu-și are locul cuvenit și într-o galerie a liricilor români. De altfel pentru a vedea în ce chip a fost receptată creația acestui scriitor se poate face apel la mai mulți istorici și critici literari care i-au comentat-o de-a lungul vremii. Pe mine primul gând în acest sens m-a purtat la G. Călinesc, cel care în monumentala și referențiala-i lucrare *Istoria literaraturii române de la origini până în prezent*, din 1941, nota despre viitorul meu vecin de palier: „Liber de spaima reală și întemeiat numai pe reacțiuni sufletești, poetul își construiește un organism întreg de imagini și simboluri, care-i constituie un stil... În figurarea sentimentelor, Camil Baltazar are tehnica sa, hieratismele, peisagiile de proiecție și gesticulațiile sale. Tocmai această supunere a sincerității într-un sistem face valoarea poeziei”.

Mai întâi respins, apoi îmbrățișat de Eugen Lovinescu, Camil Baltazar nu numai că a fost agreat în cercul literar al renumitului critic, ci, mai mult, a lucrat efectiv în redacția *Zburătorul*, aflându-se nu doar în intimitatea vieții de redacție, ci și în compania scriitorilor ce frecventau această „academie literară”, cum o numește el. Iar lista acestora, pe cât de lungă, tot pe atât de interesantă, cuprinde nume precum Liviu Rebreanu, Tudor Vianu, Ion Cantacuzino, Eugen Ionescu, Emil Gulian, Ion Barbu, Ramiro Ortiz, Sorana Țopa, Dan Botta, Hortensia Papadat – Bengescu, I. Peltz, Pompiliu Constantinescu, Al. Sahia, Vladimir Streinu, G. Călinescu, Camil Petrescu, Felix Aderca, Dinu Nocidim, Sanda Movilă, Gh. Brăescu, G.M. Zamfirescu, Lucia Demetrius, Ilarie Voronca, Victor Eftimiu, Elena Farago, Ioana Postelnicu, Cella Serghi, Eugen Jebeleanu și alții. Însuși mentorul grupării *Zburătorul*, E. Lovinescu, rememorând secvențe din viața cenaclului pe care-l conducea, referindu-se la Camil Baltazar nota: „...necruțând pe nimeni dintre cei din jur și abia primit la *Zburătorul* își manifesta indignări ce mascau rău somațiunea. Departe de a fi fost arbitrar și absurd, el se arăta, în realitate, cu un gust precis și o cultură poetică, artistică aș putea spune, destul de organizată. Ferm în preferințe, știa pentru ce-i plăcea sau nu-i plăcea un lucru. Moștenind de la zarafii ancestrali o balanță cu terezii cu preciziune, el putea delimita până la fracțiuni de miime valoarea cantitativă a talentului fiecăruia, și pentru lipsa unei miimi intolerant, talmudic, ar fi voit să înalțe spânzurători pe piețele Capitalei”.

Eugen Lovinescu exagera, cum lesne se poate bănui.

Eu, care l-am cunoscut pe acest scriitor în amurgul vieții lui, la multe decenii după ce nici marele critic și nici cenaclul lui nu mai erau decât istorie literară, mărturisesc, la rându-mi, că am întâlnit un cu totul altfel de Camil Baltazar : un bătrânel liniștit și care probabil nu mai era în stare, în 1976, decât de cel mult o agresiune verbală și nimic mai mult. Forța, incisivitatea, spiritul bătăios de care vorbea Lovinescu rămăseseră demult în urmă, cum în urmă rămăsese și tinerețea scriitorului.

Lipsit fiind, așadar, de șansa de a-i fi redactor la o carte inedită din simplu motiv că scriitorul Camil Baltazar ne-a părăsit la doar vreo doi ani după ce se mutase în strada Apolodor, am căutat (și dintr-o altă perspectivă) să-i fiu cumva recunoscător postum, după ce și-a încheiat și viața și opera. În cartea *Cafeneaua literară și boemii ei* (Editura Tehnică, 1996), apoi în antologia *Cafeneaua literară și boema din România de la începuturi până în prezent* (Editura Ex Ponto, 2002) i-am comentat amintirile despre cafeneaua Capșa și clienții ei, reproducând câteva texte reprezentative. Doi ani mai târziu, în 2004 am editat și îngrijit o selecție din memorialistica lui, sub titlul sugestiv: *Din jurnalul existenței mele literare* (Editura Hasefer). Cartea s-a bucurat de o bună primire din partea cititorilor.

În prefața cu care însoțeam volumul, notam, între altele: „Veritabile și prețioase documente de viață, paginile memorialistice rămase de Camil Baltazar prezintă importanță pentru cititor și pentru istoria literaturii nu numai în chip particular (fiindcă aduc mărturii și informații pentru conturarea și evaluarea personalității autorului lor) ci, și mai general, întrucât deschid larg o fereastră către o epocă îndelung comentată și chiar controversată din istoria culturii românești, aducând în prim-planul atenției instituții și orientări, căutări și descoperiri, figuri de scriitori și cărturari – fie de primă mărime, fie din planul al doilea, însă cu toții contribuind, pe măsura capacităților și talentului lor, la dezvoltarea și evoluția literaturii și culturii naționale.

Dacă o colaborare cu acest scriitor n-a fost să fie, am cel puțin conștiința împăcată că prin aceste demersuri editoriale m-am achitat, dacă pot zice așa, de o datorie morală față de Camil Baltazar, chiar și așa – simbolic și postum...

De Roger Câmpeanu și de familia lui nu mă despărțea, practic decât un perete – cel dintre bucătăria subsemnatului și holul apartamentului acestuia. Spre bucuria amândurora, însă, era vorba de un zid de beton așa încât nu ne puteam plânge niciunul din noi că s-ar fi auzit eventualele convorbiri de dincolo de perete. De altfel nici d-l Roger, nici doamna lui (femeie energică, micuță dar plină de vitalitate – calități care au făcut ca după niște ani să fie aleasă în comitetul de locatari) și cu atât mai puțin singurul lor fiu nu erau persoane cărora să le placă viața zgomotoasă, înțelegând prin asta multe vizite pe care le-ar fi primit ori le-ar fi făcut altora, chefuri și zaiafeturi cu muzici și gălăgie.

Distinsul secretar de revistă abia dacă putea fi văzut la ceasuri de seară, pe când se întoarcea de la serviciul lui unde, se pare, avea de lucru mult mai mult decât s-ar putea crede că trebuie să aibă cineva angajat la un periodic cu apariție săptămânală. Cu doamna Câmpeanu, însă, mă întâlneam, întâmplător firește, mai des,fiindcă drumurile banale ale unei zile sunt numeroase, iar locurile în care ajungeam (magazine, piețe) erau cam aceleași.

Blocul scriitorilor, vedere din spate

De familia Câmpeanu nu mă leagă o amintire cu caracter literar, ori cu vreo semnificație culturală anume. Nu, ci una cu totul *aculturală*, însă generatoarea unei situații în egală măsură comică și critică.

Într-un miez de vară vecina mea sună la ușă și mă-ntreabă dacă voi pleca undeva în următoarele două săptămâni. La răspunsul meu negativ îmi cere s-o ajut într-o problemă care dumnealor, „clanului Câmpeanu” li se părea oarecum delicată: să le hrănesc peștișorii din acvariu, pentru că plecau în concediu la mare și nu puteau lua cu ei micile, delicatele și frumosasele viețuitoare din vasul de sticlă.

Puteam să-i refuz ?

Am mers acolo, am primit instrucțiunile cuvenite, iar seara, la plecarea lor către gară mi s-au înmânat și cheile apartamentului. Timp de aproape o săptămână lucrurile au mers bine: dimineața mergeam la apartamentul familiei Câmpeanu, aruncam o privire în acvariu și dacă vedeam că pe suprafața apei nu mai plutește nimic din pulberea pusă ca hrană cu o zi înainte, luam o punguță lăsată lângă vas și mai presăram din ea pentru acei peștitori exotici, de forme și culori diferite, altfel foarte frumoși. Are dreptate cine susține că un acvariu este odihnitor pentru ochi, fiindcă și eu întârziam acolo minute în șir privind cum se zbenguie prin apă micile viețuitoare. Aproape că n-aș mai fi plecat de lângă ele.

Cred că peștișorii erau de-a dreptul „terapeutici”, mai ales pentru domnul Roger Câmpeanu, când se întorcea seara acasă, obosit, cu mâinile încă mirosind a plumb tipografic după ce îi trecuseră prin ele numeroase șpalturi și corecturi...

În fine, totul ar fi decurs normal dacă n-ar fi intervenit ceva care reclama prezența mea la Buzău cel puțin două zile. În noua situație, după o logică normală, m-am gândit că soluția cea mai bună ar fi să le dau peștișorilor mai multă hrană, să le ajungă pentru întreaga perioadă a absenței mele. Și așa am făcut. Numai că neștiind eu cum stau lucrurile în materie de acvarii și că hrana cu pricina se administrează și ea în anumite proporții, nu otova și cum poate cădea ea din pungă, la întoarcere am avut o surpriză cât se poate de neplăcută: toți peștișorii pluteau, morți, deasupra apei. Nefericiții mâncaseră totul, până la ultimul firicel de pulbere. Probabil că le-au plesnit intestinele și și-au dat duhul de prea multă hrană...

Neplăcută situație. Ce mai puteam face ? Să-i întorc la viață n-aveam mijloace și cum, vorba poetului, „minuni în lumea noastră nu văd a se mai face”, nu mi-a mai rămas decât să plec și să reflectez la o scuză, la o motivație față de vecinii mei.

În fine, tocmai când credeam că ghinionul a luat sfârșit, am mai făcut o boacănă: supărat de cele întâmplate, n-am fost atent și am uitat să trag un zăvor de la yala din ușa de la intrare, așa încât – fiind o încuietoare ceva mai specială – m-am trezit în hol, încuiat pe dinafară cu cheia în mână și nemaiputând să descui.

La vreo două zile după aceea, întorcându-se acasă și văzând cele întâmplate, doamna Câmpeanu, din delicatețe nu mi-a zis nimic, dând vina pe soțul dumneaei („Numai Roger e de vină. El cu peștișorii lui, că dacă nu-i aveam nu se petreceau câte s-au petrecut !”...), chit că o mai aștepta încă ceva neplăcut: fie să cheme un lăcătuș care să demonteze yala, fie să-l roage pe mecanicul blocului să urce pe o scară și să intre pe geamul bucătăriei, lăsat deschis pentru aerisire la plecare.

Vecinii mei, cu bagajele în hol, au recurs pentru această a doua soluție. Întâmplător, mecanicul blocului, un tânăr priceput la toate și săritor la nevoie, un anume Mihai (căruia, ironia soartei, peste mulți ani avea să i se tragă sfârșitul căzând de pe o scară) nu era plecat în oraș și i-a scos din încurcătură.

Se-țelege de la sine că de atunci familia Câmpeanu a renunțat la acvariu și, pe viitor, și la serviciile mele...

Din când în când mă întâlneam pe scările blocului cu o doamnă obeză, traversând mica distanță până la lift cu un ridicat grad de dificultate. Cred că obezitatea îi ascundea și alte boli, de care nu vorbea și nici nu auzisem nimic. Era d-na Maria Rovan Paleologu prozatoare, care te întâmpina cu un zâmbet, eventual și cu o întrebare protocolară gen „Ce mai faci cutare ? Sau „De unde vii cutare ?”

Odată, când i-a apărut o nouă carte mi-a dat telefon și m-a invitat la dânsa acasă să-mi dea un autograf.

În apartamentul de două camere, pe care îl ocupa cu d-l Tretie, soțul, spațiul devenise cu totul neîncăpător pentru mulțimea de volume cumpărate de-a lungul anilor. Încă de la intrare holul, nu prea lung și destul de îngust, te surprindea prin pereții acoperiți cu rafturi din podea și până la tavan. O bibliotecă întreagă, continuată și în încăperi cu alte și alte rafturi.

D-na Maria Rovan avea relații la Paris și-mi amintesc cum era la curent cu mersul politicii internaționale, vorbindu-mi – în treacăt, e drept ! – despre proiectul realizării Statelor Unite ale Europei, pe care occidentalii aveau să-l ducă la împlinire în anii, deceniile următoare.

În comunismul ce părea pe atunci veșnic, se putea, oare gândi, un român obișnuit la Uniunea Europeană ? Și mai ales i-ar fi putut trece cuiva prin cap că va ajunge acolo cândva și România ? Nu cred.

Pe cât de greoaie în mișcări, masivă la trup era d-na Maria Rovan, pe atât de suplu părea tovarășul ei de viață, Tretie, care se pare că era fiul renumitul arheolog și istoric V.G. Paleolog.

Subțire, slab și înalt peste media obișnuită a oamenilor, Tretie avea și el preocupări literare. N-am aflat nici până azi dacă scria poezie sau proză, ori elabora lucrări de altă natură, întrucât nu „ieșise în lume”, nu publicase nimic până atunci. Era, însă, de o râvnă neobișnuită de vreme ce uneori suna la ușă rugându-mă să-i împrumut fie câteva agrafe, fie câteva coli de scris sau de indigo – materiale nu prea lesne de procurat în acei ani de „secetă” prin mai toate magazinele și papetăriile bucureștene.

La una din aceste vizite neanunțate, intempestive, am încercat să-l ironizez, gândind că se va destăinui cumva în legătură cu scrisul lui. „Dar lucrați, lucrați nu glumă ! ?” i-am zis. La care mi-a replicat pe un ton cât se poate de serios: „Mai am de scris 1298 de pagini și gata”. Acum nu mai știu exact dacă asta o fi cifra rostită (în orice caz era una de ordinul miilor), însă m-a surprins, e drept. N-am insistat. Dacă omul voia să păstreze secretul, era dreptul lui.

În 1977, la marele cutremur petrecut, cum se știe, la ceas de seară, pe când toți locatarii aflați acasă au ieșit, care cum a putut de repede în micul părculeț din fața blocului, întrebându-se nedumeriți ce va urma, d-l Tretie s-a apropiat de mine și mi-a șoptit: „Când am coborât pe scări, am văzut ușa dumitale sărită din balamale și i-am dat vânt la perete, să nu care cumva să intre cineva înnăuntru !...”

De intrat cineva în garsoniera mea nu prea cred că se punea problema câtă vreme toată suflarea blocului, cu mic cu mare, ieșise afară și era total derutată de neașteptată mișcarea a interiorului pământului.

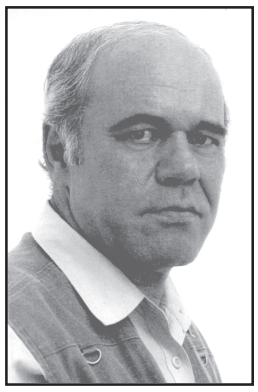
Mai târziu, când vrând-nevrând m-am întors acasă ușa era la locul ei, fără să dea semne că ar fi fost clintită de cineva. Și-atunci mi-am dat seama că binevoitorul meu vecin făcuse o confuzie, probabil de etaj, că altfel nu-mi explic cele relatate în clipele acelea de spaimă...

D-l Tretie Paleolog n-a mai apucat să-și ducă la bun sfârșit cele câteva mii de pagini pe care le mai avea de scris. Destinul a vrut – amară ironie ! – să-și sfârșească viața mult mai devreme decât se aștepta. Aflat în călătorie la Paris, probabil de emoție sau oboseală, a suferit un infarct care i-a fost fatal. Ce s-or fi făcut, oare, paginile la care lucra cu atâta râvnă ?

Urmare în numărul viitor

Ștefan Iovan: Exerciții de iubire (2004) Tăcerea lui Iov (2009)

(Editura MAD Linotype, Buzău)

Florentin Popescu

De o mare discreția și o rară decență, dl. Ștefan Iovan, care și-a început cariera publicistică în orașul din care au plecat V. Voiculescu, Ion Caraion, Ion Gheorghe și alți scriitori, face parte din categoria autorilor care detestă zarva și zgomotul din jurul numelor lor, preferând să „tacă și să facă" decât să-și asigure publicitatea fie ea și de moment. De aceea, cred, s-a scris și foarte puțin despre cărțile d-sale, în ciuda unor virtuți literare indiscutabile.

În arealul nostru cultural, populat îndeosebi de poeți, prozatori și critici, d-l Ștefan Iovan și-a asigurat – prin orientare tematică, dar și prin manieră de abordare – un loc întrucâtva avantajos: d-sa este un eseist cu idei și cu lecturi nu numai variate, ci și interesante, cu „subiecte" pe care nu ne sfiim să le numim seducătoare, dacă nu cumva chiar fascinante.

Exerciții de iubire, volum alcătuit din două părți distincte (una cuprinzând jurnalul „rescris" al propriei fiice, răpusă de o boală necruțătoare la vârsta de douăzeci de ani, iar cealaltă adnotările, reflecțiile și gândurile autorului pe marginea marii drame trăite prin pierderea copilului) nu este, cum s-ar putea crede la o simplă relatare a subiectului, un lamento, un bocet, un recviem în sensul comun al acestor termeni.

Ființa înzestrată cu talent literar și de interpret muzical, Oana își comentează cu grijă și în amănunt chiar gândurile, sentimentele, întâmplările ultimului an de viață, după ce medicii i-au diagnosticat boala de care foarte puțini au scăpat prin tratamente ori printr-un miracol. Ca într-un puzzle ceva mai aparte, ea aduce în fața cititorului – după fluxul memoriei adolescentine – evenimente, trăiri, figuri de prieteni, amintiri etc. – toate concurând la conturarea universului sufletesc și spiritual al povestitoarei.

Deși o așteaptă iminenta moarte, Oana se dovedește a fi tare din punct de vedere moral, reflectând adesea mai mult la durerea celorlalți , a apropiaților decât la propria suferință. Stilul e limpede, concis, lipsit de sentimentalisme ieftine, relatarea mizând pe ideea de a lăsa o mărturie a trecerii rpin lume și mai puțin (sau deloc) pe scontarea unei compasiuni din partea viitorului, virtualului lector.

Comentariile tatălui (de fapt tot un fel de jurnal, redactat în posteritatea fiicei) nu se vor a fi cum mărturisește autorul, decât niște „exerciții de iubire", practicate atât pentru păstrarea imaginii, nealterate de trecerea timpului, a fiicei cât și pentru găsirea propriei liniști în meditație și în scris. În context considerațiile la adresa celor ce le-au stat alături (celei plecate și lui deopotrivă) sunt veritabile fișe caracteorologice , dovedind că umanismul depășește granițele geografice și pe cele etnice atunci când este vorba de a veni în ajutorul celui aflat într-o situație limită de viață.

*

Mai întâi o lectură a unor texte bine alese din *Biblie sau Sfânta Scriptură*, apoi Sigmund Freud, C. Jung, Konrad Lorenz și David le Breton (cu a sa discreție *Despre tăcere)* au constituit pentru d-l Ștefan Iovan punctul de plecare în eleborarea acestui eseu în care și-a propus să supună analizei acel „nespus" (dar gândit !) al individului în raport cu „celălalt", văzut ca personaj principal al cărții. Dealtfel, către finele textului autorul notează, între altele: „...tăcerea se definește întotdeauna în conjuncție cu persona întâi. În aceeași logică, afirmăm că ne putem apleca ori de câte ori vrem asupra lucrurilor pe care le ascundem, chiar dacă ele se leagă de vinovăție sau păcat. Tăcerea devine sursă de mister numai în legătură cu celălalt. Toată viața noastră se desfășoară sub imperiul nevoii de a ști ce duce el în gând și în suflet. Din fericire sau nefericire nu știm niciodată de ce tace celălalt.

Tot ce știm despre celălalt este o construcție propie în care structurile țin de iubire, de ură, de interes sau păcat. Misterul implică bănuială, fantezie și fantasme". Iar în alt loc citim: „În accepția autorului, tăcerea intră în dota cu care Dumnezeu ne trimite pe lume. Nu ne învață nimeni cum și de ce trebuie să păstrăm tăcerea. Ființa umană tace, fiindcă altfel ar bloca relația cu celălalt".

Apelând la unele motive biblice, bine alese, dar și la unele mitice sau profane, d-l Ștefan Iovan le folosește, cum singur o spune „doar ca pretexte hermeneutice" în ceea ce dorește să demonstreze, anume că tăcerea nu își află rostul decât în relația dintre „Mine și Celălalt" și că „misterul tăcerii implică sexualitatea"; de aici și afirmația potrivit căreia „A doua jumătate a lumii noastre stă, de când ne naștem și până la ieșirea din destin, sub semnul întâmplării oedipiene, așa cum o prezintă tragedia lui Soflocle și cum a preluat-o și interpretat-o Freud. Toate creațiile lumii se apleacă asupra lucrurilor care nu se spun".

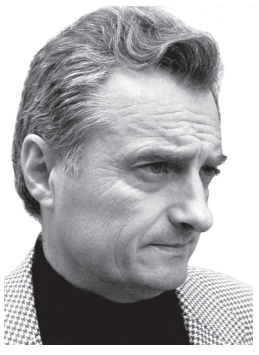
Personaje biblice precum Iov, David, Rut, Massalina sau Isus, ori mitice (regele Midas), sau din tragedia clasică greacă (Oedip), oferă, fiecare pe un anume palier al receptării și interpretării de către eseist, suficiente argumente întru articularea demonstrației până la sfârșit. Dar, firește, ca în orice altă teorie, demonstrația d-lui Ștefan Iovan are și ea părțile proprii de vulnerabilitate. Ceea ce nu înseamnă negarea, anularea ei.

Trebuie adăugat să autorul nu se limitează la anunțuri și idei cărora le caută argumente în texte esențiale, ori într-o bibliografie de specialitate. Cu alte cuvinte d-sa își sondează propriul eu, propria „tăcere", necontenind, însă, a-și pune întrebări cu raportare directă la actualitate: „De ce pierdem interesul pentru Celălalt, ca prezență umană ? De ce suntem altfel și alții în relația noastră cu altcineva ? De ce demitizările (ieșirea din mit) se fac cu suferință și ne condamnă la nefericire ? (*MetalogI* termen propus de d-l Ștefan Iovan cu sensul de „mai presus de cuvânt")". Întrebări retorice desigur, ca și altele (din *Metalog I* și *Metalog II),* cărora nu pregetă să le dea răspuns într-un sui-generis interviu între un curios și scriitor.

Deși puține în economia volumului, trimiterile la literatură sunt și ele sugestive, aici concluzia de ordin general ni se pare grăitoare: „Apelăm la scriitori pentru că ei pot să se ducă mai departe decât ne-au permis nouă limitele trăirii proprii. Mai mult, ei știu că noi, cititorii, continuăm firul relatărilor lor, adăugând la operă experiența trăită de noi.

În intimitatea care se crează între personajele unei creații și cititori, scriitorul ne lasă libertatea să ne mișcăm în lumea pusă de el la picioare. Iar în spațiul acesta e loc și pentru tăcerea noastră. Comunicăm în lumea virtuală creată de literatură, integrându-ne cu viața proprie în circuitul ei. În ce-l privește pe scriitor, el mai puțin contează".

Un stil concis, direct, cu propoziții și fraze scurte, amintând parcă de clasicii filosofiei grecești și romane (însăși aspectul grafico-tipografic al cărții – format A_5, legată, hârtie groasă) – trimite cu gândul la tipăriturile de veac XIX) sporește farmecul unei lucrări care-ți menține atenția și curiozitatea treze de la ultima și până la ultima pagină.

Radu Voinescu

Vladimir Udrescu – *forma a-noematică a poeziei*

Pe coperta a patra a volumului de versuri *dolor*, de Vladimir Udrescu (Editura Brumar, Timișoara, 2010), un text altfel bine scris, intitulat cam specios „Proces-verbal", își previne cititorii: „Conform comentariilor critice la volumul său de debut, *scot cavaleria*, autorul are legături – mai mult ori mai puțin dubioase – cu diferiți delincvenți literari: Paul Valéry, Emil Botta, Adrian Popescu, Vasile Igna, Eminescu, Petre Stoica, Dumitru Chioaru, Blaga, Constanța Buzea, Gherasim Luca". Cazuri de delir critic. Nu am idee cine sunt cei care au așezat semnul de asemănare între poeziile lui Vladimir Udrescu și cele aparținând iluștrilor de mai sus. Criticii aiurează uneori mai rău decât poeții. E liniștitor, din fericire, faptul că autorul însuși, cel care a și conceput cu umor acest text de ultima copertă din care am extras doar o frază, nu pune prea mare preț pe asemenea elucubrații cu pretenții exegetic-hemeneutic-comparatiste.

Până la urmă, toți poeții se înrudesc între ei și toți – nu-i așa ? ! – se trag din Homer, Vergiliu și Dante, dar dacă vrea neapărat cineva să-i găsească o înrudire autorului nostru, în cazul acesta nu poate decât să compare cum scriu Vladimir Udrescu și Ștefan Ion Ghilimescu și se va vedea că ambilor poeți le e comună o înclinație către cultivarea cu obstinație a vocabulelor rare sau de-a dreptul rarisime. Mult mai bine dominată – o spun fără înconjur – la Ștefan Ion Ghilimescu, la care acestea sunt folosite cu „proprietate". Ceea ce nu se întâmplă întotdeauna nici în poeziile din *scot cavaleria* (Editura Brumar, Timișoara, 2009), nici în cele din *dolor* (remarc, nu chiar în treacăt, că Vladimir Udrescu știe să dea titluri volumelor de versuri).

Vladimir Udrescu este un autor care a citit enorm și pare că și-a creat o relație foarte strânsă cu textele care i-au alimentat bucuriile și tristețile, speranțele, revelațiile. Pentru asemenea scriitori – poate ceva mai mult decât pentru alții din tagmă –, a iubi literatura înseamnă a avea o legătură vitală cu sensurile și configurații artistice plăsmuite de cei care au scris mai înainte. Dincolo de prețiozitatea și incongruența sintagmelor din versurile sale –asupra căreia voi zăbovi ceva mai încolo –, importanța pe care o acordă literaturii reiese și din felul în care și-a „înveșmântat" paratextual volumele.

scot cavaleria (Editura Brumar, 2009) excelează la acest capitol. În primul rând, cum spuneam, titlu bun. Pe urmă, un text de coperta a patra scris cu umor și cu inteligență (cu toate că nu există umor fără inteligență, aici e vorba și de ideatica mai profundă a acestei compoziții, care are dichisurile ei). Pe contrapagina de titlu o definiție a cuvântului „cavalerie", luată din ediția a șasea a dicționarului lui Șăineanu; o probă de erudiție. Apoi, un moto din *Ecclesiast* („Vreme este să taci și vreme este să vorbești") și, imediat, pe pagina următoare, alte două: unul din Henri Michaux, care dezvăluie, dincolo de sensul lui general, și amănuntul că de aici a împrumutat titlul „scot cavaleria", și anume dintr-o destăinuire a lui Michaux din *Mes propriétés*. Imobilizat de boală la pat, acesta își alungă valurile copleșitoare de plictiseală care-l invadează printr-un exercițiu mental. „*Je sors ma cavaleri*e" zice scriitorul francez (aici, criticul care scrie rândurile de față se cuvine să mulțumească poetului pentru că și-a prezentat sursa și nu l-a obligat să-și stoarcă mintea și să desfășoare detectivistică filologică, așa cum îl obligă alți autori; e aproape sigur că în cazul de față, deși cel mai adesea nu a dat greș, nu ar fi fost în măsură să mijlocească între autor și public). După asta urmează un al citat, din Nina Cassian, volumul din 1947 *La scara 1/1*: „M-am deplasat la fața locului/ fața locului era umflată".

Prima poezie din volum se intitulează *dolor*, și ea va da titlul volumului următor. Este, probabil, și cea mai bună a culegerii, deși pe alocuri se fac simțite puseuri de paralogism, care vor inunda apoi textele: „pe sub veșminte avea/ în loc de piele/ o pulbere de cuvinte/ reci ca gheața// până sub picurii ființei albastre/ străbătuse/ un orbitor drum roman/ în sandalele sale/ din petice scitice// pentru o clipă/ o spumă de ceremonii celeste/ i se așezase pe ochi/ ceasul contemplației încremeni/ într-un filigran înlăcrimat/ de care/ mult mai târziu își aminti// acum/ fulgi din respirația-i incendiată/ zboară ca păstăile-n vânt/ din spatele vidului apare/ și gloria lui adoptivă// putea să tacă/ sau/ să-și taie venele// cu toate acestea/ *lăudându-se cu suferința*/ și-a pus singur perfecțiunea/ pe creștet". Nu-i tocmai rău, finalul e chiar reușit – versul cu italice apare așa în text –, dar dacă dai pagina, poezia care urmează, „din când în când", începe cu „uneori/ destinul își mișcă alene/ picioușele lui alogene". Ce să mai zici ? ! [...]

dolor dezvoltă la un nivel excesiv această dezinvoltură a utilizării vocabulelor în profundă indiferență față de sensul lor. Am să citez din poezia „la locul potrivit": „mi-amintesc/ erai rătăcitor prin deșerturile/ de rouă putredă dar toate/ sunt azi într-o ceață orbitoare// cineva topește aerul într-un/ alambic frigian/ și întreabă de ce în valea tigrilor a înflorit azaleea..." „Deșerturile de rouă" parcă ar merge – știm și noi cum se poate lucra în poezie cu oximoronul, cu antiteza etc. – dar „rouă putredă" face parte dintre acele asociații care nu sunt acceptabile. [...]

Dar ce ziceți de „inima-i împietrită ca o veste ninivă" ? ! Ori de „vântul scitic la chindie stoarce/ rând pe rând/ literele stacojii din apele transparente ale naufragiului// rufe la uscat din care/ ies bule de pergament/ asemenea păpădiilor catolice/ risipite de crezul papistașului" ? *Litera stacojie* este o carte a lui Nathaniel Hawthorne, însă „bulele de pergament" ori „păpădiile catolice" (sau protestante, sau luterane sau mai știu eu cum ? !) au darul de a bulversa orice știm despre sens și despre libertate și invenție în materie.

Excluzând aceste năstrușnicii, Vladimir Udrescu este poet, nu am nici o îndoială. Gândește poetic, vede lumea poetic, se exprimă poetic. Versurile sale au, aparent – formal, să spunem așa –, tot ce trebuie, ritm, o muzicalitate, o transcendență dar, adesea, mai ales în acest al doilea volum, nu și un sens. Cu excepții, bineînțeles, unele notabile: „odinioară plângeai și anotimpul/ se făcea ghem într-un gherghef de tuberoze/ cu tălpile goale prin/ apa memoriei și gloria pură/ ca un joc de lumini seara/ pe o inscripție a resemnării" („memento").

Ca să concluzionăm, Vladimir Udrescu este un poet aparte, bizar, care poate fi citit numai dacă nu ești atent la ce se află dincolo de cuvinte. Cred că un vers din propria-i creație definește cel mai bine această stare: „de pe pajiștea cu noime-n surghiun".

„Noimă" vine de la „*noema*", în greacă, iar în filosofia lui Edmund Husserl „noema" se referă la obiectul gândirii, la conținutul ideii, la datul intuiției sau la conținutul unei propoziții. Așadar, forma e bună, conținutul uneori lipsește.

Poezia ca negare și afirmare a vieții

Ana Dobre

În anul 2010, poeta Victoria Milescu revenea cu două volume de poezii – **Dreptatea învingătorului**, volum orgolios, prefațat entuziast de Gheorghe Istrate și însoțit de o bogată secțiune de referințe critice, și **Floarea vieții**, ediție bilingvă, româno-georgiană, poeziile fiind traduse empatic și electiv de Zaira Samharadze, primită entuziast de David Luca Kafiașvili.

Poeta este o prezență consecventă și perseverentă, după debutul editorial din 1988, când a câștigat, concomitent, concursul de debut al Editurii Cartea Românească din București cu volumul **Prier** și al Editurii Facla din Timișoara cu volumul **Argonauții**, și, mai ales, din 1994, de când publică, uneori și două volume pe an, având o ritmicitate de invidiat: **Welcome December/ Bun-venit, Decembrie** (1994), **Șlefuitorul de lacrimi** (1995), **Izbânda furată** (1995), **Inimă de iepure** (1998), **Arleziana** (2000), **Zâmbet de tigru** (2001), **Ecoul clipei** (2003), **Flacăra nevăzută** (2007), **Roua cuvântului** (2008), **Conspirații celeste** (2008), **101 Poeme** (2009), **Bucuriile triste** (2009).

Prezentă în poezie prin aceste volume care-i descriu și-i interpretează sufletul în imaginile pe care și le alege pentru a o reprezenta și re-prezenta, Victoria Milescu se dăruiește cuvântului pentru a găsi în latențele lui propriile urme și umbre. Sensul drumului în labirintul pe care-l traversează, care a ales-o și pe care l-a ales, este *victoria creației*, victoria creatorului văzut ca învingător peste tărâmul fantasmelor, a Cuvântului asupra materiei informe. Ordonarea, disciplinarea trăirilor se realizează din

perspectiva învingătorului. Creatorul este un învingător, triumful său măsurându-se în capacitatea de a domina latențele și de a ivi un sens, sensul propriu al căutării și al regăsirii în cuvântul ce te cuprinde și te exprimă. Regatul peste care stăpânește un astfel de învingător este regatul cuvintelor peste care se proclamă unic proprietar. Te-ai aștepta să fie bine și liniște, automulțumire într-o astfel de poezie a revendicărilor, dar nu găsești decât disperarea provenită din conștientizarea imposibilității depășirii limitei: „...cine s-ar putea îndrăgosti/ de un scelerat/ proclamându-se rege/ peste tomurile puhave, trândave, lașe/ un rege strigând lumii cu disperare/ vreau un poem, un poem adevărat/ dau un regat pentru un poem !”(**Dreptatea învingătorului**).

Cele două secțiuni **Vae soli !** și **Ora et labora** grupează poezii în care efortul spre concretul artistic determină atitudinea îndârjită, belicoasă, masculinizată. Poeta afișează un feminism epatant. Defiminizarea echivalează cu deliricizarea, cu depoezirea. Eliberându-se de singurătate, clamată după modelul Ecleziastului, *Vai celor singuri !*, Victoria Milescu vrea să se elibereze de starea romantică, unde singurătatea era condiția *sine qua non* a creatoului și a creației. Poezia omonimă se naște din aceeași atitudine ușor emfatică a mimării defeminizării: „ Să fii pregătită, îmi spune/ trăiască moartea să strigi/ sirenelor de pe stânci/ sprijinind cerul cu țipătul, cu spinarea/ când în aer miroase a poem/ să nu aștepți ajutor, nici amânare/ să fii pregătită/ pe pământ, în aer, pe mare...” (**Vae soli !**)

Poeta preferă imaginile preponderent vizuale, de o mare acuitate în care violența realului este concurată de o violență a poeziei – **Europoemul**, **Poemul cu p mic**. Ea vede „poemul cu un țăruș înfipt în inimă”, caută „poemul dum-dum” și descoperă „poemul vampir”. Atitudinea aceasta polemică, provocatoare ține de recuzita defeminizării. Poezia este coborâtă din Parnas în realitatea contemporană, dominată de politic, de contraste, de banal. E un Parnas decăzut, de aceea imaginile sunt degradate și ele, nu degradante, însă. Creatorul „sfârtecă”, poemul „se zvârcolește”, „horcăie”, iar realul „se spală pe mâini cu leșuri”. Poezia „doarme în noi” fără speranța vieții. Dar poetul este un învingător, dreptatea e de partea lui. Deși poemul e cu *p mic*, miza creatorului continuă să fie mare, să-i provoace spiritul temerar. Imaginile dinamice sau vizuale au o forță masculină și izbesc prin repetabilitate, redundanță, perseverență. De-poezirea este idealul poetei: „...cât crezi că o să mai suport/ să te urmez ciuruit, gol/ de la un secol la altul/ să-mi pui coarne/ să-mi tragi pământul de sub picioare/ chiar dacă nu sunt eu cel mai cel/ din tot ce ai creat, blestemato !”(**Poemul cu p mic**). În **Rezemat de întuneric**, nu este pierdut din vedere nici orgoliul asasin al creatorului, luptele intestine împiedică transcenderea: „Cât ne detestăm între noi, autorii/ acestor mici țări/ care sunt poemele/ cu legile lor stranii/ cu populații ciudate/ niciodată pașnice...”

Există și *poemul cu p mare*, *poemul invizibil*, dar deosebirile nu sunt prea mari. Dorința de prozaizare este foarte mare, triumful creatorului însemnând, de fapt, cucerirea și dominarea, prin verb vituperant sau orgolios, cvasi-invectiva realului și a obiectelor sale: „Se uitau chicotind/ la punga uriașă/ a poemului cu p mare/ când așteptând autobuzul/ arunca neglijent/ cojile alunelor poleite/ printre păsări și fiare...”(**Poemul cu p mare**).

Întâmplări banale(**Foamena universală**, **Nu vei muri, dar...**, **Poem invizibil**) sunt interogate, descrise, pictate în cuvinte pentru a depăși particularul și a regăsi, în evantaiul lor, sensul general. Regăsim un întreg imaginar al poemului – *poemul cu p mic, cu p mare, poemul vampir, invizibil, poemul crucificat, poemul desfrânat, poemul de serviciu* care dezvoltă o întreagă imagistică prin variante de definiții: „poemul e un pacient refractar” care „fuge din rețetar” și „nu-și ia pastilele energizante”, imagini care revin în efortul de fixare într-un univers coerent. Cititorul este chemat în acest univers, îndemnat să recunoască o imagine a realului în desenele realiste care nu vor atât să copieze realitatea, cât să o mimeze, să dea impresia realității. Chinurile creatorului, „sânge, sudoare și lacrimi”(**Pars pro toto**) vizează „poemul suprem”, dar aceasta nu înseamnă transcenderea realității, cât coborârea poeticului în real. Sensul nu mai este ascendent, ci descendent. Nu realul tinde spre poezie, ci poemul tinde spre real, spre spectacolul iradiant și evanescent al realității. Când poemul „își schimbă pielea” și „vechea piele îl părăsește”, modificările apar doar la nivelul formei : „Odată la o mie de ani/ vechea piele îl părăsește/ rupându-se din încheieturi, trosnind/ cad zdrențe/ de rime, de versuri/ de pe trupul cu zbârcituri/ terminându-se cu copite scânteind...”; „trupul pur al poemului” luminează doar o clipă, pentru ca modificările să invadeze și fondul: „...se tumefiază/ se acoperă cu bale, răni, invective/ lipindu-i-se ca un veșmânt/ direct pe limfa albastră/ amestecată cu praf de aur...” *Straiul de purpură și aur peste țărâna cea grea* acoperă și poemul și efortul, *les affres du style*, ale creatorului.

Pe lângă aceste definiții ale poemului vizat în termenii creației, există și definițiile eului care repun în altă ecuație creatorul și lumea, lumea interioară, lumea exterioară. „Sunt o carte îmbrăcată în piele de om”, se autodefinește poeta, măsurându-și „prețul căderii, simțindu-și „aripa amputată”, cu trupul scindat „între Dumenzeu și Satan”. Cerul copleșește și accentuează gravitația „...merg pe pământul/ care ne va primi hohotind/ răsplătiți în uitare/ cu o iubire mai mare/ respir aerul/ păzit de santinele de iarbă/ cu păsări pe umeri - cerul/ ca un general....”(**Prețul căderii**), paradisul s-a degradat în „gaura neagră a unui poem solitar”.

Gradul zero al scriiturii devine o miză a viitorului, „cota zero a viitorului”: „Și a venit la mine/ poemul cel mai colțos/ ei bine, poți să faci ce vrei/ cu celelalte poeme/ dar pe mine, unul/ n-ai să mă păcălești...”

A doua secțiune, **Ora et labora**, aduce ca temă peroblema libertății creatorului în raport cu lumea, cu sine, cu imperativele sale, cu universul cuvintelor. Paradigma libertății dezvoltă o bogată imagistică a comparațiilor exersate cu voluptate în **Libertatea ca un toc de pistol**: *ca un toc de pistol, ca un rânjet de mitralieră, ca o cisternă inflamabilă, ca un tren de răniți cântând, ca o baricadă de libelule,* etc.

Tonalitatea se schimbă, poeta nu mai duce războiul prozaismului, al masculinizării poeziei. Polemica lasă locul unei tensiuni în care recunoaștem efortul de regăsire a fiorului creator. Limbajul poetic își păstrează acuitatea și tendința de a transfigura urâtul existențial în urât estetic. Poeta, însă, risipitoare și generoasă, își extinde perspectiva depășind „crăpăturile întunericului”, căutându-se „în aceeași viață” pentru a trăi și retrăi, iubirile, singurătățile, moartea. Ea lucrează „la fiecare anotimp” pentru a accede la sensul fiecărei vârste, pentru a-i afla palpitul de viață: „Lucrez la fiecare strop de sânge/ ce se prelinge peste față/ până când infinitul scapă/ o silabă/ din carnea lui cea prețioasă/ nu știu, e rău, e bine/ lucrez la propria-mi dezmărginire/ în aerul insectivor...”(**Lucrarea iernii**). „Ieșirea din trup” înseamnă dezmărginire, ieșire din limita umanului, transgresare. E un triumf al spiritului asupra materici: „odihniți-vă până mâine, voi cei care/ călătoriți în numele tuturor/ gloanțele invizibile ale triumfului/ încep să-și găsească un sens”. Semnele realului sunt semnele poeticului. Meditația asupra trecerii este o meditație asupra creației, *semne*, prin care realul ia cunoștință de poezia pe care o conține: „ Cocorii au venit prea devreme/ și au murit înghețați...” Și în **Imitatio Christi**, cutremurarea ființei în fața necunoscutelor tulbură și emoționează: „Credeam că mă duci spre ape limpezi/ spre pășuni înverzite/ dar iată, se termină cerul, pământul/ stau pe piatra aspră și rece/ sub sângele asfințitului/ departe de ai mei(...)// uneori ai nevoie și de zâmbetul meu/ zâmbesc, deci rănesc...” Fiorul se continuă în **Supliciul vindecării**, **Marele adevăr mic**, **În uniformă de om**, **Fără umbră**, **Nimic nu ne aparține**, **Liniște, vuiet**, **Ziua venirii**.

Un autoportret liric, **Vittoria del peccato**, este o pietà: „...iartă-mă pentru tot ce am creat/ fără voia ta/ iartă-mă pentru tot ce am gândit/ împotriva ta/ iartă-mă că nu mă auzi/ că nu mă vezi/ dar mai ales, iartă-mă/ că nu m-ai pedepsit încă...” Un portret de grup, **Poeții**, o integrează în rândul vânătorilor de absolut după obositoarea călătorie în real. Concluzia – „Poeții vorbesc despre lumi nevăzute”- pare să răstoarne construcția de până acum. Nu, poetul nu este un învingător în lumea reală, ci în aceea virtuală, a cuvântului care poate întemeia o lume – lumea proprie a poeziei.

Volumul bilingv, **Floarea vieții**, o antologie, de fapt, căci regăsim poezii ca **Poate un duh**, **Lucrarea iernii**, **Poemul cu p mare**, **Foamea universală**, **Poem de criză**, **Fără umbră**, **Europoemul**, din volumul **Dreptatea învingătorului**, propune prin selecție, o poezie esențializată, în care freamătul vieții este sugerat prin tușele de culoare din gama roșului – *casă roșie*, *monede roșii*, *bloc din cărămidă roșie*, *floarea de un roșu aprins*. Lumea pare, de aceea, o flacără imensă la temperatura căreia poeta însemnează locurile mirabile, punctele originare, centrul lumii. E o lume colorată în roșu, într-o lumină strălucitoare la flacăra căreia poeta simte palpitul cuvintelor: „Cel mai frumos poem/ locuiește aici/ în această casă roșie/ vopsită cu propriul sânge...”(**Mirabilis locum**). Roșului, simbol al vieții, i se opune albastrul, ca simbol al idealului. În **Albastrul nufăr**, legătura misterioasă dintre materie și spirit e sugerată prin această cromatică amintind de romantica *floare albastră*: „...respirația verde/ asemenea unui copac, odihnindu-se/ cu rădăcinile întinse adânc/ în cerneala trupului meu...” Contrastul roșu-albastru colorează „cartea splendorii”, care poate fi cea a destinului propriu

răsfrângând antinomiile: „...o pată roșie/ frec din greu până distrug/ țesătura fină, delicată/ a sângelui meu albastru”.

Defeminizarea rămâne o caracteristică, iar căutarea realului o preferință. Relația dintre eul liric și realitate se stabilește prin sugestii ale dependenței de biologie, de materie, de timp: „Urc din ce în ce mai greu/ fiecare treaptă/ scara înaltă scârțâie/ din încheieturi/ urc din ce în ce mai greu/ printre nouri și tunete/ ținând în mâna care tremură/ o cană cu apă/ să ud floarea vieții...”(**Floarea vieții**).

Elementele de imaginar romantic revin în ciuda tendinței de defeminizare. Cascada florilor de tei, „steaua neagră”, cerul de ieri, elemente romantice, se asociază cu o stare de impersonalizare ce se revarsă în nostalgia expresionistă a originarului: „ voiam să merg pe strada/ pe care odată/ a mers Dumnezeu...”(**Cerul de ieri**). Pe „drumul întortocheat” dintre ființă și neființă, poeta se simte parte a unui destin cosmic, dar o zeitate înlănțuită: „merg legată la ochi/ pe podul incandescent/ în jocul nostru/ se năștea, mureau regi, sori, planete/ exist doar plecând/ cu dureri și izbânzi/ ce nu se mai ivesc nicăieri”(**Nimănui, nesupusă...**). Poza creatorului la masa de scris apare în poezia **La masa de lucru** – „Când torni în pahar/ îți tremură mâna/ un vers, încă un vers/ până se revarsă/ peste fața de masă...”, nu în sensul adâncirii romantismului, ci în cel al detașării, al delimitării, deși nostalgia absolutului subzistă: „mașinile arse de tutun/ deșurubează stelele...”

(continuare în pag. 11)

Eposul realist-mistic la **Pavel Pereș**

Acad. Al. Surdu

Romanul „Mântuiți sufletele noastre” -2011- mi-l readuce în prim-plan pe Pavel Pereș, autor cunoscut prin volumele de proză și versuri, cu o nouă „povestire”, sub dominația eposului elevat. O reușită artistică a unui prozator cu solide cunoștințe despre tehnica romanescă, deplin stăpân pe modalitățile stilistice generative, amplificând genul epic prin combinații inedite. Imaginativul se insinuează pe aduceri-aminte și pe trăiri cotidiene, într-o cuprinzătoare memorie artistică, pe baza unui plan de compoziție simplu și explicit, dar firele epice se evidențiază și se estompează, în funcție de manifestările personajelor principale (Ludovica și Avel Rareș, prezent în roman doar în amintire); subiectul e simplu: un bărbat a murit la bătrânețe și văduva sa care-i face ample și dese ceremonialuri de pomenire și evlavie recompune prin reorganizarea unei realități în presimțiri, într-un timp miraculos, un om abia acum înțeles așa cum trebuie, totul îndreptându-se către dezvăluirea unor momente inițiatice, unor credințe sau violențe.

În substanța romanului, poziția dominantă o are bipolaritatea cimitir –biserică, dispusă pe complexul căminului conjugal ca dimensiune dumnezeiască a întâmplărilor: nimic nu se anulează din ce a fost în ordinea morală a femeii care ocrotește o lume întreagă în sufletul său, prin autoreconsiderare; evadarea într-o istorie revolută îi oferă, pe neștiute, avantajele unei stări duble, asimilând trecutul cu prezentul, iar iminenta plecare de pe pământ îi întărește convingerea că omul este o prevedere divină pentru infinitul universului.

Textul acestui roman se esențializează în scriere romanescă și interpetare filosofică prin povestire (în subiectul ca atare, cu temei, să zicem, sunt și câteva legături susținute de personajele Bogdan Tarsiu, Nicu Șchiopu, Grigore, Teodora Haret), există însă și o zonă a intertextualității, ceea ce oferă aura de modernism căutat într-adins prin tradiționalism, totul motivându-se printr-un metatext riguros.

Avem de-a face cu o carte a cunoașterii, foarte frumos zidită într-un stil în care cuvintele dovedesc evident legendele expresiei, nu se resping în alăturări surprinzătoare (de unde și o lectură în intimitatea metaforelor), de aceea rostirea furnizează determinări discursive, între enunțiativ și interogativ, și produce o tensiune dialogică, iar cititorul participă activ și anticipativ la lectură. Se produce demitizarea celor ce sunt pe pământ pentru ca omul să presupună că urcarea în vârstă, pe lângă pierderi uriașe, mai are și câștiguri. Sunt așezate în lumina dovezilor prin izbânzi și greșeli, viețile oamenilor care pun preț pe onoarea, pe identitatea lor. Într-o privință (în raport cu mitul) romanul acesta are și iz de confesiune, o spovedanie mai exact, a personajului central feminin care se destăinuie, cu un farmec imens, cu o sinceritate de netăgăduit, dar această mărturisire este făcută sub semnul apăsător al divinității, ceea ce spune se vrea o iertare a păcatelor –cele evidente și cele posibile – viața este acceptată ca destin și condiția de muritor n-are cum fi decât moral, și nici cum să se ferească de suferință; de atâtea ori fericirea trece prin suferință și atunci este nevoie de un model și acela apare din izbăvire; așa se și explică de ce autorul trimite mereu la percepțiile unor autori canonici, spirite supreme.

E de spus că, de la început până la sfârșit, se practică o mântuire pe cale orală și pragmatică, Ludovica Rareș alege în memoria profană tot ceea ce a trăit în stare de mit, în succesiunea evenimentelor se vădește un elan aproape fabulos de a apropia orice gest al celor dragi de învățăturile din „Sfânta Scriptură”, cu luare aminte că omul nu se poate împotrivi, decât ca manifestare a licantropiei (analizată de Andrei Serafim în roman) ori a deșertăciunilor telurice.

Implicarea ficțiunii în realul concret istoric și politic apare puternică, nicidecum nu pândește pericolul nerecunoașterii universului, de care vorbește autorul, narativul crește lent în explorarea faptelor ca joc al individualităților până când intervenția homodiegetică se manifestă prin emiterea unor sentințe sau prin apelarea la vreun citat celebru și, în cele din urmă, devine posibilă dihotomia ezoteric-exoteric.

„Mântuiți inimile noastre” este o carte și pe tema iubirii paradiziace (cu cheie biblică), pe ideea păstrării acesteia prin credință sau încrâncenare, dar și pe problematica unei multiplicate lumi: a oamenilor simpli cutreierând traiul spre frumosul și belșugul material și a intelectualilor căutând decodificarea secretelor din texte fundamentale sperând ca viața să fie o experiență soteriologică și o transmitere prin cuvânt, ca semn divin, a stării de purgatoriu uman.

Însumarea anilor, laitmotivul romanului, de către Ludovica Rareș, e rugăciune continuă, moartea bărbatului nu schimbă ordinea lumii, e pusă pe temei pitagoreic –”totul este aranjat după număr”, îmbinările himeric–veridic și credință–fariseism declanșează mesajul, viața de azi, spune autorul, nu poate fi concepută și înțeleasă fără aspirație la nou cu îngăduința trecutului: „Orice istorisire încărcată în gândirea misionară a mărturisitorului nu se poate schimba decât în sfințenia următorului mărturisitor care își asumă greaua răspundere de a deschide noi trasee dominate de vraja faptelor când abstracțiunea sa convertește în dat real: există o trăire în virtutea actelor de identitate, ca locatar al planetei și o trăire pe varianta celestă, ca manifestare de bucurie a cuiva pentru cineva”.

Autorul comunică starea unei omeniri știute, dar alamabicat, și deci într-o transfomare perpetuă în esențe prin ideea că viața este o iluzie și nu obiectiv suprem, este o dăruire divină și nu se poate renunța la ea alegând pe acei receptori cu abilități în perceperea tâlcului și în adeziunea fermă la convingerea kantiană că adevăratul pământean e fericit (ca și filosoful german, deci) cu legea morală în sine și cu cerul înstelat deasupra sa, chiar dacă e nevoit să străbată trasee labirintice. Este o iubire fără margini a vieții, a lui Dumnezeu în fond, lumea fiind a sa, orice este sensul sacrului și dacă trăiești, înseamnă că așa s-a stabilit în ceruri. Chiar dacă mai nimerim și peste pasaje bântuite de erezie, pe întregul său, romanul afirmă libertatea de gândire și de credință, așa cum zicea Sfântul Augustin că prin crucea lui Isus timpul are sunetul propovăduirii divinului.

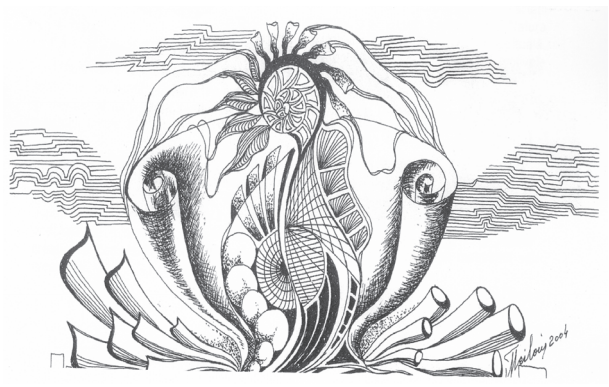
Că este un roman realist nu încape discuție, însă apar pe parcursul narațiunii semne certe de misticism, dar și de existențialism: căutarea și dorința de înțelegere a lui Dumnezeu, anularea sentimentului de îndoială în raportul om–biserică; un lucru important de marcat: un student în medicină se călugărește prin proprie și irevocabilă opțiune, își hotărăște viața în concordanță cu puterea divină, abandonând o lume care îi pare absurdă, dar obține fericirea prin revelație.

Parțial recurs la fapte, integral prin retrăire, acest roman este unul al cunoașterii prin avatarurile ființei, rezolvând la prezent ceea ce nu s-a putut odinioară, prin strategii narative remarcabile, psihologicul deduce existența și face diferența între personaje, biologicul se combină cu istoricitatea și oamenii trec prin lume la diferite vârste și prin amestecate fenomene istorice și naturale.

„Mântuiți inimile noastre” este o construcție cu subiecte înlănțuite –de iubire, de moarte, etico–filosofic, de inițiere, escatologic, pe zone ale faptelor clipei și ale memoriei într-o nestăvilită căutare de adevăr, cu semne tragice, cu intonații comice, dar cu profunda năzuință de păstrare a ordinii divine, pentru că „memoria universului este chiar Dumnezeu, în timpul căruia trăim”. Un roman despre divinație în superlativul credinței și al unei lumi în amplasări contrapunctice.

Dacă ar fi să stabilim cât e argumentativ și cât biografic în textul acestui simbolic roman, l-am socoti argumentativ pentru că pornește de la o ipoteză (viața-i expresie divină), dar pentru că însumează o istorie a pământenilor îmbinată cu a cerescului l-am numi biografic; componistic este un jurnal proiectiv într-un spațiu luminat sufletește, cotropit de viețile de acum și de mai târziu.

„Mântuiți inimile noastre” este un roman de smerenie și răzvrătire, cu o deosebită bogăție lexicală, cu adevăruri închipuite și cu închipuiri adevărate, cu ispitiri de a ne alătura de unul sau altul dintre personaje; ficțiunea de sub acest titlu va fi documentul de mâine, și nu închei fără a semnala această izbândă estetică apărată de o nedisimulată bucurie a inteligenței și a harului. O carte a timpului despre care Platon considera că este veșnicia în mișcare.

Tudor Meiloiu

Ioan Barbu

Patriarh fără scaun

Poposesc, astăzi, în paginile acestei prestigioase reviste ca să zicem împreună, stimați cititori, odihnă veșnică părintelui nostru Bartolomeu Valeriu Anania, care, de-a lungul unei vieți mereu amenințată de primejdii și zbucium, dar totodată încărcată de roade, lumină și credință, a întors la Dumnezeu mii, sute de mii de rătăciți, fiind un vrednic păstor vizionar; să-l venerăm pe cel care a plecat dintre noi, dar care se află permanent între noi. Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania, spirit creștin enciclopedic, patriarh al culturii naționale, a fost un maestru neîntrecut al cuvântului românesc, care ne-a povățuit să-l ocrotim precum îngerii pe Maica Sfântă.

L-am cunoscut îndeaproape, am stat de vorbă cu Vlădica Bartolomeu Anania în mai multe rânduri. Îmi amintesc, însă, cu mare drag de o întâlnire cu foarte mulți creștini în jurul nostru, de acum un deceniu și jumătate, când împlinea venerabila vârstă de 75 de ani. Era pe la jumătatea lui martie și ne aflam la Glăvile, sat vâlcean pe firul de apă Pașceana, nu departe de Drăgășani. La mormintele părinților săi, slujbă de pomenire. Apoi, o scurtă predică. Ce ne-a spus atunci. Ne-a spus că fiecare dintre noi, pe neprevăzute, îl întâlnim pe Dumnezeu; că ni se arată deseori în viață, fără să băgăm de seamă. Lumina, dragostea, zâmbetul, bucuria, binele, frumosul, prietenia, iubirea față de aproape, mângâierea și sfatul părinților – toate ni se înfățișează sub un singur nume: Dumnezeu. Cine îl are pe Dumnezeu în suflet și în cuget, acel om este fericit. În structura ființei umane există revelația dată de Dumnezeu de a ne întâlni cu părinții noștri, chiar după ce și-au înălțat sufletele la Cer. Este o revelație divină – ne-a spus Părintele Bartolomeu – ca să ne vorbească părinții în chiar ziua în care ne-au dat viață. De atunci, de la acea întâlnire, anual, în ziua când m-am născut, stau de vorbă cu părinții, vorba ne împinge la discuții despre una, despre alta; le mai spun despre mine câte ceva, cum mă descurc în lumea asta care dă înapoi…Părintele Bartolomeu Anania nu numai că a stat de vorbă cu Dumnezeu, Înalt Prea Sfinția Sa s-a aflat printre puținii vrednici de pe pământ care s-au luat chiar la întrecere cu Cerul și cu Dumnezeu. Și a reușit să ne dăruiască o operă monumentală – „Cerurile Oltului”. Înainte de marea sa călătorie la cele veșnice ne-a fost, dar ne-a și rămas un păstor blând, un dascăl iubitor, un plop aprins spre Marea Trecere. A fost și a rămas un dascăl iubitor, mai cu seamă pentru tineri. Ne-a îndemnat mereu să le ecologizăm spiritul, să-i apărăm împotriva poluării sufletelor, sistematic agre-sate, astăzi, de libertinajul mediatic care ne inculcă gustul pentru vulgaritate, pornografie, violență și desfrâu. *„Zadarnic curățăm pământul de gunoaie dacă-l vom lăsa populat de oameni deformați și mutilați sufletește”* – ne avertiza în Pastorala de Crăciun 2010. Rostul nostru pe acest pământ , ne povățuia Vlădica, nu poate fi decât să investim trăirea generală cu un indice personal, s-o destăinuim cu mai multă vigoare, sfințenie și culoare, să punem cuvântul lui Dumnezeu pe cheia noastră de portativ, să obținem o echivalență creștină trăirii noastre, sau, altfel spus, să constrângem universul până la a-l face echivalent cu noi.

Îmi ziceam, de multe ori: acest mare vizionar, care ne-a lăsat moștenire o operă nemuritoare, o filozofie a faptelor unei vieți de martir, are dreptul să stea măcar câțiva ani în fruntea Bisericii Ortodoxe Române. Și m-am alăturat grupului de vâlceni care au semnat o scrisoare prin care îl rugam, în numele iubirii noastre, sa accepte să candideze la scaunul vacant de Patriarh. Deși pentru noi – și pentru mulți alții – era în fapt Patriarhul sufletelor pătimirii noaste. Am fost la Cluj, într-o după-amiază (făceam parte dintr-o delegație) și i-am prezentat dorința noastră. I-am înmânat, totodată, și scrisoarea-rugăminte semnată de sute de vâlceni. Vlădica a citit-o, ne-a ascultat ruga cu mare atenție și, până la urmă, a acceptat să candideze. Numai că și în Sinodul de la București, ca-n orice loc de pe pământ, votul e subiectiv, ca orice alegere din lumea mireană. Poate că nici Dumnezeu n-a voit. Avea liber Scaunul Patriarhal din Împărăția Cerurilor. Vlădica Bartolomeu stă, acum, în dreapta Sa !

Îl păstrăm veșnic în inimi !

Probleme ale poemului HAIKU contemporan

Simpozion de haiku.

Cu ocazia aniversării a 20 de ani de la înființarea Societății Române de Haiku, în ziua de 9 mai 2011, la sediul Bibliotecii Metropolitane din București, Sala Mircea Eliade, au avut loc lucrările simpozionului literar întitulat ***Poemul haiku în România***. Simpozionul a reunit pentru o zi poeții de haiku din capitală cu cei din țară, fiind prezenți poeți din Constanța, Iași, Bistrița, Galați, Slobozia, Bacău etc.La simpozion au mai participat ca invitați oameni de cultură, critici literari și jurnaliști. Programul simpozionului a cuprins trei părți distincte.

În prima parte. S-au prezentat comunicări de către următorii poeți:

1.- **Radu Carneci**, Președintele de onoare al Societății Române de Haiku: **Cuvânt la aniversarea a 20 de ani de la înființarea societății.**

2. – **Valentin Nicolițov**, Președinte executiv al Societății Române de Haiku: **Scurt istoric al poemului haiku în România. Probleme ale poemului haiku contemporan.**

3.- **Laura Văceanu**, Președinta Societății de Haiku din Constanța**: Haiku – Prima treaptă de intrare în templul poeziei japoneze (Educația prin haiku).**

4. – **Marius Chelaru**, Secretar general de redacție al Revistei Poezia din Iași: **Ion Pillat, Lochac/Poemul într-un vers-aspecte critice.**

5.- **Constantin Frosin**: **Traducerea poemului haiku – Exerciţiu de acrobație/ De la haute voltige.**

6.- **Vasile Moldovan**, Vicepreședinte al Societății Române de Haiku: **Poemul tanka în România.**

7.- Florin Grigoriu: Câțiva autori de haiku din România.

După comunicări au fost citite poeme haiku (de către actrița Doina Ghițescu), poeme tanka, poeme într-un vers și poeme senryu ale poeților din România.

În partea a doua a simpozionului.

1. S-au anunțat *Premiile concursului internațional de haiku 2011* la secțiunile română, franceză și engleză. S-au acordat diplome câștigătorilor concursului din România.

<u>Secțiunea română</u>

Premiul întâi/ Premier prix
Oprica PĂDEANU

Amurg de vară – Crépuscule d'été –
au rămas doar fluturii seuls sont restés les papillons
pe iia mamei sur le corsage brodé de ma mère

Premiul doi/ Second prix
Vasile MUSTAȚĂ

După cutremur- près le tremblement de terre-
peste ruine și morți u-dessus des ruines et des morts
giulgiul zăpezii e linceul de la neige

Premiul trei/ Troisieme prix
Constantin STROE

De dimineață Dès l'aube
un fluture pe perdea – un papillon sur le rideau –
primul musafir premier visiteur

Mențiuni / Mentions
Vali IANCU

Ninge liniștit- l neige doucement –
doar sirena Salvării eule la sirène des Secours
prelung în noapte. e prolonge dans la nuit

Virginia POPESCU

Satul adormit - Village endormi –
doar picurii din țurțuri seules les gouttes des glaçons
măsoară timpul mesurent le temps

Adina ENĂCHESCU

Iar burnițează- l bruine encore–
la geam o vrăbiuță la fenêtre un petit moineau
cere mâncare ttend à manger

2. S-au acordat *Diplomele de excelență și diplomele de merit* poeților români de haiku (autori de volume de poeme haiku, tanka, renga, poeme într-un vers, traducători de haiku, volume de critică haiku) pentru contribuția acestora la mișcarea haiku din România.

În partea a treia a simpozionului.

1. A fost distribuit participanților numărul 45 al **Revistei de interferențe culturale româno-japoneze Haiku**, al Societății Române de Haiku**.**

2. A fost distribuită participanților **Revista Albatros** a Societății de Haiku din Constanța (numerele 13,14,15 și 16).

3. S-au prezentat de către autori șapte cărți noi de haiku, tanka și renga publicate în anul 2011. Aceștia au citit poeme și au acordat autografe pe cărțile prezentate.

4. S-au vizionat mai mult expoziții:

- *o expoziție de sculptură mică* a poetului Octavian Mareș,
- *două expoziții de foto-haiku* ale poeților Jules Cohn Botea, Dumitru Roșu și Vali Iancu, - *două expoziții de haiga* ale poeților Luciana Vladimir și Valentin Nicolițov,
- o *expoziție de carte* cuprinzând principalele volume de poezie în stil nipon publicate sub egida Societății Române de Haiku în ultimii ani.

S-au purtat discuții interesante pe marginea materialelor și cărților prezentate. Toate comunicările prezentate la simpozion vor fi publicate în Revista Haiku nr.46/ toamnă-iarnă/2011. De asemenea, în același număr, va fi publicat și materialul poetului Șerban Codrin întitulat **Poemul într-un vers în câteva amănunte esențiale**.

Ca și poemul într-un vers românesc poemul haiku este unul dintre cele mai mici care există, compus de obicei din 17 silabe (5-7-5), care conține o referință despre natură (kigo) și o cezură (kireji), după primul sau al doilea vers. Miracolul poemului haiku vine din concizia sa, spunând multe în cuvinte puține. Libertatea de formă și cea de fond se aliază în haiku pentru a obține o poezie pură a momentului. Haiku-ul cultivă inteligența și sensibilitatea fiecărui cititor reprezentând un adevărat moment de libertate pentru spirit. Poeții români de haiku au talent, ei transferă vitalitatea lor, un adevărat lirism, o melancolie specifică în domeniul poeziei haiku. Descoperind, pe măsură ce aflau tehnica haiku, o nouă formă de exprimare, românii au descoperit o altă cultură, cu un alt mod de gândire. Totodată, pe măsură ce tot mai mulți poeți s-au familiarizat cu scrierea poemului haiku, au apărut, inevitabil, mai multe întrebări: Poemele pe care le scriau erau haiku-uri veritabile ? Puteau renunța la kigo ? Se poate scrie haiku la comandă ? Ce rol are critica de haiku la noi ? Care sunt dificultățile pentru traducătorii de haiku ? Există o pedagogie haiku, un mod de a învăța să scrii haiku din copilărie, de la ce vârstă se poate practica haiku-ul ? Ce deosebiri există între haiku-ul clasic și cel modern ?

Acestea sunt întrebări care animă și mișcarea haiku din România.La unele dintre ele vom încerca să dăm un răspuns în fața dvs.

Care este structura unui poem haiku ?

Se presupune că poetul budist Yamazaki Sokan (1464-1552) a compus primul tristih ce va fi denumit mai târziu *haiku*, că Matsuo Basho (1644-1694) i-a dat strălucire exprimând teme universale în imagini simple, preluând din filozofia zen calea eleganței (*fuga no-michi*) și transformând un gen ușor, comic, uneori frivol, într-un gen major. Efortul său a fost apoi continuat de Buson (1714-1781) și de următorii poeți, dar denumirea de *haiku* a fost stabilită abia de Masaoka Shiki care a arătat că prima strofă, *hokku,* din poezia *renga* și *haikai-no-renga* trebuie salvată datorită calității sale literare, fiind compusă în exclusi-vitate de un maestru. Astfel, din opera lui Matsuo Basho și a celorlalți poeți care i-au urmat, s-au salvat câteva mii de capete de renga, texte recuperate într-o altă viziune asupra poeziei, fiind denumite *haiku.*

Majoritatea autorilor cunoscuți de noi sunt de acord că un haiku trebuie să respecte următoarele reguli:

-*Reguli clasice de prozodie* -17 silabe dispuse în trei versuri, după regula 5/7/5.

-*Reguli structurale* (kigo, kireji și triada loc-timp-subiect, adică unde-când-cine ?)

-*Reguli estetice* care guvernează spiritul haiku pe baza unor categorii estetice importante (fueki/ryuko-*etern/efemer*, karumi-*simplitate*, sabi-*tristețe în singurătate*, wabi-*frumusețe austeră*, aware-*stare de bucurie*, mono no aware-*patosul lucrurilor* etc). Nu mai insist, le cunoaștem cu toții, trebuie doar aplicate consecvent, fiindcă fără aplicarea lor nu există poem haiku adevărat.

Maeștrii japonezi menționează câteva principii de alcătuire a unui haiku: orice cuvânt folosit să nu poată fi înlocuit, limbajul să fie ambiguu pentru a lăsa loc puterii de sugestie, versurile să aibă un aspect discret, nu prea vii, gândurile să fie reliefate cu finețe, să se păstreze atmosfera de mister etc.

În legătură cu regulile estetice aș aminti cele două exemple clasice de micropoem ale lui Matsuo Basho care au avut o influență covârșitoare și asupra poeților noștri.

Primul exemplu.

Pe înserat/un corb/pe creanga uscată//

Două substantive, nici un verb, însă întâlnim mai multe elemente simbol: *Corbul*-înțelepciunea de-o viață, *Creanga uscată*- semnul trecerii timpului, *Înserarea*-momentul de cumpănă dintre zi și noapte. Deși corbul pare înțepenit în liniștea asfințitului, prin forța de sugestie a elementelor utilizate autorul ne arată că se întâmplă ceva în acest poem: a mai trecut o zi, încă un anotimp, este chiar viața noastră care trece clipă de clipă.

Al doilea exemplu.

Vechiul iaz-/o broască sare/zgomotul apei//

Universul are aici două componente distincte, dar opuse: vechiul iaz-*fueki*, care reprezintă *eternul*, locul neschimbat, iar săritura broaștei- *ryuko, efemerul*, clipa trecătoare care sparge liniștea dinainte, strică echilibrul. Acest poem a generat o efervescență creatoare printre toți poeții de haiku care și-au ales broasca drept simbol, ba chiar au fost scrise numeroase studii în diferite țări nejaponeze despre modul cum a fost abordat acest subiect în spirit haiku. La noi, deși mulți poeți au scris poeme despre broască, aș aminti doar un poem al lui Eduard Țară (*În urma broaștei/un plescăit în noapte-/ și luna țăndări*), care prezintă, pe lângă zgomotul apei, o imagine vizuală suplimentară, oglinda lacului care se sparge în țăndări, și această imagine o completează în mod fericit pe cea auditivă (plescăitul). Poemul a fost premiat și peste hotare.

Suichi Kato, autorul unei istorii a literaturii japoneze în trei volume care ne-a vizitat țara cu ocazia lansării cărții a expus o părere clară despre cum trebuie scris poemul haiku. Poemul trebuie să fie raportat la clipa prezentă, fiindcă timpul istoric este o sumă de clipe prezente ce fac parte din timpul absolut. Singura realitate tangibilă este clipa imediată, viața așa cum este ea, familia, prietenii. Contează doar clipa prezentă pe care o trăim, haiku-ul este un poem al clipei. Poeții nejaponezi trebuie să scrie despre existența lor reală în orașele occidentale și nu să imite poeții clasici din Japonia pentru a scrie un haiku de calitate.

Practica haiku crește sensibilitatea fiecăruia, îi accentuează sentimentul de tandrețe care este un sentiment dulce, de simplitate și înțelepciune misterioasă, ce acordă atenție ființelor cele mai umile, păsărilor, florilor, insectelor. Filozofia Zen, care proclamă iubirea de toți și de toate, toleranța, solidaritatea cu cei de lângă tine, își găsește o expresie strălucită în haiku, un poem simplu, dar profund, un exercițiu spiritual pentru inimile sensibile, un răgaz acordat liniștii, farmecului, misterului din fiecare clipă, eternității, care îți dă șansa ca în trei versuri să afli și să înțeleg atât de multe.

Valentin Nicolițov
Președinte al Societății Române de Haiku

DICȚIONAR de cuvinte şi sensuri noi (III)

amprentá, amprentez, vb. tranz., (fig.) *a lua în evidenþã* (pe cineva) *în urma unei abateri condamnabile, de către forurile profesionale superioare;* (referitor la persoane cu funcție politică, socială etc., importantă) (cf. fr. **empreindre**, *a întipări).*

„Exact când intra în ultima lună de mandat, ***a fost «amprentat»*** *de CSM cu o abatere gravă - compromiterea unei cercetări și scurgerea de informații."* (J. Naț. 12 VI 2008, p. 2)

La sensul figurat al verbului ***a amprenta*** s-a ajuns din cauza nevoii de a numi succint o situație analoagă cu cea a *luării amprentelor de către poliție unor infractori,* anume aceea a luării în evidență a unei persoane cu imunitate parlamentară, surprinsă de forurile superioare că a comis sau a favorizat comiterea unei infracțiuni.

Sensul nou, adăugat celorlalte, ale vocabulei în discuție, este util în comunicarea unui aspect al realității sociale cu privire la clasa infractorilor speciali datorită puterii funcției lor profesionale sau politice, fiind foarte expresiv. Fapt marcat de punerea lui în ghilimele de către autor.

amprentát, -ă, amprentați, -te s.m. și f. (teh.) *persoană căreia i s-au luat amprentele digitale pentru a fi cu certitudine identificată de aparate specializate, la intrarea în instituții și întreprinderi cu acces limitat,* (fig.) *cel care a executat o condamnare* (part. trecut, substantivat, al vb. **amprenta** [cf. fr. **empreindre**, *a întipări;* de la part. trecut (cu forma feminină), **empreinte**, avem **amprentă]).**

„O veche idee SF a devenit doar S. Accesul în mari întreprinderi sau instituții, grație unor cercetători de la Universitatea Edinburg, va fi posibil doar prin fixarea degetului pe un foto-detector care, atașat fiind la calculator, permite sau nu ***amprentatului****, (na, am mai creat un cuvânt) să pătrundă în clădire."*

(Săp. 5 II 1988, p. 2)

„[...] *coborâți din merțane* ***amprentații*** *cu palmares, ai loviturilor mari cu stagii de detenție scurte, cu lanțuri groase de aur la gât, flancați de cuțitari de mahala,* ***amprentați*** *cu stagii la Jilava și Rahovei, sub privirile invidioase ale* ***amprentaților-****găinari."*

(Fl. 2 II 2006, p. 9)

Enunțul, în care este utilizat substantivul ***„amprentatului"****,* în poziția morfologică de dativ, singular, provenit din participiul trecut al verbului, înregistrat lexicografic în limba română, **a amprenta** (cu genul proxim al definiției sale semantice: *a lua amprentele [cuiva])*, este explicativ în legătură cu sensul noului element lexical. Autorul acestuia este conștient că vocabula existentă a dat posibilitatea redării unui aspect al realității sociale, a cărui apariție este de ultimă oră, și recunoaște că *„am mai creat un cuvânt",* întrucât este conștient de faptul că pentru

situația concretă, ivită de curând, nu era în limbă nici un alt cuvânt care să o exprime. Și are dreptate. În enunțul al doilea este surprinsă prezența într-un talcioc al unor *foști deținuți,* fiecare cu un statut aparte. Sensul figurat este ușor de desprins din categorizarea ***amprentaților.***

aplaudác, -ă, aplaudári, -e, s.m. și f., *persoană angajată să aplaude ca spectatoare, în studio, la emisiunile* TV. (din **aplauda** [din fr. **applaudir,** lat. **aplaudare,** de la **aplaudo, -ere**, *a lovi* (două lucruri unul în altul: **a bate** (din aripi, din palme] + suf. **-ac**).

„Pe drum, spre ieșire, Vasilica îi povesti că avea o meserie extraordinară: cea de ***aplaudac*** *la emisiunile tv. Lilica se arată interesată de asta. Și cum cealaltă se oferi s-o ducă la proprietarul firmei de* ***aplaudaci,*** *rămase la ea peste noapte și, de a doua zi, se angajă ca* ***aplaudacă*** *și deveni bucureșteancă."*

(J. Naț. 20 VII 2008, p. 15)

Substantivul masculin **aplaudac,** atestat în „România Liberă", 1991, a fost cuprins în DCR, ed. a II-a, 1997, de Florica Dimitrescu și analizat de R. Zafiu în „Luceafărul", nr. 12, 1993, fiind folosit în limbajul jurnalistic pentru a denumi un soi de continuatori ai *conformismului* comunist și pe susținătorii puterii politice, *aplaudând* orice manifestare a acesteia, semn *al mulțumirii și admirației* față de reprezentanții ei. Remarcăm *sensul peiorativ* al unității lexicale neologice. Ulterior, după ani buni de contact cu civilizațiile democratice, în special SUA, s-a înființat și la noi postul de ***aplaudac****,* adică de *executant al bătăilor din palme, la indicația unui regizor de spectacole de divertisment, televizate, pentru a induce telespectatorilor mulțumirea și admirația, pentru a-i atrage, prin simpatie, la vizionarea spectacolului.* Cei care ocupă un astfel de post este angajat al instituției și primește un salariu lunar. Sensul nou al substantivului ***aplaudac*** este justificat de existența indeletnicirii de *angajat să bată din palme la emisiuni televizate.*

artistizáre, s.f., *acțiunea de a da un caracter artistic stilului și rezultatul ei* (de la infinitivul lung substantivat al verbului **artistiza,** *a da un caracter artistic stilului, produsului, unei construcții* etc.).

„Culmea este că și descrierea actului sexual suferă de aceeași ***artistizare*** *forțată, lipsită de grație."*

(R. 14 II 2008, p. 10)

Criticul literar, care semnează articolul, apreciază că autorul lucrării literare este împins de fascinația creației estetice în proză, nu îndeplinește rigorile impuse domeniului, adică acesta se face vinovat de ***artistizarea*** *forțată, lipsită de grație* a aspectelor de realitate alese cu intenția transfigurării într-o operă de artă. Cuvântul nou-creat, ***artistizare***, îndeplinește funcția comunicării unui aspect al creației literare (în special), fiind sinonim cu **estetizare** de la **estetiza**, *a da un caracter estetic* (unui produs, unei construcții, limbii, stilului etc.), care i-a servit drept model.

Prof. Dr. Dorin N. Uritescu

Urmare în numărul viitor

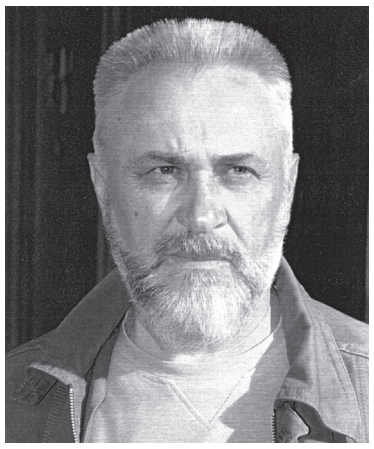
Muzeul - *Școală*

Există în Capitala un loc seducător pentru toate vârstele, și mă refer la Muzeul Tehnic din Parcul Carol I. Sunt români care n-au ajuns acolo niciodată, deși nu ar trebui să fie niciunul. Și asta nu pentru că ar fi greu de identificat pe hartă ori s-ar dovedi cine știe ce inaccesibil. Se întâmplă astfel din greșită așezare de priorități, ignoranță ori superioară abordare de subiect. Datorăm existenta adresei în cauza unui savant care nu s-a sfiit să teoretizeze rolul instructiv-educativ al oricărui așezământ muzeal corect gândit și înzestrat cu toate câte are nevoie în existența sa. Dimitrie Leonida inițiа demersul alcătuirii unui Muzeu Tehnic Român la începutul veacului trecut și avea să-și vadă proiectul (cum am zice azi) după doar câțiva ani de zbatere în contul lui. În 1909, din câte știu eu, pe locul primit în dar cu această destinație își deschidea porțile acest magnet destinat să fascineze vizitatori de toate vârstele.Sub acoperișul amenajat în stânga intrării dinspre Fântână cu Zodiac, și-au găsit locul piese de mare atracție intrate în portofoliul autohton al creației tehnice, într-o țară care experimenta cu aplomb alinierea ei la reușitele mondiale. Sunt contribuții ce ne pot părea astăzi nici mai mult nici mai puțin decât reușite de timp liber ale unor spirite puse pe inovare fie și doar în timpul liber și în perimetre artizanale. Merită să cunoaștem acele zbateri, patinate de atingerea vremii. Ele au rostul de a semnala aprigă încleștare cu necunoscutul a spiritelor născute cu darul de a vedea idei. Stau alături, printr-un efort de comletare și sistematizare care nu a încetat niciodată, sute și sute de aparate și mașinării fel de fel, compuse pe la noi ori aiurea în lumea largă, ca niște bunicuțe ieșite în fața casei cât să simtă căldura privirilor unor trecători interesați să le dea binețe, decurgând din respectul la care au dreptul. Există în România și alte locuri unde prin acțiuni meritorii au fost puse pe picioare asemenea unități de rememorare în spațiul tehnico-științific, în semn de reverență pentru tulburătoare tresăriri de inteligenta românească. Aș spune mai mult: probe ale geniului. Cu ani în urmă, pe când roboteam prin studiourile Televiziunii și Radioului național, devoram alături de colegii mei, oferta expozițională a Muzeului Leonida, în căutarea punctelor de sprijin pentru a configura o torță de entuziasm și recunoștința datorată spiritelor alese ce au trudit la afirmare numelui românesc în altarele creației științifico-tehnice din toate timpurile. Dublate de cercetări de arhive și lecturi sistematice și susținute, imaginile decupate din existența muzeului caligrafiau ce și eu, alături de alții considerăm a fi o datorie-cunoașterea românului savant, a spiritului inventiv, a efortului durabil într-o zonă atât de sensibilă și încifrată. Aflu că de câțiva ani se găsește pe planșetele unor entuziaști proiectul unui Muzeu Național al Științei și Tehnici în București. Proiectantul-șef al acestui demers îmi este cunoscut. Mă refer la prof. Univ. Dr. Mihai Mihăiță președintele Asociației Generale a Inginerilor din România. A fost de curând sărbătorit de prieteni la vârsta de 80 de ani (ziua să de naștere reprezintă oficial și Ziua Inginerului

Roman). Profesorul Mihăiță are în spate zeci de ani de robotează la calea ferata - a absolvit Institutul de cai ferate - între care o perioadă însemnată la conducerea C.F.R.A coordonat, ca ministru adjunct, întreg sectorul feroviar în anii când prindea contur tracțiunea electrică, implicând toate câte le cerea această săritură de cangur în domeniu, trecerea de la folclor la simfonic. A consumat o perioadă de timp relevanță în administrarea Centrului Român de Calcul pentru Calea Ferată. Așadar, ceferist de cursă lungă, iată-l acum pe domnul Mihăiță pregătind pentru examinare și aprobare Dosarul unui Muzeu Național cu pricipala menire de a potenta existenta instituției croite de Leonida și consolidata de timp, aducând-o la dimensiuni și funcții potrivite etapei în care ne aflăm. Nimic din ce se afla tezaurizat la muzeu nu va bate în retragere.Va primi doar vecinătăți demne de respect, alături de care să sporească forța evocatoare a creației tehnice în țară și în lume, incorporând pe platformele sale cât mai multe și semnificative creații. Este o regândire a funcțiilor a muzeului centenar, o realcătuire pe principii moderne, o galvanizare a rolului său în deschiderea fiecăruia dintre noi către această mare planșetă de exprimare a inventivității. Cu alte cuvinte, redimensionarea acestui organism, revitalizarea lui, aducerea sa prin eforturi ce nu vor fi deloc puține și mărunte, la nivelul celor existente prin alte părți. Sunt convins, eu unul, că au văzut mulți de pe la noi muzeul din München. Cei care au trecut Atlanticul se vor fi minunat observând de aproape, la Washington, Smithonian Institute. Călători mai norocoși au avut șansa, poate, să pătrundă pe culoarele complexantului muzeu al științei și tehnologiei din Chicago (organizatorii n-au uitat să expună date ce fac trimitere la prima experiență nucleară reușită de Fermi "la două mile de aici" cum sună eticheta de pe perete). Cred că devine clar cititorului meu că nu susțin o operație necesară de dragul de avea și noi Sena noastră, precum Bahluiul. Muzeul tehnic, pretutindeni pe unde există, se ambiționează în două direcții: să evoce, prin concretul palpabil, stări de agregare ale creației tehnice valoroase; să exercite prin mijloace și că pe cât posibile seducătoare și convingătoare forța modelatoare aptă să să inducă interes real, să educe, să formeze atleții competițiilor de mâine. Începând cu a-i vrăji pe cei mai mici dintre aspiranții potențiali la dispute științifice și tehnice de gabarit Proiectul lansat de ing. Mihai Mihăiță are girul unor autorități în materie (academicianul Radu Voinea și-a spus părerea, susținându-l cu entuziasm). Un lucru este clar celui ce răsfoiește dosarul în cauză: totul este gândit astfel încât printr-o amplă adăugire de spații, printr-o arhitectură interioară atent gândită, prin proiecții de viitor luate în considerație, Muzeul Național al Științei și Tehnicii poate deveni, prin identificarea forțelor de susținere adecvate, o atrăgătoare realitate. Un spațiu expozițional de anvergură. Și o tulburătoare școala pentru viitor.

Neagu Udroiu

SIMPLE ROSTURI DE ZICERE

George Theodor Popescu

I

Atât de tristă defăimare
și-atâta moarte-ngăduie lumina

ORB-mi se sting sărbătorile în sânge

Voi glorioase dimineți ale copilăriei,
sunt umbra căzută-ntre cai ?

II

Cum caii de ham
înverzite muscele visează,
întrucâtva cuvintele mele
Cum în coline macii,
un mai aprins dor de moarte trădând

III

Ies în răscruci
în vântul geamăn
să deslușesc în ierburi sens
Visez la satul meu ca la o davă
în ochii tăi înmugurind ades

IV

Invins, îmi sprijin sufletul
în ţărmurii acestei clipe
Cuvintele - numai rodind
împotriva tristeții
ar mai putea avea chipul tău

V

Și cum ne iubeam
în albia râului încinsă, părăsiți
- doar Duhul Câmpiei în preajmă,
am deprins a vorbire cu tine,
cu-vântul

VI

Cu Decebal
sinucis la rădăcina cuvintelor,
poezia mea-i o dâră de sânge
în iarba crudă
Jur-împrejur zori umezi

VII

Trup înfrângerii căutând în grabă,
veacul scuipă mărunte adevăruri mortale

Besmetic destul,
trag după mine umbra obosită a lumii.

VIII

Imbătat de primejdii
sorbit de-o lumină făr' de moarte
fără iluzii – deci liber
vâslind eretic.
Cocorul alb-în noaptea albastră

IX

Ci eu în vremea aceasta,
muream câte puțin cu fiecare din voi,
dar mai ales,
în numele vostru, mistuindu-mă
clipă de clipă
fâlf – fâlf
gladiator învins – redat în sfârșit
mie însumi

X

Aud
prin somn
cum se sparge
chipul cel de mâine al zilei,
în bucăți
Din tot ce-ai fost
n-a mai rămas decât
cadavrul unei stele

Eu, adică umbra mea

Paul Spirescu

ÎNDUMNEZEIRE

Gata bătrâne Prieten, caii deja au murit
florile portocalii ale memoriei mele
se tot scutură,
se tot scutură din copacul de aur,
ca și cum numai Visul
ar trebui condamnat la uitare de sine
și la cădere în trup !

SCURTĂ DECLARAȚIE DE DRAGOSTE

Și așa de mult te iubesc
Cum iubesc rădăcinile
Tulpina copacului
Care îmbătrânește
Și moare !

VIS IMPOSIBIL

Într-adevăr nu mai aveam nimic de spus:
pe cruce răstignit, eram chiar eu
Hristos Iisus...

Mă asaltau cu flori
dar și cu-njurături
și sfinți de carnaval
și secături...

Curgea un fel de primăvară
peste Fire
secase apa din izvoare
și vinul din potire

dar Firea nu putea să mai încapă
focul din aer
din pământ
din apă !

VEGHE STELARĂ

Se pare că ne geme un tigru rănit
sub umărul stâng
e-o noapte profundă și de atâta-ntuneric
copacii în două se frâng

ai grijă de fiii tăi mamă
că nervii și oasele-i dor
soldații Luminii sunt duși prin permisii
la casele lor

acolo-i dezmiardă amante incerte
cu trupuri de foc și de ceară
și îngerii lor păzitori de-o vecie
așteaptă să moară

au țurțuri de gheață în sânge
și parcă privirea li-i trează
doar noi suntem singuri și fluturi bolnavi
cu aripi de vânt ne vânează !

EU, ADICĂ UMBRA MEA

Zguduită de cutremure astrale
care cad din univers mereu
trece pe la umbra Porții Tale
umbra mea, adică însumi eu

ne oprim un secol cât o clipă
obosiți și frânți să ne-odihnim
dar la Tine Doamne sub aripă
amiroase-a flori de țintirim

și atunci, învins de boli astrale
fără să trezesc pe cineva
plec din fața umbrei Porții Tale
eu, adică însăși umbra mea !

Dumitru Dumitricã

„JAMAICA"

- fragment -

... Dispăruseră șiragurile caselor cu arhitectura lor veche, caldă de tradiție autohtonă, care învăluite în acel dulce iz de intimitate și romantism, clădiri în culori vii, multe vile cu acoperișuri de țiglă roșie, tablă, șiță sau șindrilă, acoperișuri pitoresc lucrate, cu balcoane și mansarde din care se derula tainic ghemul fascinant al vieții pașnicei așezări. Odată cu ruinarea aceasta parcă se prăbușește iremediabil pentru el o lume sfântă adânc ancorată de sufletul lui, de aici deslănțuindu-se tot infernul său lăuntric...

Erau casele boierești, cum le numeau localnicii aparținând unor negustori vestiți, meseriași și altor categorii din fruntea așezării ce alcătuiau această comunitate din centru urbei.

Ciobănașul cel alb de marmură, din nișa unei clădiri, ce veghea parcă pentru eternitate de sus de sub streașină, povestea lumii, martor al atâtor clipe de fericire, de speranțe și vis, de înșelătoare iluzii, plecase și el odată cu clădirea, către necunoscut, urmând în veșnicie poate turmele fugare ale timpului barbar...

Pe căile lui de vânt timpul furase neândurător toată bucuria vieții într-o stranie și haină luntre. Unde dispăruse invazia luminii din jur și din țărmurile suflului său, lumină care poleise firul vieții sale cândva, cu halucinante durere de vis ? Pasărea magică a tinereții, către ce împărații fără de nume își luase zborul la cot cu năluca amăgitoarei fericiri ?

În fața liceului, acum parcă mai scund, îngropat în mantiile fremătoare ale arbuștilor ornamentali, încât cu greu mai era recunoscut, se ridicau aceeași brazi întunecați ca gândul lui, amintindu-i de anii petrecuți aici, de atâtea chipuri ale profesorilor și colegilor dar mai cu seamă de cei doi directori plecați din lume în floarea vieții, la un an unul după altul, ca într-un amar blestem al unui destin câinesc.

Lansaseră în urmă două femei văduve și copii orfani, copii pe care cu atâta ardoare doriseră să-i ocrotească în viață. Tragica lor plecare rămăsese ca o legendă în așezare, ea dăinuind în gândurile oamenilor ca aripa neagră a pajurei tristeții. Brazii îi amintiră cu mâhnire, apusă vreme când de atâtea ori în pauzele dintre ore se adunau aici, cei doi tineri dascăli fiindu-i buni prieteni, aici urzind atâtea planuri pentru viitor, atâtea dorinți pentru viață. Și parcă cei doi brazi erau acum în ochii lui umezi, umbrele celor plecați, continuând să vegheze cu aceeași iubire școala, aceeași școală, în care la sunetul clopoțelului se adunau mereu alți elevi... peste drum, pe zidul clădirii de opt ani, care închidea și ea îndepărtata fereastră de timp din anii săi tineri, străjuită încă de plopii aliniați pe aleie ca o gardă pentru onor, cu cizmele văruite, îi atrăsese privirea o inscripție „Bun sosit !", în franceză, semn al primelor ecouri că România se reîntorcea acasă, în Europa după lunga ei noapte de aproape o jumătate de secol. Semn că arca lumii și a vieții se afla la răscrucea unor noi drumuri, vrând, nevrând prinzând în acest fluviu întreaga suflare.

Pentru el însă cea mai dureroasă mișcare era dispariția clădirii de care îl lega cea mai senină fereastră a tinereții sale, și anume clădirea care îl fascinase întotdeauna, cu șirurile ei de ferestruici laterale de sus de lângă acoperiș, clădire cu un contur de iaht, salonul de dans unde avusese loc hora și balurile atâtor rânduri de generații de tineri cea au trecut prin el, la cot cu soarta.

Aspectul respingător din jur era efectul rănilor ireparabile deschise pe arborele sufletului românesc și legendara lui glie de grozăvia barbară a negrei hiene comuniste.

Năucit, privea prin vălul cețos al amintirilor și dintr-un magic și îndepărtat vis îi reveni aevea în minte acea seară senină de primăvară, decupată ca din lumi de basm, când aici în centrul urbei, lăcașul acela însemnase pentru el un colț al paradisului străjuit de împărația florilor de pomi, de stele și luceferi ce veghea ca niște fluturi de argilă asupra nesfârșitei povești a lumii, de gărzile plopilor cu creștetele pierdute în cer.

Câtă cutremurătoare distanță între cea a fost cândva și această cenușie și târzie zi de toamnă, în care parcă totul în lume era bătrân, bătrân și prea târziu, unde doar buruienile sălbatice, schelete moarte, înțepenite, gemând abia perceptibil sub bătaia aspră a vântului...

Grămezi mari de pământ scoase ca o cârtiță uriașă, luaseră locul firului dulce și primitor al vieții în care el credea cândva, cu toată făptura, convins că nici peste un veac acolo nu se va clinti nici o piatră, rămânând ca într-un sanctuar edenic.

Cel puțin așa dorise și sperase el din străfundul sufletului: Acel colț de lume unde întâlnise fugara fericire să dăinuie ca un simbol cât viața lui, chiar mai mult, deși fantoma fericirii zburase de mult de aici.

Efigia ei încă dăinuia pentru el iluzoriu la tot pasul, în fiecare uliță, în fiecare casă și în fiecare arbore, ca o mărturie, ca o îmbărbătare că ea existase pentru el fie și doar pentru o singură primăvară, că nu trecuse în zadar prin lume și prin viață.

Acum însă multe și din aceste punți se șterseseră, ceea ce era mai mult decât jalnic...Spre deosebire de restul așezării, aici casele porneau de lângă caldarâmul larg rezervat trecătorilor, fără garduri, pe o arteră lată și lungă de câteva sute de metri, aliniindu-se șirurile de vechi firme, de la friezerie, farmacie, magazin alimentar, brutărie, cofetărie, textile, autogară, cârciumă, până la biserică, formând un tradițional cuib de viață românească, specifică legendarelor târguri. Salonul de dans se afla în centrul acestor edificii pitorești...

Oamenii se cunoșteau între ei, erau legați prin prietenii și rudenii, împletindu-și pe firul vieții destinele cu bucuriile și tristețile, cu truda și lupta existenței, parcă la acea vreme, pentru el, toată veselia nu fugise din lume...

Acest fir, fusese sălbatic spulberat, întrerupt prin nimicitoarele demolări, în urma cărora nu rămăseseră decât câinii cei credincioși păzind mormanele de pământ, ca pe niște morminte ale apusei vieți și așteptând neștiutori niște stăpâni care nu se mai întorceau. Tot acest tablou sumbru îi adusese în suflet un sentiment al nestatorniciei și zădărniciei omenești.

Și fetele prinse în dans, generațiile de feciaore de la acea vreme, ca niște boboci de trandafiri neînfloriți, nimfe legănându-se fascinant în acordurile unei melodii cu un ritm romantic, ca un ecou ce pornea de pe o scenă joasă, ca un templu de vis, unde chiar lăutarii îi apăreau ca niște enigmatici vrăjitori, crainici de dor al acelei vremi.

Oare câte dintre acele fete și flăcăii acelor seri, porniseră în ecourile acelei muzici, pe drumul soartei, către fericire, speranță, noroc și împlinire și câte fete și tineri către dezamăgire și nefericire, căci astfel este viața oamenilor, diferită, cu drumul ei luminos ori trist, după cum îi este scris fiecăruia ?

Viața cu întregul ei cortegiu, de la raza de lumină la pecetea umbrei, de la surâsul bucuriei și mângâierii la cristalul lacrimei ce este menit să spele durerea...

Da, pe multe dintre ele le mai întâlnise după ani pe la târg, la bâlci ori pe numerosele drumuri ale vieții.

Unele de nerecunoscut, ajunse țațe cum se spune, altele cizelate de viață dar toate ca și el, marcate de pecețile aspre ale timpului, care își cerne indiferent clepsidra năruirii pe chipurile omenești, ca pe totul din jur de altfel, rămânând surd la bucuriile și jalea omenirii.

Dintre toate vietățile pământului, parcă oamenii sunt cărările cele mai cutremurătoare unde zeul timp își imprimă urmele lui păgâne, gândi el cu amărăciune.

Pironit locului parcă de-o veșnicie în mijlocul acelui pustiu lumesc, vedea aevea doi ochi verzi care din acea scară avea să schimbe pentru ființa sa chipul lumii într-un basm care pendulase de la speranță, vis și fericire, la durerea sfâșietoare, dezolare și răzvrătire.

Și ecoul acelei melodii ce-l fascinase atât încă de la primul dans cu ea, melodie al cărui nume încă nu-l știa până în cea neuitată seară, cum nu cunoscuse nici fiorul cel dintâi, cutremurator, înălțător până dincolo de aștri...

Melodie ce venea de peste mări și țări, parcă engmatic, pe aripile magice ale pajurei fericirii, dintr-o insulă scăldată de valurile Mării Caraibelor, insulă al cărei nume îl și purta, melodie ce-l urmase de atunci prin ani și ani ca pe o serenadă speranței, a bucuriei și fericirii și mai apoi a tristeții, a neîmplinirii și a durerii...

Și parcă însăși acea clădire cu contur elegant de iaht, plutea fantastic cu ei, cu întregul bal, cu pasărea tinereții lor pretutindeni și nicăieri către un Eden ce o singură dată își dezvăluie minunile către ființele lor efemere de muritori...peste valurile acelui timp încremenit, ecoul ei rămas ascuns undeva în tainițele de nepătruns ale inimii, îl cutremura fiindcă ea avea forța și harul sfânt de a deschide o poartă tainică spre hotarul enigmatic al dorului, visul și fericirii...

Da, parcă plutind și ei pe magica navă, prin ferestrele albastrei nopți, în auz îi răsuna glasul neuitat al unei fecioare cu ochi verzi ca luncile dintre Argeș și legendarul Sabar, fecioară prea vremelnic, prea nedrept și necruțător plecând din lume, în ecoul fascinant al cântecului.

Poezia ca negare și afirmare a vieții

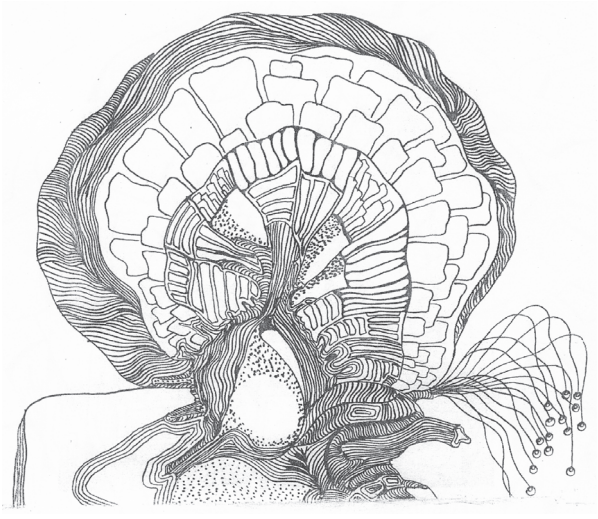
(urmare din pagina 6)

Autoportretele lirice din **Iubind pur și simplu**, **Imitându-i pe ceilalți**, **Fără umbră**, **Exil de bunăvoie**, **Spiridușii din flacără**, sunt o prelungire a mottoului – „Sunt o carte îmbrăcată în piele de om". Asocierea dintre numele real și substantivul comun, *victorie*, permite translarea spre statuia celebră a Antichității, Victoria de la Samotrace: „Iartă-mă, sunt o victorie palidă/ o victorie ciuntită/ de zâmbetele învinșilor/ o victorie fără brațe/ și fără inimă"(**Fără umbră**). Când recurge la negație, poeta o face, paradoxal, pentru a accentua direcția spiritului creator. Descoperindu-și destinul, ea și-l asumă, acceptând locuirea în poem: „Nu sunt/ decât ceea ce sunt/ într-o limbă/ nerostită din teama/ de a nu-și sparge cuvintele/ în aerul dens/ dintre ființă și neființă/ sunt asemenea florilor carnivore/ frumoasă și crudă și singură/ locuind în poemul/ imposibil de scris"(**Aur potabil**). Întoarcerile nu sunt atât în sine, cât în cuvânt: „lumina mă inundă/ mă-ntorc iar în cuvânt", „în mijlocul luminii"(**Infantia**).

Inconvenientul de a fi sau de a te fi născut este „imprudența de a te fi născut". Din aceasta, un impas al vieții și al ființei, nu se poate ieși decât prin adevăr. Filosofia de viață se scurge în pesimism: „unii vor găsi o ieșire/ prin adevăr/ din prea multă încredere în sine/ alții nu vor găsi niciodată nimic/ în pofida vieții lor exemplare"(**Copilăria unei vișine**).

Relația cu timpul(**Timpul nu se mai satură de noi**) se detensionează. Destinul omului, „măcelar de geniu", subordonat timpului real cronologic se intersectează cu cel cosmic, etern. Plânsul ființei este un plâns al eternului aspirând spre împlinire: „poate că dormi/ când stelele lucrează/ la destinul/ micilor vietăți/ zbătându-se în plasele invizibile/ înghițite încet..."

Poetă cu verb ardent, decomplexată, afișând o independență dezinhibată față de teme, cuvânt și context literar, Victoria Milescu a regăsit „crucea cuvântului" și pe el își țese propriul univers în care îi descifrăm ideile, răzvrătirile, obsesiile, biografia interioară, spirituală. Poezia sa o afirmă în ceea ce aspiră să fie. Negația este o delimitare necesară pentru clarificările eului.

Tudor Meiloiu

IULIANA PALODA-POPESCU:

Cu privighetoarea pe umăr

Cu un asemenea titlu superb, numai un mare dresor de înaripate poate ieși învingător, în arenă, cu miraculoasa *rara avis* pe umăr.

Doamna Paloda (prin transfer familial și Popescu) mărturisește un nume misterios născut din grecescul Palladis (vezi „Mica antologie onomastică"), nume fără prea mare răspândire, descinzând, pare-se, dintr-un transfer vocalic amintitor de Pallas-Atena. Dar explicația enigmaticului nume poate fi mult mai clară prin simpla lămurire a autoarei.

Subtilul titlu, superba vignetă de pe coperta I, dar și moto-ul de deschidere *„Cânta-voi Domnului în viața mea,/ cânta-voi Dumnezeului meu până ce voi fi"* ***(Psalmul 103, al lui David),*** anunță dintru început, o pregătire specială a ochiului (interior) cât și a sufletului cititorului ritualizat să pătrundă în pridvorul unei delicate lecturi aproape liturgice.

Desfoind-o, pagină cu pagină și literă cu literă, cartea Domniei Sale te îndeamnă ca multe dintre poeziile ritmice ale seraficei autoare să fie ascultate din strană, în coruri înălțătoare.

Prefața autorului Radu Cârneci am citit-o intenționat *ad postem* (ca pe o încheiere concluzivă), ca nu cumva spiritul meu (destul de sever, totuși, în ce privește poezia) să nu fie influențat „de aprecierile unui mare specialist" al profunzimii. Și cred că am procedat bine.

Până și titlurile Cuprinsului cărții, selectiv, par niște psalmi prescurtați până la sâmbure: *Cu privighetoarea pe umăr, Inima chema Îngerul, Îngeri de viață, Nenumita, Scară la Cer, Schitul mării, Aure de fum, Cum picură în faguri mierea, Îngere Alb !, Jertfa de seară, Copilul gândului, Îngerul a închis cartea, Manuel cu flori de cais, Poeme spre cer, Fluturele memoriei, Pasăre cu aripi de mătase* etc, etc... La care se adaugă alte strofe de aceeași simplă dar magică putere: „Trimite Îngeri de departe,/ Să-mi spună semnul ce-ai ascuns/ Întru această simplă carte/ Deschisă-n rana Lui Iisus !..."

Rugăciuni de ziuă și de seară, de căutare și iubire,

îngenunchieri pe pardoseala durerii *par* și *sunt* aceste poezii.

Uneori, un abur curat de celulă, purificată prin durerile lui Radu Gyr extrase, în libertatea vieții posibile, se revarsă prin ferestrele sincer-deschise ale poetei Iuliana Paloda-Popescu, precum această piesă admirabilă, „Iisus este singur": „Cu fruntea plecată spre câmpul pustiu,/ Cu brațele aripi spre Cer, cum îl știu,/ Iisus este singur în lanul de grâu !...// Prin noapte visează, ori plânge pe Cruce,/ Din rănile-i grele curg lacrimi și sânge,/ Iar Maica Fecioară în suflet le strânge// Și le-mpletește-n cunună de spice !.../ Când lanul dospește o pâine mai dulce,/ M-apropii de Domnul cel singur al meu// Și-L văd cum pogoară de sus, de pe Cruce,/ Așează Potirul în sufletu-mi greu/ Și-mi pune pe creștet lumina din spice !..."

Mi-a făcut bine lectura acestui florilegiu sacral în vremea trecerii mele nevoite printr-un tunel al morții nemărturisite aici.

Concepută din două cicluri „rotunde" – „I. Scară la Cer" și „II. Manuel" – volumul Doamnei Iuliana Paloda-Popescu trebuia să-nceapă (după umila mea părere) numai cu partea a II-a, care este extazul unei cărți târziu observate de criticii miopi și de profesie de până acum.

Trunchiul cărții „Cu privighetoarea pe umăr" purcede simplu și înșelător, pregătind, în viziunea autoarei un adevărat allegretto care chiar i-a și reușit („Manuel"). Ecouri vagi din lirica „religioasă" a Ilenei Mălăncioiu sunt inerent atinse doar prin febrilitatea „subiectului". În acest ciclu „Manuel", penelul Iulianei atinge orizonturi pur personale și profund convingătoare.

Pe rampa „Scării la Cer", poeta exclamă unele versuri memorabile: „sângele-nroșiva timpul"; „Doamne,/ sufletul are trepte de lacrimi"; „eu tăiam viespea timpului" ș.a.

Iuliana Paloda-Popescu scrie o poezie iconică, prin serafismul ei, dânsa fiind și în realitate – o rafinată restauratoare de artă sub altarele Muzeului Satului. „Meserie" subtilă, în care și-a luat un Doctorat binemeritat.

Dar ce mai așteptăm și pe celălalt umăr ?

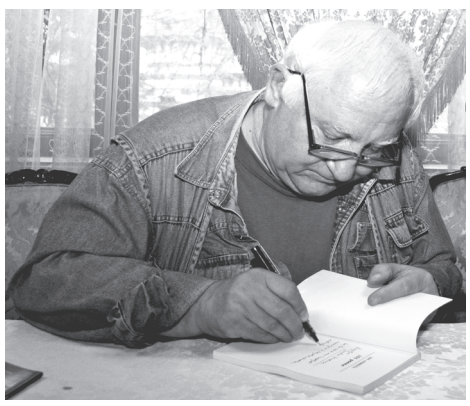
Gheorghe Istrate

Meridianele unui poet valoros: ION ANDREIȚĂ

Ion (Jean) Andreiță este un bun tunar. Trage cărți rare, dar la țintă.

Bunăoară, m-a onorat cu două astfel de opuri: unul mult voluminos, copertat în carton lemnos, elegant, aproape 800 de pagini, purtând pe frunte, ca un timbru, un genial peisaj semnat de fantasticul pictor Mihai Bandac (apariție pe simeze, din păcate, din ce în ce mai rar). E vorba, mai degrabă, de o colecție intimă denumită „Viață, drumuri, litere…". Frumos titlu, un fluviu descris al domniei sale de-a lungul meseriei sale de ziarist-eseist (Editura Antim Ivireanul, Râmnicu Vâlcea, 2010). Ar trebui ca o astfel de cascadă literară să intre în atenția juriului de premiere al Asociației Scriitorilor de București.

În rândul doi se aliniază o țintă poetică: „101 poeme", Editura Biodova, colecția IDEAL, 2010. Nu sunt poeme (vezi „Memento mori", „Povestea Magului călător prin stele" etc. de Mihai Eminescu) ci poezii „albe", altele ritmate și rimate, onorabile, care îi developează sufletul galopant printre tradiții, dar și vibrații moderne. Din micul recital de referințe critice de la finalul cărții se poate reproduce, cu precizie, concluzia regretatului nostru coleg de vârstă și visări poetice Nicolae Baltag: „Poate că s-ar

detecta, la o privire mai atentă, câteva urme din „arderile" aburite ale lui Nicolae Labiș, dar versiunea lui Ion Andreiță nu are nimic mimetic în structura ei". Cele patru cicluri de versete denumesc ele însele miezul fierbinte al unui talent care încă își continuă combustia: „Minunea de a trăi", Măsurând cu lacrima ființa ta", „De veghe într-un spital al lumii", „Între două bătăi de aripă".

Jean Andreiță are o blândețe robustă. Bun camarad la toate amintirile noastre literare, el e gata oricând să te servească cu câte un vers memorabil.

Dar „ținta" (repet) lui cea mare este ceea ce a denumit, concentrat, „Viață, drumuri, litere…". E vorba aici de un drum iorghist (vezi „O viață de om"). Într-un glosar – sunt cuprinse simple note ziaristice, reportaje, drumuri prin memorie, note de drum, portretistică, fragmente de proză, micro-eseuri, însemnări de istorie literară, cronichete, adnotări politice, texte polemice etc. Un evantai multicolor care fascinează prin varietatea și sinceritatea orală a scriiturii.

Ion Andreiță e un scriitor de o valoare mult mai înaltă decât recepția sa în analizele criticilor literari.

Și încă un adaos: inspirate și lirice sunt reproducerile după tapiseriile duducăi Lia-Maria Andreiță.

Gheorghe Istrate

THEODOR RĂPAN: *Evanghelia inimii - Anotimpuri*

Jurnal de poet, recentul volum „*Evanghelia inimii – Anotimpuri* – al lui Theodor Răpan, continuă originalul său triptic de poeme în proză: „Muzeul de păstrăvi – Scrisori din lazaret – 2004, „Poștalionul de seară – File din jurnalul unui serafim" – 2005 și „Dincolo de tăcere – jurnal de poet" – 2009 și constituie punctul azimutal al unei tulburătoare experiențe, trecută intens prin marile etape ale vieții.

La fel ca și Dante călăuzit de Vergiliu, alături de doi nedespărțiți amici spirituali – poetul Juan Ramón Jiménez (cel care a acoperit aproape singur spațiul liric spaniol alături de alte două nume de aur: Miguel de Unamunio și Antonio Machado) și genialul grafician Damian Petrescu trăitor la Paris – cei pe care i-a simțit consonându-i perfect cu ființa, el și-a traversat metaforic întregul itinerar existențial, realizând un orizont panoramic și un răscolitor periplu de la tinerețe până la acel „exitus" poetic, învelit într-un zaimf de mituri și simboluri.

Unui asemenea parcurs cronologic în succesiunea vârstelor, poetul i-a găsit o formă originală de prezentare: 4 capitole înzestrate cu numele anotimpurilor, fiecare din ele fiind marcat cu un epitet adecvat și cu câte 33 de versete, conținând icoane, episoade, amintiri, reflecții, stări afective specifice antologiei vieții. E vorba de *Primăvara* (subtitrată „Floralia; *Vara* cu subtitlul „Iubitor"), *Toamna* (identificată cu „Melancolia") și *Iarna* (asimilată „Ultima Thule").

Ceea ce izbește din prima clipă la contactul cu această nouă carte este stilul unic, de o rară bogăție lexicală, cu frazarea amplă, retorică și colorată, alternanță de simplitate, refinament și prețiozitate, fără îndoială o contribuție de seamă la intelectualizarea limbii române, stăpână pe nebănuite nuanțe și capabilă de cele mai subtile asociații, contrastând cu fenomenele tot mai îngrijorâtoare de argotizare, vulgarizare naturalistă și flux de barbarisme, prezente în beletristica actuală.

Cu toate îndelungatele mele rătăciri în literatura universală, mi-ar fi foarte greu să plasez pe Theodor Răpan într-un

compartiment al esteticii și istoriei literare. Stă cu un picior pe tărâmul romantismului, cu altul pe tărâmul simbolismului. Pe la mijloc trece apa tulbure,neliniștită, bolborisitoare ca o Pythie a modernismului. Putem identifica, ce e drept, o fulgurantă nebunie metaforică a sublimului Saint-John Perse, o misterioasă melancolie dürhesiană a lui Gérard de Nerval, fantasticul lui Edgar Poe, Allan Poe, iluminațiile lui Rimbaud sau valurile lirice ale versetelor lui Paul Fort.

Dar el rămâne unic prin tangajul dintre clocotul teluric și neliniștile metafizice, copie al unei câmpii românești care amintește – ca un străvechi fund de mare – de haosul inițial, de oceanul primar în plină evoluție din care „va lua naștere viața și punctul de mișcare, mult mai slab ca bobul spumei", omul cel atotcreator și atotdistrugător, părpălit în flăcările gheenei și ros de dorul cerului, omul care trece cu sine și vorbește cu Dumnezeu. Materia lirică constituie în ansamblu vastul și emoționantul panopticum al unei existențe cosmice, sociale și intime marcate în secvențe învăluite în cele mai transparente și policrome valuri de imagini și cuvinte. Lumea din afară cade în interiorul eului, se presară ca o zăpadă de stele peste viroagele simțirii și muncelele gândurilor. Poemul răpanian nu poate fi comentat estetic; șoptește ori murmură, se-nvolburează în teamă ori se îndulcește în resemnare.

Putem vorbi aici de un lirism absolut, necontaminat; toată materia epică se dizolvă și serpuiește ca o apă muzicală în care se reflectă bilanțul exestențial.

Viziunile lui Răpan sunt cuplate și întărite pintr-un miraculos sincretism cu splenditele imagini ale marelui ilustrator român din diaspora, Damian Petrescu.

Să ne bucurăm cu toții de această avanghelie autobiografică plină de poezie și de invitația poetului făcută cititorului de a o asculta cu atenție; „Eu nu vreau să-ți arăt decât clipa mea din eternitatea duratei. Așa că vino, deschide-ți mintea și inima, ține-mă de mână și privește, privește în tine".

Vom respecta îndemnul acestei superbe Evanghelii lirice care onorează limba și literatura română.

Prof. Dr. Tudor Opriș

(urmare din pagina 2)

„Eu trăiesc în lumea de altădată și mă simt obligat de-a o face cunoscută”

EMIL PANAITESCU și *Columna lui Traian*

În iunie 1967, elevă de liceu fiind, am văzut expuse (atunci) la Muzeul Partidului (fost Muzeul Țăranului Român) din București, mulajele de pe frizele Coloanei lui Traian. Nu știam nimic despre cel care fusese inima și făptuitorul gestului care-i punea pe români în fața istoriei lor din anii războaielor romano-dacice (din preajma anului 100 al erei noastre) înscrisă pe faimoasa Columnă – opera lui Apolodor din Damasc – inaugurată în Cetatea Eternă la 12 mai 113.

Destinul a făcut mai apoi să revăd Roma și să descopăr acolo mormântul lui Emil Panaitescu din Cimitirul Catolic. Asta m-a făcut să vreau să știu mai multe despre acest român. El, Emil Panaitescu fusese cel căruia îi datorăm azi gratitudinea noastră pentru copia Coloanei pentru că el, ca Director al Școlii Române din Roma (desemnat în această demnitate de Ministerul Instrucțiunii (la propunerea Academiei Române, prin ordinul de numire nr.132019/1929 pentru 2 ani, cu începere de la 15 oct. 1929, dar va rămâne în această demnitate până în nov. 1940), adresa numeroase memorii către Academia Română, către Ministerul Educației Publice, către Ministerul Finanțelor cât și către Parlamentul român, prin care cerea finanțarea proiectului de copiere a Columnei (aceasta fusese demantelată de pe fusul său și dusă, bucată cu bucată, în pivnițele Vaticanului pentru a fi ferită de stricăciunile războiului), de către meșteri de la Vatican sub stricta supraveghere a lui Francesco Mercatelli. Copierea ei a început în 1939 și a durat până la finele anului 1940. Soclul Columnei, decorat cu trofee a fost realizat în 1943 sub directa urmărire a lui Emil Panaitescu. Cheltuielile pentru acest demers s-au ridicat la suma de 769.000 lire și au fost onorate de către statul român.

Calitatatea mulajelor a fost verificată de o comisie formată de Guido Galli, directorul tehnic al muzeelor pontificale, Italo Gismondi, arhitect, Giuseppe Lugli, arheolog (membru onorific al Academiei Române), și Virgil Vătășianu, istoric de artă. Mulajele după reliefurile Columnei au ajuns în țară târziu din cauza războiului și a Cortinei de fier, ele fiind adăpostite la Roma în subsolurile Muzeului Lateran ale Forumului lui Traian și în depozitele Palatului Expozițiilor.

Dar cine a fost Emil Panaitescu ?

El a fost cel care a încheiat lucrările și a inaugurat (la 10 ian. 1933) noul edificiu al Școlii române din Roma în Valle Giulia (după planurile arhitectului Petre Antonescu), pe terenul donat de Municipalitatea Romei (1922) și de Guvernatorul Romei (1927),în folosință perpetuă. Piatra de temelie a edificiului a fost pusă la 27 ian. 1928 când ministrul României la Roma era Alexandru Emmanuel Lahovary. Banca Națională a României a avut și ea aportul său.

Pe peretele din holul Școlii numită Accademia di Romania in Roma este scris:

„Donatori:
Benito Mussolini
Academia Română – București
Vasile Pârvan

În zilele regilor Ferdinad și Carol al II-lea Banca Națională a României a înălțat acest edificiu pentru progresul științei și al artei românești la lumina eternă a latinității și ca simbol al legăturilor de sânge și de cultură dintre Italia și România. Anno
MCMXXXII

Această clădire a fost ridicată dupe planurile și sub direcția arhitectului Petre A Antonescu 1873-1965"

Emil Panaitescu a fost și s-a remarcat ca un foarte bun organizator al activității științifice și administrative al acestui for al culturii române în capitala Italiei.

Voi enumera, în ordinea anilor, pe cei care au fost bursieri ai Accademia di Romania in Roma: Al.Marcu (1922-1924); Ștefan Bezdechi (1923-1924); Al. Busuioceanu (1923-1925); Claudiu Isopescu (1923-1925); Radu Vulpe (1924-1926); G.Călinescu (1924-1926); Constantin Daicoviciu (1925-1927); Horia Teodoru (1925-1927); Vl. Dumitescu (1927-1928); Ștefan Balș (1928-1930); Virgil Vătășianu (1930-1931); Grigore Ionescu (1930-1931); Mihai Berza (1931-1933); D.M.Pippidi (1931-1933); Dumitru Tudor (1933-1935); Ion I.Rusu (1933-1935); Francisc Pall (1934-1936); Dinu Adamesteanu (1938-1942); Ion Barnea (1941-1942); Alex. Țipoia (1946-1947); Marian Papahagi (1969-1972).

Prin grija aceluiași Emil Panaitescu s-a inscripționat pe frontispiciul instituției următorul dicton: „Populus Daco-Romanus hanc sedem in Urbe aeterna Litteris et Artibus faciendam curavit”.

Voi da mai jos, în traducerea mea, din limba franceză și italiană, panegiricul rostit de prof. univ. Sever Pop la moartea lui Emil Panaitescu și publicat în Orbis – Buletin Internațional de Documentație Lingvistică – Tom VII, nr.2, 1958, Louvain – Centru Internațional de Dialectologie generală:

Emil Panaitescu
(11 febr. 1885-20 febr. 1958)

Moartea savantului arheolog român, Emil Panaitescu, constituie, pentru poporul român și pentru viața intelectuală a Romei – unde defunctul a desfășurat o importantă activitate științifică, - o pierdere ireparabilă; ea pricinuiește numeroșilor prieteni și elevi un mare regret și lasă cea mai afectuoasă amintire.

Emil Panaitescu s-a născut la 11 febr. 1885 la Cudalbi, departamentul Covurlui (România). După ce a urmat cursurile de istorie de la Facultatea de Litere a Universității din București sub direcția istoricului român Dimitrie Onciul, Panaitescu a continuat studiile sale asupra istoriei antichității grecești și romane în Germania, mai ales la Bonn, unde a avut ca maeștri pe istoricul Ulrich Wilcken, fondator al revistei Archiv f. Papzrusforschung (t. I, 1900) și pe arheologul Georges Loeschcke.

În septembrie 1909, a intrat în învățământul secundar din țara sa și puțin mai târziu în învățământul superior, la Universitatea din Iași, în calitate de profesor supleant la catedra de arheologie (1919).

Încă din 1920, el devine titularul catedrei de istorie antică a Facultății de Litere de la Universitatea din Cluj, directorul seminarului de istorie antică, și al Institutului de Studii clasice din Cluj (1929-1932).

Să-mi fie permis să amintesc că eu am avut onoarea și plăcerea de a urma la Cluj, în 1920, cursurile sale remarcabile de istorie a antichității greci și romane.

În 1922, el devine membru al Comisiei Muzeului etnografic din Cluj, al Asociației de cultură Astra din Sibiu și al Comisiei monumentelor istorice, secțiunea Transilvania (1928).

După ce a intreprins o serie de remarcabile cercetări arheologice în România și Italia, Academia Română i-a încredințat în anul 1929, direcția Academiei Române din Roma (Școala Română din Roma). El a condus strălucit această instituție până în 1940 (vezi mai jos).

Panaitescu a fost ales în Parlamentul Român în anii 1920-1922, 1927-1928.

Alte distincții: Membru ordinar (Socius ordinarius) al Institutului german de Arheologie din Berlin (1929), membru ordinar al Institutului de Arheologie din Viena (Ordentliches Mitglied des oesterreichisches Archäologisches Instituts Wien); membru corespondent al Pontificia Accademia Romana di Archeologia (1931); membru al Associazione internazionale degli Studi Mediterranei (Roma, 1930); membru de onoare al Societății de Numismatică din București; membru al Società Romana di Storia Patria (Roma); membru al Accademia dei Virtuosi.

Academia Română a încununat descoperirile sale arheologice cu Premiul V. Pârvan.

Decorații: Răsplata muncii pentru învățământ, clasa I-a; Meritul cultural, clasa I-a, Grand officier de la Couronne d'Italie.

Panaitescu a intreprins călătorii științifice în următoarele țări: Italia, Franța, Germania, Ungaria, Grecia, Africa de Nord, Asia Mică.

El a luat parte la congresele de istorie din Oslo, Zürich, Berlin și Roma.

A ținut conferințe în străinătate: Germania (Berlin); Italia (în numeroase centre universitare), Elveția (Berna, Geneva, Laussane, Zürich).

Activitate literară și artistică: Panaitescu a publicat în celebra revistă românească Convorbiri literare multe articole semnate sub pseseudonimele E. Dragoș și E.D.

A avut marele merit de-a fi realizat un mulaj total al Coloanei lui Traian, completat de un studiu foarte important (în manuscris).

Printre aceste numeroase studii, semnalăm următoarele:

La chronique de Radu Popescu (în română);

Histories des règnes dans les Pays roumains (în română);

Le limes dacique : Nouvelles fouilles et nouveaux résultats (1929).

Il ritratto di Decebalo (în Ephemeris Dacoromana, t.I, 1923, pp.387-413).

Fidenae, Studio storico topografico (în Ephem. Dac., t. II, 1924, pp. 416-459).

Il limes romano nella Romania (conferință la l'Istituto di Studi Romani, Roma).

V. Pârvan, Bucarest, 1930 (opuscolo publicato in occasione dell'inaugurazione del busto di V. Pârvan a Roma, alla Scuola Romena di Roma), 24 p.

Momenti della civiltà romana nella Mesia (în Gli Studi romani nel Mondo, vol. II, Bologne, 1935, pp. 225-252).

Le grandi strade romane in Romania, con 4 tavole fuori testo, Roma, Istituto di Studi Romani, 1938, 23 p.

La chiesa principesca di Curtea de Argeș in Romania (conferință la Ravenna în ciclul de Études byzantines, 1935 și la Accademia di Romania, Roma, 1937, cf. Ephemeris Dacoromana, t. VII, 1937, p. IX).

I Daci sulla Colonna Traiana (conferință la École roumaine de Rome, 1939).

Pe țărmul Pontului Euxin (În Îndreptar, t. III, nR. 4-5, 1953).

Activitatea desfășurată la Academia Română din Roma. – Activitatea desfășurată de Panaitescu la Academia Română din Roma constituie un titlu de glorie pentru România; ea merită a fi amintită, mai ales că datorită spiritului de abnegație și de clarviziune a acestui savant, poporul român a putut forma o falangă de istorici, de arheologi, de filologi și de artiști a căror valoare este recunoscută de asemeni de conducătorii actuali ai țării.

Academia Română din Roma (Școala Română din Roma), a fost fondată în 1920, printr-o lege, votată în Parlamentul român, urmare a unei propuneri făcută de savantul istoric Nicolae Iorga.

La 12 ianuarie 1922, fu semnat, de ministrul român, Alexandru Emmanuel Lahovary și de Municipalitatea din Roma contractul care acordă poporului român 5.000 m² în Valle Giulia „con lo scopo di fabbricarvisi un edificio destinato all'Accademia Romena di Storia, Archeologia e Belle-Arti” (Ephem. Dac., t. V, 1932, p. IX).

În 1924, Direcția Băncii Naționale Române a luat nobila decizie de a construi pe cheltuiala sa Academia. Aceasta este amintită pentru posteritate prin următoarea inscripție: „În numele regelui Ferdinand I și Carol al II-lea Banca Națională a României a ridicat acest edificiu pentru progresul științei și artelor românești în lumina dăinuitoare a latinității, ca un simbol al legăturilor de sânge și de cultură între Italia și România” (ib.).

Primul director al Academiei a fost istoricul Vasile Pârvan (1922-1927), urmat de G.G. Mateescu (1928).

Reluarea, în 1929, a lucrărilor de construcție a Academiei și a terminării lor a fost determinată de munca remarcabilă și asiduă a savantului Panaitescu.

La 1 ianuarie 1932, Academia Română din Roma a fost

Claudia Voiculescu

(continuare în pag. 15)

Interviu cu George Astaloș

(urmare din pagina 1)

Dialogul de mai jos a fost înregistrat pe bandă magnetică în timpul călătoriei de grup cu autocarul de la Râmnicu Vâlcea la Drăgășani, altfel dl. George Astaloș fiind mai greu de abordat din pricina multelor solicitări venite din partea gazdelor și a celorlalți invitați la amintita manifestare.

Premiul Nobel și culisele lui

– Stimate d-le Astaloș, de când am venit aici toată lumea vorbește despre nominalizarea dvs. la Premiul Nobel. De unde și cum a pornit toată povestea asta ? Cine și când v-a nominalizat ?

– Propunerea a fost făcută chiar de la Râmnicu Vâlcea, ca să zic așa. Ioan Barbu, organizatorul acestui salon mă sună într-o zi, revoltat: „D-le, zice, este posibil să se cheltuiască milioane de euro cu publicarea în limba suedeză a scriitorului X (nu mai știu care, i-am uitat numele), un anonim, iar tu să nu fii nominalizat ?", Păi, i-am răspuns, ăștia, sau, mă rog, ăia nu știu că de la înființarea sa Premiul Nobel nu s.a dat niciodată cuiva care s-a tradus brusc în suedeză. Dacă te traduce cineva, e limpede că vrei ceva: „Las' că mă citesc ăia pe mine și constată cât sunt de inteligent și de talentat". Nu se poate. Nobelul nu funcționează ca la noi la Uniunea Scriitorilor. Nobelul funcționează după niște tipare, cu o experiență, un antrenament, după o rutină demnă de recompensă. Cât privește traducerile, ei au acolo traducători pentru toate limbile. Comitetul de premiere, deși ține de Academie, nu înseamnă Academia propriu-zisă.

– Și atunci cine primește propunerile ?

– Comitetul, dar nu reține decât puține. Nu știu pe ce criterii și n-am intrat în amănunte pentru că nu m-a interesat. Și apropo de cel care se traduce singur în suedeză, vreau să le spun cititorilor revistei *Sud* o istorioară nostimă și adevărată. Organizația Națională a Poeților, din Franța, condusă de Leopold Sedan Senghor, după ce acela n-a mai fost președintele Senegalului, organiza în fircare an un congres cu participare internațională. La unul din ele a venit și un spaniol, Jorge Padron, care ținea o revistă (altfel serioasă, bine așezată) la Madrid. Și el, după ce s-a tradus singur în suedeză s-a însurat cu o suedeză ca să ia Premiul Nobel...

– Și l-a luat ? I-a ieșit pasiența ?

– Nu l-a luat, că nu păcălești pe nimeni. Nunta nu s-a făcut cu dar. Și văzând asta, spaniolul a divorțat. S.a însurat pe urmă cu o fată din Macedonia (foarte drăguță, am cunoscut-o și eu) – ca să ia Premiul de la Struga, care constă între altele într-o medalie de aur de 800 gr.

– Cel pe care l-a luat și Nichita Stănescu. I-a mers spaniolului ?

– Aici i-a mers, l-a luat.

– Ce ți-e și cu ahtierea asta după mari premii literare !

– Am să-ți spun o povestioară, ca să vezi cam cum stau lucrurile cu Premiul Nobel.

În 1982 președintele Comitetului Național de acordarea premiului era un scriitor, Ekström, care mă plăcea și cu care mă întâlneam la congresele organizate de Senghor. Tipul era însoțit de o suită întreagă de specialiști și se retrăgea într-o cameră specială unde invita individual câte un scriitor. Discuta cu el ferit de ochii curioșilor. A discutat și cu mine, dar nu mi-a spus nimic de vreo intenție în legătură cu Premiul Nobel...

Viața ca un șir de șanse

– Când ați avut primele succese după plecarea din țară ?

– Am ajuns la Paris în 1971, după Congresul mondial al PEN-Clubului din Slovenia, unde mă trimisese Zaharia Stancu după ce am primit Pemiul Uniunii Scriitorilor. Când am ajuns în Franța mi-am zis că n-am nicio șansă. Sau șansa mea e să fiul cel mai bun.

– Și ați avut noroc...

– O,sigur, Toată cariera mea e fondată pe noroc. Faptul că eram un tip delicat îi făcea pe unii să mă placă, însă nu era de ajuns. Într-adevăr, am muncit, dar cu munca nu faci nimic.

– Și după cât timp ați avut primele realizări recunoscute oficial ?

– Prima mea piesă, *Vin soldații,* s-a jucat în Franța în mai 1989 și m-a făcut imediat celebru și fiindcă armata sovietică invadase Cehoslovacia în 1968...

– Cum se leagă lucrurile când e să ai noroc în viață ! Doar așa vă explicați fulminanta carieră internațională care a urmat ?

– Eu sunt, din fericire, un autor foarte jucat pe scenele lumii..

– Ați putea face o repede ochire asupra țărilor în care vi s-au montat piesele ?

– În mare: SUA (unde din Franța nu sunt jucați decât trei autori: Ionescu, Beckett și eu); de altfel în SUA Mac Namarra, fostul ministru de război în vremea conflictului din Coreea mi-a regizat piesa *Apoteoza vidului,* cu care am luat Marele Premiu la Festivalul american al Teatrului (pe care nici nu m-am dus să-l ridic); la New York am avut patru montări. În Canada mi s-au jucat patru piese, iar în Australia 5. Am mai fost jucat la Tel Aviv, Copenhaga, Stockholm, Malmó (un orășel la granița dintre Suedia și Danemarca), Londra, Paris...

– Ați tipărit multe cărți...

– 101 plus *Dicționarul de argou...*

– Și cum reușiți să le publicați ? În regie proprie sau cu ajutorul sponsorilor ?

– Șeful investițiilor americane, Gabriel Chiriac a citit cartea mea *Utopii* și i-a plăcut. Îmi place și mie, da' nu dintr-un exces narcisist, de extracție paranoică, ci pentru că sunt bine lucrate, cu verbul și cu adjectivul puse unde trebuie.După ce a citit a vrut să știe mai multe despre mine și i-a cerut prietenului lui, Dragoș Șeuleanu alte cărți scrise de Astaloș. El i-a dat *Pe muchie de șuriu*, l-a citit și pe ăsta, a mai citit încă ceva și și-a chemat stafful: „Vă duceți în toate librăriile din București și cumpărați tot ce a scris Astaloș !" De-aia din 2003 nu se mai găsește nicio carte de-a mea la vânzare. Iar acest Gabriel Chiriac ce-a mai făcut ? A turnat 60 de episoade cinematografice despre exilul meu la Paris. El are ca vector estetic o idee : nu se ocupă decât de un singur autor. Înainte se ocupase de Ceston Miloș, profesor la Barkley University. Tirajul unei cărți este de 111 exemplare de lux.

– Tirajul i-l dă autorului, sau îl difuzează el ?

– În lume sunt cca 2000-2500 de colecționari mari, serioși, nu din ăștia care au o bibliotecă de câteva mii de volume. Colecționarii despre care vorbesc aleargă după câte o carte în toată lumea, iar prețul unui exemplar ajunge și la 1500 de euro.

Gabriel Chiriac a mers și mai departe. Acum vrea să cumpere casa în care m-am născut (Calea Călărași, nr.125, din București), s-o dărâme și să ridice în locul ei un teatru de 60-70 de locuri (unde să se joace numai Astaloș) și o librărie, „Capitol Colection"...

Amintiri despre boema anilor '50-'60

– Eu am cunoscut boema ca fenomen mai mult din scrierile altora. Dvs. ați trăit-o pe viu și nemijlocit. Ați scris și scrieți despre ea. Vă propun, așadar, o întoarcere în amintire !

– De acord. Să stabilim mai întâi ce este boem. Eu sunt de formație științifică și-mi plac lucrurile clare (n.n. F.P.: Dl. Astaloș a lucrat timp de paisprezece ani în armată, ca geodez). Titlul cărții mele este *Elita boemei bucureștene sub dictatura roșie* și are 700 de pagini. Vorbesc în ea de 12-13 boemi. Primul dintre ei era George Mărgărit, asistentul lui George Călinescu. Profesorul Călinescu a dat ordin să i se dea leafa pe o zi, ca să n-o toace toată o dată. Femeia de serviciu venea de la Singapore (locanta din Piața Rosetti, fieful boemilor, imortalizată de Tudor George într-un întreg volum de balade, n.n. F.P.) și-i aducea 4,35 lei – echivalentul a două sticle de votcă. Mărgărit se vedea cu profesorul la Călinescu acasă, unde mai venea și Piru, al doilea asistent, om serios, la locul lui, om de carte.

Mărgărit era un geniu – și al binelui și al răului. Vă dau doar un exemplu, care îi va amuza pe cititorii *Sud*-ului. Zice într-o zi: „Mă băieți. Ascultați-mă bine ! Trebuie să știți totul despre toți și atunci când îți cade unul în mână să „bagi" totul în el. Iar când nu mai ai ce, să-i zici: Și ți-a fost frică la dentist !".

Mărgărit era cel mai mare boem, dar n-am început c u el. Am început cu unul pe care nu-l mai știe nimeni: Geo Martiniuc, Așadar vine comunismul. Și ce pedigri avea Martiniuc ? Era un copil abandonat pe scările de la Trei Ierarhi din Iași. A foat găsit și crescut de o spălătoreasă. Păi numai dacă spuneai asta și intrai imediat în Partidul Comunist. A făcut studii strălucite de Litere la Iași, l-au băgat în partid și l-au repartizat la *Contemporanul*, la Ivașcu. Leafă bună. Nu s-a dus niciodată la redacție. Dacă Ivașcu avea nevoie de ceva îl trimitea pe omul de serviciu la Singapore. Nu ca să-i ceară să scrie, ci ca să vină cu o idee, să se gândească la ceva. La un moment dat Martiniuc zice: „Să scriu și eu ceva, că ăștia mă iau drept scriitor". Și a scris o piesă, un text despre intrarea în gospodăria colectivă, că era vremea propagandei pe această temă. Textul se numea *Așa s-a dumirit Costache Bălan*. Nu mai știu cum s-a dumirit Costache Bălan, da'n țară erau douăzeci și patru de teatre și piesa lui se juca în douăzeci și trei. Mâncam și beam pe săturate la Singapore din drepturile lui de autor și din tantieme. Mai scriu în cartea mea cu boemi despre Pâcă, Ahoe, Pucă și alții...

Zaharia Stancu, pus în încurcătură

– Zaharia Stancu ne simpatiza pe doi: pe mine și pe Pâcă. Într-o dimineață oarecare (când nu se dădeau împrumuturi și casieria era închisă la biroul Președintelui sciitorilor se aud bătai în ușă: Cioc !Cioc, „Intrați !" zice Stancu cu glas rece și dur. Și cine intră ? Pâcă, cu barba lui mare, spășit și cu capul plecat în piept. „Ce este ?" întreabă Stancu. „Domnule președinte, mi-a murit tata !". Stancu se ridică în picioare și-ncearcă să-l consoleze cu „Dumnezeu să-l ierte !", cu „Lasă, dragă, fii tare, c-așa e viața !" și alte vorbe ce se spun în astfel de împrejurări. După aia adaugă: „Completează repede formularul pentru ajutor de înmormântare !" „L-am completat , domnule Președinte !" zice Pâcă și scoate hârtia din buzunar. Stancu o semnează și zice: „Du-te repede la Bătrâneanu (casierul, n.n.,F.P) și spune-i că am dat cu dispoziție să scoată bani din casă și să-ți dea !".

Pâcă iese și după vreo douăzeci de minute revine: „Ce este ?" întreabă Stancu, nu ți-a dat, sau ai venit să-mi mulțumești ?".

Pâcă, smerit, răspunde: „Nu, domnule președinte. Mi-a dat". „Atunci ?" „Domnule Președinte am venit să vă spun că tata, într-adevăr, a murit, da' murit pe front !"...

Altădată, de un Paște s-a anunțat că nu sunt bani și că se dau împrumut doar cinci sute de lei de persoană. La etajul I, unde era biroul lui Stancu, se adunaseră vreo treizeci-patruzeci de scriitori care așteptau de dimineață să vină președintele. Stancu a venit pe la 1,30, când mulți se plictisiseră și plecaseră.

Stancu trece, nu se uită la nimeni și închide ușa, apoi o redeschide imediat. Zice, supărat: „Astaloș vino încoace !".

Intrăm înăuntru, închide ușa, se-așează cu spatele în ea: „Dă-mi formularul !". Îl citește și exclamă: A, e departe Griva de iepure !" (eu cerusem 2000 de lei). „D-le președinte, zic, dacă dvs. îmi spuneți cine-i griva eu nu mai vreau niciun ban.

Stancu începe să se plimbe prin birou. „Griva zice, păi la Odobescu...". Vorbea de unul singur. „D-le președinte, zic, știți cum e cu griva ? „Stancu devine atent. Ce nume dă țăranul câinelui său ?" „Grivei", răspunde el. „Griva cine e ? Îi zic: Nevasta lui Grivei. Țăranul ce face ? Are în spatele casei o grădină cu zarzavat în care pune morcovi, varză, ceapă. Și iepurii știu povestea. Vin acolo și mănâncă morcovi și varză. Da' griva știe și-i miroase: Ham ! Ham ! După ei. Numai că iepurele are picioarele alea din spate mai lungi și ajunge departe de grivă."

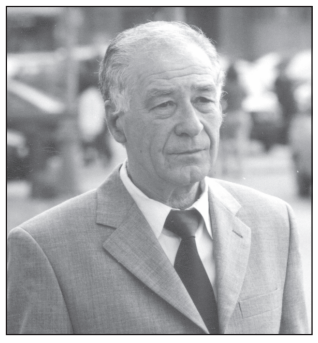
Un amplu program etno-poetic ? De ce nu ?

– Ce aveți pe șantier în prezent ?

– Mi-am alcătuit un program etno-poetic foarte serios. Prin el mi-am propus să recuperez poezia română dinafara frontierelor geografice și lingvistice și să le traduc în franceză – pentru a-i da un pașaport internațional. Sunt șapte volume: *Basarabia* (primul), *Bucovina, Voivodina, Israelul* (că peste 20-30 de ani acolo n-o să se mai scrie în limba română) și *Deținuții politici români* (fiindcă singura țară din lume în care avem o antologie a poeților deținuți).

Anul ăsta îmi apar în total 12 sau 13 volume și, în plus, *Dicționarul de argou românesc*, pe care l-am terminat anul trecut în martie, dar l-am ținut ca să-l mai citesc o dată...

AUTOPORTRET CU PRIETENI

Dumitru Matalã

De la bun început aș afirma că nu se putea ca printre preocupările scriitoricești ale lui Florentin Popescu să nu-și facă loc și portretul. El, cel care a scris și scrie, cu aceeași dezinvoltură și cu aceeași seriozitate, și poezie - și proză - și publicistică - și critică - și istorie (literară sau anecdotică) nu putea să elimine dintre scrierile sale tocmai portretul (adică cel în care se regăsește, la urma urmei, câte ceva din toate celelalte). Așa s-ar explica deci și s-ar motiva într-o mare măsură cele două volume, *Portrete în peniță* și *Noi portrete în peniță*, publicate unul după altul, la aceeași edituri: **RawexComs**. Cu precizarea, care și ea trebuie făcută de la bun început, aceea că, dacă datele de apariție a volumelor sunt încă recente, 2009 și 2010, cele din josul fiecărui titlu se înșiră de-a lungul mai multor ani și notează sumarele mai multor publicații, ceea ce dovedește, bineînțeles, aceeași consecvență și seriozitate cu care Florentin Popescu a onorat, în egală măsură, toate componentele scrisului său.

Pe scurt, cele spuse și scrise până acum ar putea servi drept cuvânt introductiv ori drept **argument**, așa cum autorul însuși îl plasează în deschiderea celui dintâi volum și în încheierea celui de al doilea, ca orice autor care se respectă. Mai departe, dacă-mi arunc privirile peste tabla de materii, peste conținutul volumelor, cum ar veni, părerile pot fi, desigur, împărțite. Și chiar sunt, inevitabil, atâta vreme cât tot el, autorul, mărturisește cu... peniță lui că "orânduirea textelor s-a făcut aleatoriu", ceea ce ar însemna la întâmplare; ceea ce ar însemna "mai degrabă după fluxul memoriei decât după alte criterii". Dar ce **alte criterii** s-ar putea folosi, mă tot întreb eu, cârcotaș, odată ce exact asta-i condiția de bază a portretului - "fluxul memoriei" ?

Firește, dacă vrei cu tot dinadinsul să găsești nod în papură, te-ai putea mira ce caută, în același sumar, Eugen Barbu și Titi Damian ori Ion Gheorghe și Dumitru Dumitrică. Răspunsul e prea la îndemână însă: și pe unii și pe alții i-a cunoscut el, autorul, are niște amintiri despre ei și numai "fluxul memoriei" îl poate obliga să-i evoce, din punctul lui de vedere, su-bi-ec-tiv adică. Tot așa, dacă pe lângă numeroșii scriitori, mai mult ori mai puțin importanți, dai și peste alte nume, precum Ion Fintești sau Tia Peltz sau Gheorghe Negoiță sau George Coandă - nu te-apuci să-i alungi, discriminatoriu, după nu știu ce criterii preconcepute, pentru că n-ar fi scriitori, de pildă. Din contră, normal este să-l accepți pe cel al lui Forentin Popescu, care a fost ani buni și editor, iar în această calitate "fluxul memoriei" i-a dictat, pur și simplu, să ni-i evoce și pe ei, așa cum i-a cunoscut. La urma urmai, nici nu se angajează nicăieri să desfășoare lanțul amintirilor numai și numai printre scriitori.

Așadar, alte **argumente**, în afară ce cele prezentate de scriitor, în introducerea și în încheierea sa. Lângă ele se mai pot așeza însă și altele. Dacă eu însumi îmi arunc în continuare privirile peste tabla de materii, dincolo de comoditățile pe care le presupune lejeritatea primei lecturi, descopăr, surprins, un adevăr evident. O veritabili unitate secretă mi se dezvăluie, parcă pentru a boicota varietatea de nume - de caractere - de ranguri portretizate până la sfârșit; o unitate în diversitate, aș zice, ca să mă exprim dialectic. Or, o asemenea impresie nu se poate naște decât dintr-o nesmintită consecvență de atitudine din. partea celui care le iscălește - pe toate. La Radu Cârneci, de pildă, descoperă "o prietenie rară, cum cred că n-au mai avut-o decât puțini alții din mulții cunoscuți pe care i-am întâlnit"; la Tia Peltz, așijderea: "Printre multe alte virtuți moștenite de la ilustrul ei tată(...) se afla și un cult al prieteniei, de care pot spune că m-am bucurat și eu îndeajuns." Încă unul dintre prieteni, Ion Brad, îl cucerește, cu toată diferența de vârstă dintre ei sau poate tocmai din cauza asta, prin "camaraderia și vocația prieteniei". Cu scriitorii teleormăneni creionează, la propriu, "un portret de grup cu prieteni." - și așa mai departe.

Ce concluzie se poate extrage (sau sustrage) de aici: Categoric, una care devine o constantă pentru amândouă volumele. Florentin Popescu găsește - mai bine zis re-găsește - în aproape toți subiecții trăsături ale propriului său portret. Atunci când afirmă, despre Mircea Horia Simionescu, că este "un om de o rară distincție și de mare bun simț", e limpede că propria sa distincție și propriul său bun simț i-au dictat aceste cuvinte. Tot așa, când îl descrie pe Gheorghe Neagu, omologul său de la Focșani, drept "un reper moral și civic cum nu sunt prea multe și nici în tot locul la noi", nu-mi pot opri gândul că cel puțin încă un asemenea reper i-a răsărit în minte, pentru a face posibilă raportarea. M-aș încumeta să susțin, fără nici o exagerare, că dacă e să caut neapărat un criteriu, dincolo sau dincoace de ceea ce și-o fi dorit autorul, aș ajunge la o complicitate subtilă, discret întreținută de toți, precum într-o cutie de rezonanță. Cu atât mai mult cu cât este de presupus că nu le-a făcut loc în sumar tuturor cunoscuților; au mai rămas, probabil, unii și pe din afară, cei cu care nu... rezonează. Din punctul ăsta și din sunetele astea de vedere, volumele, amândouă, s-ar fi putut intitula *Autoportret cu prieteni*.

Ca dovadă, dacă mai e cumva nevoie de încă una, stă și textul acela din final, intitulat (aleatoriu) *Portretul unui sentiment pierdut* care-l dezvăluie pe creatorul celorlalte portrete poate mai mult decât ar fi vrut el. Acele câteva pagini de încheiere constituie, de fapt, o mărturisire, o spo-ve-da-ni-e a scriitorului Florentin Popescu față de sine însuși și față de prietenii pe care și i-a revendicat până atunci: "Scriitorii, îmi place să cred, să afirm și să scriu, sunt o tagmă aparte - anume aceea a visătorilor incorigibili." Sau: "Atunci, în întunecații ani '80, care și-au lăsat amprenta puternică în memoria noastră, exista o anume solidaritate de breaslă, care după 1990 s-a pierdut." Atât e de sincer eseul ăsta, și atât e de dureros, încât ar putea fi considerat o profesiune de credință. Nici nu mai stau să mă întreb, acum, unde s-a pierdut sentimentul ăla sau din ce cauză. Mai important decât asta mi se pare că nici portretistul, aici scriitorul nu se destăinuie până la capăt, așa cum ar merita o confesiune de un asemenea dramatism.

O fac, însă, câteodată, amândoi, tot așa, cu discreția și cu delicatețea pe care tot ei le-au folosit în creionarea (**penițarea** parcă nici mie nu-mi sună bine !) celorlalte portrete. Din loc în loc, acolo unde poate că s-ar impure niște considerații lungi - și vindicative - și dezlănțuite, portretistul intercalează cel mult o paranteză sau câte o formulă de tipul "în treacăt fie zis". Într-un singur loc, însă și parcă tot în treacăt, aș zice, unul din ei, nu mai știu care, scapă de sub supraveghere și penița, și fraza, și se confesează cu ceva mai multă larghețe: "Mă tot încearcă ideea de a scrie o istorie a literaturii române actuale. Nu una ca toate celelalte, care s-au mai făcut până acum, ci altfel: una în care scriitorii să fie niște personaje vii, cu individualitatea lor inconfundabilă." Prin urmare, după câte am înțeles eu, prin acele trăsături care i-ar așeza, definitiv, într-o "tagmă a visătorilor incorigibili". Că, de bună seamă, pentru o asemenea tentativă va fi nevoie și de "alte criterii", nu numai de "fluxul memoriei", asta se-nțelege de la sine. De altfel, sunt întru totul încredințat că o știe tot așa de bine și el.

Așa că, pe riscul meu, de data asta, am descifrat în aceste câteva rânduri nu atât o mărturisire, cât mai curând o promisiune. Cele două culegeri de portrete s-au preschimbat astfel într-o suită ale cărei trepte se vor înlănțui cândva într-o scară bine legată, cam așa cum a fost *Istoria anecdotică* la vremea ei. Peregrin de cursă lungă, prin aproape toate continentele scrisului, "vârât pentru totdeauna în aventura literaturii române", după cum îl încondeiază tot unul dintre prietenii săi, Florentin Popescu își va face mai mult ca sigur o profesiune de credință și din această promisiune.

Despre Emil Panaitescu și *Columna lui Traian*

(urmare din pagina 13)

mutată în noul locaș care are pe frontispiciu inscripția următoare: Populus Daco-romanus hanc Sedem in Urbe Aeterna Litteris et Artibus faciendam curavit.

Școala oferea tinerilor cercetători deja licențiați, care obținuseră, prin concurs, o bursă de studii de 2 ani: 12 camere, destinate membrilor secțiunilor științifice; două studiouri pentru pictori; două studiouri pentru arhitecți; două ateliere pentru sculptori; o bogată bibliotecă cu mai bine de 15.000 volume; o sală de conferințe; o sală amenajată pentru arhivele de fotografii; o sală muzeu (pentru mai multe detalii a se vedea Ephem. Dacorom., t. V, 1932, pp. IX-X).

Panaitescu a organizat la Academie un mare număr de conferințe și o serie de expoziții pentru operele de artă ale Secției artistice (a se vedea, cu titlu de exemplu, Ephemeris Dacorom., t. VI, 1935, pp.X-XI; t. VII, 1937, pp.IX-X).

Periodicele Academiei. – Academia a publicat următoarele două periodice:

Ephemeris Dacoromana, Annuario della Scuola Romena di Roma (t. I, 1923), având ca țel publicarea lucrărilor membrilor Secției de arheologie și de istorie a artei, referitoare mai cu seamă la probleme ale antichității clasice, de istoria artei și de arhitectură.

Diplomatarium Italicum, Documenti raccolti negli Archivi italiani (t. I, 1925), având ca țel să publice, cu comentarii și note, culegerile de documente din arhivele romane.

Panaitescu definea cercetările intreprinse de membrii Academiei în următorii termeni:

„Punctul de plecare al cercetărilor intreprinse în această direcție de colegii arhiviști dela Școala Română din Roma, este acela al românității reprezentată în orientul european prin Poporul Român. În lupta seculară împotriva păgânilor, Roma papilor a avut un respect pentru acest popor de origine latină și o permanentă preocupare politică, în virtutea speranței de a-l converti într-o bună zi la propria credință. De aici numeroasele și interesantele relații față de Țările românești, datorate misionarilor catolici locuind acolo și care se referă nu numai la chestiunile ecleziastice confesionale ci și la cele politice, sociale și culturale pentru care, mai ales, aduc date de primă importanță..."

„În afară de documentația care se referă la Evul Mediu și la epoca modernă a cercetărilor, trebuie căutat și în arhivele din Italia în care se conservă documente din epoca Renașterii naționalităților. Acțiunea de eliberare și independență națională a poporului român s-a dezvoltat nu numai în același timp cu aceea promovată cu acțiunea unității italiene ci încă cu sprijinul și exemplul celor mai iluștri dintre reprezentanții Renașterii italiene. Investigații asemănătoare urmărite de tinerii studioși români vor contribui, fără îndoială, și la o evaluare justă a acelei perioade de prietenie entuziastă între Italia lui Cavour și Principatele Danubiene" (Diplom. ital. T. II, 1930, p.VIII).

Lucrări conduse de Panaitescu. – În afara unui mare număr de vizite și excursii științifice în Italia, Panaitescu a condus lucrările membrilor, publicate sub direcția sa în cele două periodice citate mai sus.

La sfârșitul anului 1941, direcția Academiei a fost încredințată de către Academia

Română din București lui Scarlat Lambrino (director) și lui Sever Pop (director adjunct), profesor la Universitatea din București.

În decembrie 1947, instituția a trebuit să înceteze complet activitatea sa științifică în

urma evenimentelor politice survenite în România (proclamarea republicii) ; după mai mult de zece anit, activitatea n-a fost încă reluată.

Presentimentul unei morți în exil și încrederea sa de nezdruncinat în viitorul poporului român, îndrăgostit de libertate, reies clar din sfârșitul articolului său intitulat La țărmul Pontului Euxin (Au bord du Pont Euxin):

„În zilele din exilul penibil, gândul meu a fost constant fixat spre țara mea pe care eu nu o voi mai vedea. Corabia României a devenit de mai bine de un sfert de secol, prada valurilor și a vânturilor. Uneori este izbită de piedici amenințătoare care o sfarmă. Alteori, cum e în prezent, valurile vor s-o înghită. Acest gând mă face să mă cutremur..."

„Eu trăiesc în lumea de altădată, și mă simt obligat de-a o face cunoscută. Suflă vânturi barbare, valuri furioase se ridică. Forțe demonice, însetate de ură, de crimă și de sânge, par să domine pământul României".

„Dar, va veni ziua în care demonii vor fi încătușați și aruncați în prăpastia și în fundul tenebrelor".

„Dumnezeul eternității și al libertății va străluci din nou pe cer și va reda voioșia pe câmpurile României. Oamenii își vor întoarce liberi privirile lor spre cer, făcând liberi semnul crucii; ei vor îngenunchea și se vor ruga înaintea altarelor. Ei vor simți din nou chemarea muncii creatoare, energia binefăcătoare și miracolul eternității..."

„Atunci vor putea să înalțe din nou România pe altarele credinței și ale culturii" (Ar+ticol publicat în 1953).

Opinia istoricului Vasile Pârvan asupra destinului marilor oameni se potrivește pe drept marelui realizator și director al Academiei Române în Roma:

„Popoarele nu-și iubesc marii oameni decât după ce-i pierd; din această cauză, aniversarea unui mort reprezintă aniversarea unei nașteri".

Poporul român liber nu va uita niciodată activitatea servitorului său credincios.

Requiescat in pace !

AFRICA, AFRICA... (IX)

Ultima Perioadă... la Bangui.

Având în vedere că este ultima noastră istorisire despre călătoria în Africa, am să povestesc puțin despre mijloacele de transport din capitala Bangui.

Am să încep cu Taxi - un mijloc de transport destul de incomod, deoarece autoturismele de obicei marca Toyota, sunt destul de vechi și ponosite, iar scaunele și canapele nu mai au burete, ceea ce face că arcurile să te înțepe la fiecare hop, unde mai pui că șoselele sunt deplorabile, cam ca la noi. În taxi, se înghesuie de obicei cam 10-12 persoane. În stațiile pentru taximetre, sunt oameni special angajați, care anunță destinația și strigă în gura mare numele cartierelor din Bangui, pentru că cei 10-12 potențiali pasageri, să știe în care mașină să se suie. Spun despre taxi, pentru că este singurul mijloc de transport în comun din Bangui.

Este foarte interesant, deoarece aici te claxonează taximetriștii, că poate vrei să faci o cursă.

Și mai interesant este că dacă noi ca și albi, făceam semn ca taxiul să oprească, șoferul dădea jos toți pasagerii și ne invită să ne suim, de multe ori ne-am certat cu șoferii pentru că noi nu doream ca pasagerii să coboare, dar nici să ne înghesuim, așa că mereu eram în căutarea unui taxi liber.

Chiar în primele zile am angajat un șofer de taxi să vină să ne ia de acasă și să ne ducă la serviciu, dar cum în Africa există ora specială, el întârzia mereu, fără să anunțe, dar cel mai interesant a fost atunci când a venit însoțit, adică mașina era plină de pasageri și a spus că sunt rudele lui. Bineînțeles că am ales să luăm altă mașină.

Până la urmă ne-am cumpărat o motoretă de 110 cc, made în China, cu care ne deplasăm în fiecare zi pe șoselele din Bangui, unde devenisem o atracție locală, deoarece datorită prafului roșu, soția mea era înfofolită ca un taliban și avea și niște ochelari speciali de protecție, era ceva spectaculos. Motoreta prindea cam 100 km la ora și eram foarte încântat de ea, mai ales că a costat în jur de 1000 de EUR, cam cât o mașină la noi, dar era mult mai sigur. Cele mai mari probleme le aveam cu penele și de multe ori trebuia să mergem pe lângă motoretă ca să găsim o vulcanizare. Poliția era la tot pasul și ne oprea când ne era lumea mai dragă, pentru a solicita spaga, deoarece găseau tot felul de motive, dar

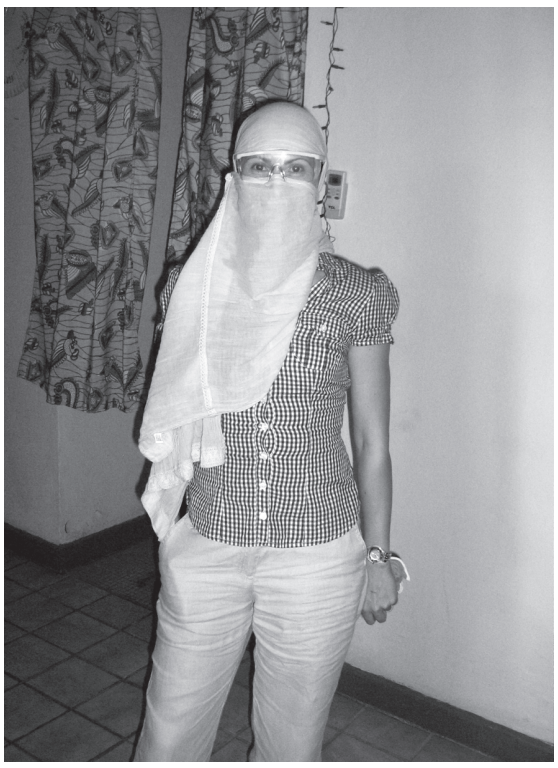
făcea parte din peisajul African și nu ne deranja foarte tare, mai ales că începusem să știm cam pe unde se postau și găsisem și rute ocolitoare. Pentru că albii circulau în special în mașini, de obicei mașini de teren, iar noi eram foarte ciudați în peisaj, pe motoretă noastră. Era destul de palpitant.

Oricum era distractiv că duminică dimineață să ne suim pe motoretă și să mergem la piscină, iar apoi să luăm masa la terasa lui Freddy.

Un alt mijloc de transport, dar de data asta între localități, era microbuzul, pe care puteai să-l iei de la autogară și era bineînțeles foarte plin, nu pleca din stație până nu se umplea până la refuz. Spectaculos și aici, deoarece toți cei care făceau naveta, veneau la Bangui ca să lucreze ca zilieri, iar seara plecau încărcați cu tot ceea ce aveau nevoie acasă, așa că era îmbulzeala și aici.

Din fericire nu am călătorit cu maxi-taxi între localități, ne-am deplasat cu mașina de la Consulatul României, prin bunăvoința domnului Consul Onorific.

Avionul ateriza doar o singură zi pe săptămână, adică joi dimineața și decola joi seara, singura companie care opera pe aeroportul M Poko, la vremea aceea, fiind Air France.

Este spectaculos și acest aeroport, despre care am mai vorbit cu altă ocazie, mie personal mi-a făcut impresia unei gări de provincie.

Traficul pe șoselele din Bangui este haotic și nu se respectă nici o regulă, toți partenerii de trafic, claxonează și pot să spun că este destul de stresant. Amalgamul de vehicule este spectaculos, deoarece pe o motocicletă gen Mobra, pot să călătorească doi adulți și trei copii, iar de atenție nici nu poate fi vorba. Se întâmplă destul de des accidente ușoare, dar și grave.

Faptul că această zonă a Africii nu a beneficiat de evul mediu, după cum spuneam, oamenii de aici, s-au trezit direct cu mașini pe stradă. Colonizarea a făcut că civilizația să apară până și în cadrul triburilor, iar acuma mai sunt doar câteva, în junglă.

În sezonul ploios nu se poate circula decât cu avionul, deoarece șoselele sunt inundate și se afundă în pământ orice vehicul.

Dar iată că ședera noastră în Bangui se apropie de sfârșit, așa că ne agităm să găsim un cumpărător pentru motoreta noastră. Cel care ne-a vândut-o a fost foarte binevoitor și ne-a oferit 400 de EUR, era o ocazie, așa că am fost de acord. Am făcut cadou tot ceea ce agonisisem în toată perioada de ședere la Bangui. Joseph, bucătarul, a primit un pat și o saltea, noi noute și mașina mea electrică de tuns. Paznicul Joe, a primit o pereche de jeanși și niște tricouri, precum și niște oale și cratițe, era foarte bucuros și am fost impresionat.

Am împărțit tot ceea ce nu puteam să luăm cu noi, așa că toată lumea a fost fericită.

În ziua plecării, toată lumea ne solicita prezenta, așa că am trecut pe la fiecare să ne luăm rămas bun. Este trist și nu îmi plac despărțirile, dar trebuie să fie și așa. Când am plecat împreună din țară, familia ne-a condus și a fost trist că ne-am despărțit, iar acuma familia noastră de aici era tristă că plecăm. Este adevărat că ne-am împrietenit cu foarte multe persoane aici, despre care am povestit. A fost o experiență unică pentru mine și soția mea.

Foarte impresionant a fost că la aeroport ne așteptau toți băieții de la depozit și fiecare din ei a vrut să ne spună la revedere. Dar până să ajungem la aeroport am luat masa împreună cu familia Tenguere, la vestitul restaurant al lui Freddy și al Marianei, unde am servit bunătăți și unde Freddy a fost la înălțime, oferind din partea casei o sticlă de vin roșu și un platou cu brânzeturi franțuzești. La restaurantul lui Freddy era și domnul director al Centrului Cultural Francez, cu care eram prieteni și a cărui soră era măritată în România, la Sibiu. Mă gândeam că noi Romanii suntem peste tot, foarte tari.

Ne-am luat la revedere de la toți cei dragi de la Bangui și ne-am îndreptat către aeroport, împreună cu Bakari, șoferul. La aeroport ne așteptau toți angajații de la depozitul magazinului unde am lucrat. Băieții au solicitat să facem o poză de grup, ceea ce a fost deranjant pentru trupele de ordine ale aeroportului, era cât pe aici să ne confiște aparatul de fotografiat. Să nu credeți că peripețiile s-au încheiat aici, deoarece când ne-am îndreptat spre check în, ușa era închisă și vedeam prin geam pasagerii cum se deplasau către îmbarcare, nu ne venea să credem, deoarece mai era ceva timp până la decolare, iar noi eram dincolo de ușă, în timp ce bagajele noastre erau în avion. Incredibil, eram în fața unei uși închise, pentru că cel care avea cheia, plecase acasă. Cei de la securitatea zborului, erau belgieni și îi cunoșteam, așa că am pus mâna pe telefon și am sunat la ei, cu rugămintea să ne deschidă ușa ca să putem să ne îmbarcăm. Ne-au spus că cel care avea cheia de la ușa a plecat acasă și că nu puteau să deschidă. Nu ne venea să credem. Într-un târziu, a deschis cineva o ușă și a anunțat că toți pasagerii pentru zborul Air France, sunt rugați să meargă pe la sosiri ca să ajungă la plecări. A fost foarte spectaculos, deoarece am ajuns la plecări pe la sosiri, am ocolit tot aeroportul ca să ajungem la verificarea biletelor și a bagajelor de mână. Numai în Africa se poate întâmpla așa ceva. După un lung control vamal, am reușit să ajungem la avion, destul de emoționați și obosiți, bineînțeles printre ultimii pasageri.

Urmă un zbor foarte lung către Paris, cu tristețe că părăseam Bangui, dar cu bucuria că ajungem la București.

Ana Daniela Micu
Cătălin Andrei Micu

Urmare în numărul viitor

Nicolae Havriliuc

ILUZIONAREA PRIN COMIC

S-a sfârșit cum a-nceput de Sean O'Casey

Teatrul Național din București, Regia: Horațiu Mălăele

De câte ori mă duc la un spectacol în care joacă Horațiu Mălăele sau pe care îl regizează Horațiu Mălăele, știu că voi întâlni un spectacol de(cu) duh. Respirul artistului se resimte pretutindeni în scenă. Spuneam cu un alt prilej că Horațiu Mălăele este un artist cu har și, grație acestei înzestrări, se individualizează prin strategia râsului pe scenă, revigorând ludicul (indiferent de registru: limbaj, situație, moravuri). Râsul prin limbaj la Horațiu Mălăele provine dintr-un anume fel de a spune (un amestec, etalat insistent, de teamă cu șovăială, nu ca pe o timiditate, ci dintr-o îndrăzneală spre a-și dovedi prezența). În fond este *l'art de dire* pe scenă care vibrează și intră în asociere cu ceea ce mișcă auzul privitorului când îl face să perceapă vorbele în straie comice.

Deprins cu firea din rizibil sau cu „virtutea comică" pe care o scoate mereu din ascunzișuri, Horațiu Mălăele a montat, la Teatrul Național din București, comedia cu accente de farsă (pe alocuri burlescă, pe alocuri tragică) *S-a sfârșit cum a-nceput* (The End of the Beginning) de Sean O'Casey. Transpunând-o scenic, regizorul a gândit și a potrivit situații rizibile, oferindu-le spre interpretare unor actori predispuși comediei (Mihai Constantin și Daniel Badale, într-un cuplu comic dezvoltat prin „inabilitate", și Victoria Dicu, secundându-i prin diferențiere), accentul căzând pe relația dintre „povestea" din text și actorul ce extinde jocul prin șarjare și mișcă anumite gesturi ce țin de cotidian (sporind neprevăzutul). Într-un sat din Irlanda (Decorul ușor „adumbrit", dar minuțios lucrat de Ștefan Caragiu în acord cu vestimentația „ponosită", cerută de habitat, a Lilianei Cenean), Darry și Lizzie formează un cuplu de familie, se iubesc, dar se suspectează pentru cota de contribuție adusă la bunăstarea gospodăriei. Vorbele adresate reciproc, grosolane și vulgare, sunt pe măsura gesturilor. Înfățișările lor supradimensionale, greoaie și stinghere, îi plasează într-un registru comic, fiecare având rolul bine delimitat, el pe câmp, ea în casă. Și toată viețuirea lor pare un mod prin care *se exprimă comicul*. Într-un moment de neînțelegere, ei decid transferul de roluri; Lizzie să treacă la muncile câmpului, iar Darry să devină gospodină în casă. Personajul în teatru, uneori, nemulțumit de starea în care se află sau nevoit să ia o atitudine crucială și văzându-se împiedicat de perturbările interioare venite din naștere, decide o altă naștere. Atunci, trece în alt rol (având suportul unui alter-nativ), prin simulare sau prin deghizare (Aceasta fiind o condiție a jocului comic).Pe linia aceleiași contrarietăți, situația care acaparează personajul poate fi avantajoasă, după cum se poate așeza stavilă în calea devenirii. Schimbând rolul (fără să se deghizeze) Darry se supraestimează (în sensul că deja începe să se considere corp comun cu noul rol, deși nu este). Crezând în rezolvarea lucrurilor cu ușurință (din nepricepere le minimalizează), el se joacă în felul unui copil mare (Inocența adultului, în mijlocul unor situații serioase, declanșează rizibilul). Comportamentul lui Darry stârnește hazul prin modul neîndemânatic de a se integra în rol (cel de gospodină în casă). Altfel spus, fixația personajului în caraghiozlâc vine din acea inadecvație a persoanei cu sine când își propune trecerea în alt rol, cu totul diferit de cel în care se exersase. Sosirea pe neașteptate a prietenului Barry aduce scenelor o nouă înfățișare. „Rostul statornic" al iluzionării comice produce modificări în evoluția celor două personaje. Întâmplările, prin care vor trece, îi transformă în *creatori de comic*.

Regăsirea celor doi prieteni are o motivație: Barry vine la Darry ca să repete cupletul pentru serbare. Constituiți într-un cuplu nostim (supraponderalul și slăbănogul), cei doi, prin scena de ficțiune, repetarea cupletului muzical-umoristic pentru serbarea satului (Să fie trimitere la o formă de teatru în teatru ? !), vor intra în treburile gospodăriei. Cum textul cupletului face aluzie la schimbarea de roluri, Darry, ca să-și rezolve treburile casei, cere ajutorul lui Barry. Implicarea celor doi în treburile gospodăriei devine o nostimadă care, în loc de ordine, aduce dezordine. Dezordinea interioară a lui Darry, la întâlnire cu dezordinea interioară a lui Barry, provoacă dezordinea obiectelor (deși haosul, în general, se leagă de un sens al ordinii pe care o anunță necondiționat. În cazul celor doi, ordinea devine doar o intenție a acțiunii, dar, din cauza „tehnicii" de realizare, efectul se arată pe dos). Obiectele se desfac, stârnind hazul prin neputința lor de prindere în fixație. Hazul este cu atât mai mare cu cât abundența, din cornul ce se revarsă în risipă, apare fără posibilitatea de a mai îndrepta ceva. Din acel amestec al personajelor cu obiectele se ivește imaginea demolării, nu în felul unui dezastru definitiv, ci al unei nostimade ce înfioară.

În acest joc în care unul poruncește, iar celălalt, din nepricepere, încurcă lucrurile, tonul este dat de personaje, iar obiectele răspund, intrând în acordul jocului, când simulează personajele. Întemeierea formelor de comic în spectacolul *S-a sfârșit cum a-nceput* amintește de regula generală a rizibilului formulată de Bergson: „Vom obține întotdeauna o replică garantat comică, inserând o idee absurdă într-un tipar de frază consacrat" (*Teoria râsului*, Institutul European, Iași, 1992, p.84). Darry și Barry evoluează în scenă ca două ființe închizând organic sisteme diferite de percepție și de animare a lucrurilor, pentru că elementul comun al noii ipostaze existențiale (punerea în flexiune a lucrului în perimetrul unei ordini deja instituite), din păcate, nu-i încearcă. Nerealizând niciun moment interferența lucrurilor, ci numai

Horațiu Mălăele sau De la cum „se exprimă comicul" până la a fi „creator de comic"

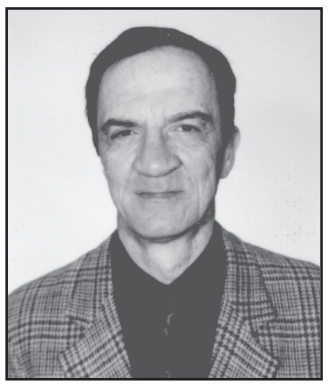
dispersia lor (în ciuda executării pe dos a lui Barry, poruncile lui Darry continuă), personajele întețesc hazul. Se văicăresc la vederea celor întâmplate, par întristate și chiar speriate, dar nimic nu schimbă mecanismul lor de funcționare (În semn de consolare, ca o pedeapsă aplicată partenerului de „boacăne" serioase, Darry îi spune: „Prostul proștilor !" și continuă să-l antreneze serios în treburile casei). Preluând vorbele lui Darry fără tăgadă, Barry este împins în intimitatea obiectelor cu iuțeală, dar neîndemânarea îl duce la dizlocarea obiectelor, fapt ce sporește dezordinea și, în concluzie, deconstrucția (Ruina, ca sursă a rizibilului). Cum nimic

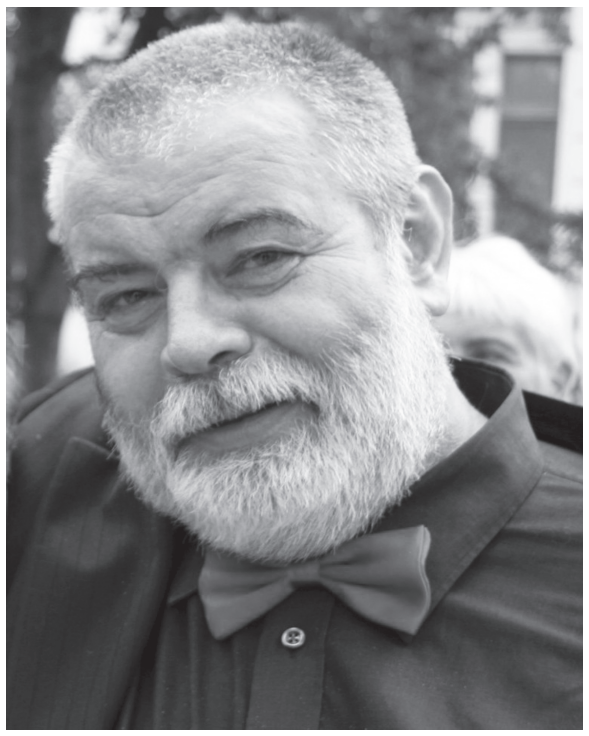
Cuplul „Stan și Bran" parafrazat savuros de Mihai Constantin și Daniel Badale

nu se împlinește din ceea ce-și propun (eșecul îi arde interior), personajele devin „martirizate", nu dintr-un exces de luciditate ce le determina gravitatea faptei, ci din inconștiență și nepriceperea ce răstoarnă firescul, provocând „blow-up"-ul și transformarea lor în „îngeri". Apariția gospodinei, în finalul spectacolului, amână sfârșitul propriu-zis, ceea ce înseamnă că, încă o dată, ceva se va lua de la capăt. Horațiu Mălăele înnoiește râsul când intră în miezul problemei și al lucrurilor și descoperă formele opintite, caracteristice ființei omului, pe care le asociază cu stângăciile, ca să nu zic nepriceperile, dobândite în timp. Regia își pune personajele să se desfășoare spontan, însă faptele, în succesiunea lor, produse cu „precizia" răsturnărilor pe dos provoacă râsul. S-ar spune că iluzia comică mânuită cu abilitate de Horațiu Mălăele se naște la întâlnirea (aparentă prin amabilitatea cu care opozanții își acordă reciproc întâietate) celor doi termeni cu totul diferiți: *rigoarea* și *intempestivul*. Practicile de convietuire au arătat că rizibilul (inițial dedus ca o fărâmă din precedent, poate ca reacție la ceea ce se trece) se ivește, crește și dispare în funcție de paradigmă (prin care se-nțelege totalitatea formelor flexionare ce dau înfățișare unei așezări sau unei ordini). Vremurile de amurg, ca și cele de avânt au ceva în comun când fățuiesc rizibilul: dizlocarea centrului sau „dizlocări în personalitate". Amurgul, prin sleirea elanurilor și secătuirea forțelor, nu exclude o anume îndârjire (opintirea pe ultima sută de metri) din ființa omului spre a păstra ceea ce mai poate păstra. Avântul, chiar prin răsturnările sale în căutarea noilor modele, implică aceeași îndârjire umană spre a mai păstra vechile repere (spirit de conservare), numai că opintirile, venite din graba construirii „modelului nou", aduc scrâșniri în fața piedicilor și văicăreli în fața neputinței, ceea ce într-o anume fază provoacă râsul. Evoluția admite trecerea și petrecerea punctului de vedere printr-un cerc de viață ce îl pune pe gânduri, modelând incontinuu interogațiile.

Râsul lui Mălăele te preumblă într-un cerc rămas deschis, dar oprit într-un punct, precum un semn de întrebare.

Cãlin Stãnculescu

Radu Gabrea, *Mănuși roșii*

Universul carceral, formator al omului nou

Este vorba, firesc, despre universal carceral care a dominat involuția societății românești între anii 1947 și 1964. O perioadă marcată de starea de țară ocupată, de asimilare a metodelor de exterminare a elitelor, de intimidare masivă a tuturor categoriilor de cetățeni din România. Filmul *Mănușile roșii* radiografiază fără accente patetice, cu cruzime uneori, dar fără exagerări, cu o benefică nuanțare arsenalul represiunii comuniste instaurate, activate dinamic în anii posteriori revoluției din Ungaria.

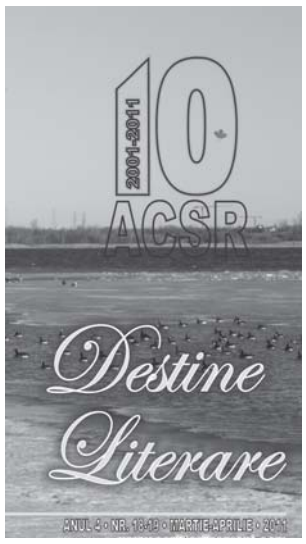
Felix Goldschmidt, tânărul sas ajuns student, depresiv și îndrăgostit de poezie, încearcă să-și spele păcatele aderând la partidul aflat la putere cu sprijinul armat rusesc. Victimă a valului de teroare dezlănțuit după eșecul dramatic a rebeliunii poporului maghiar, Felix ajunge captiv într-o îndelungată anchetă a Securității, aflată, cu toate forțele, la vânătoare de mărturii despre comploturi antistatale, despre atitudini antimuncitorești, clasa aflată la putere, despre devieri de la fondul de aur al materialismului dialectic, dictat de frații de la Răsărit. Acum în celulele închisorii, imaginate expresiv de arhitectul Florin Gabrea, decoratorul filmului, într-un spațiu închis, fără posibilități de evadare, cu permanenții ochelari de tablă, ce obturau orice privire în afara celulei până în camera de anchetă, unde erau supuși maltratatărilolr și umilințelor de tot felul, studenți și profesori, juriști și țărani, preoți și delatori angajați.

În acest univers concentrațional, carceral, regizorul Radu Gabrea nuanțează credibil în acord cu psihologia firească a personajelor, tipurile de comportament, dar și varietatea metodelor de anchetă, de suferință orchestrată de la alte nivele. Nu trebuie uitat, în acest caz, că însuși regizorul filmului a îndurat o anchetă la fel de dură cu cea descrisă în filmul său, în 1956-1957, când a fost reținut timp de aproape un an de zile în arestul de la Rahova, în urma evenimentelor din Ungaria. Romanul scris de pastorul sas Eginald Schlattner, devoalează însă drama tânărului student, care dornic să scape de consecințele originii nesănătoase, și aici doar spectatorii vârstnici pot înțelege riscurile acțiunii, dorește să intre în partid, pentru a șterge originile etnice, dar și suferințele greu de înțeles la care populația de origine germană a fost supusă de autorități, după armistițiul beteag din 11 septembrie 1944 cu rușii. Romanul autobiografic al scriitorului sas , este o mărturie a propriei trădări față de un frate condamnat fără vină, într-un proces al epocii. Recunoașterea vinii, anvergura tertipurilor anchetatorilor pentru a obține mărturisirile necesare în procese parcă aidoma copiate după modelul anilor 35- 37 din Rusia, mefiența finală a securiștilor care-l trimit pe tânărul abia eliberat într-un spital psihiatric, pentru a nu dezvălui suferințele indurate, presiunile fizice și psihologice la care a fost supus, sunt excelent orchestrate de cineast, care nu uită să valorifice partiturile unor excepționale personaje secundare, cum ar fi juristul interpretat de Marcel Iureș, care-și primește cu demnitate condamnarea la sentința capitala, sau rolul bijuterie susținut de Andi Valsuianu, rolul turnătorului de serviciu, care moare rostind Tatăl nostru cerându-și dramatic ultima iertare de la cel pe care tocmai l-a trădat.

Radu Gabrea se joacă firesc cu planurile temporale, pentru a justifica acțiunile eroului său, interpretat emoționant și credibil de Alexandru Mihăescu, când povestea sa de dragoste capătă rang de amintire de referință, sau când, povestea prietenului trădat, alături de fratele său, capătă accentele unei sentimentale descoperiri erotice. Impresionantă este prin adevărul psihologic panoplia de personaje ce slujesc închisoarea, procesul de smulgere a mărturiilor, cu grade diferite de umanitate, de cultură, cu infinitesimale diferențe de emoții, reacții și rezolvări ale situațiilor dramatice construite în laboratoarele represiunii. Construcția impecabilă a story-ului, propunerea anchetei drept pilon al evocării unei istorii de mare profunzime dramatică, trimite filmul lui Gabrea la capitolul marilor mărturii despre universul concentrațional comunist, care a modificat psihologii, care a transformat oameni, care a distrus personalități, familii, elite. Lecția de Istorie oferită pe marele ecran de Radu Gabrea este în acord cu crezul său estetic, după care individul poate transcende prin suferință Istoria, dar, în același timp, nu uită marile drame provocate de aceleași conjuncturi istorice la care a fost și martor, și victimă și inspirat evocator. Radu Gabrea a dispus de o excelentă echipă de interpreți dintre care sunt de amintit Udo Schenk și Marcel Iureș, Mircea Rusu și Andi Vasluianu, excelent în rolul turnătorului șantajat la rândul său, Victoria Cociaș și Dan AQștilean etc., etc. O bine integrată muzică în trama filmului a compus Thomas Osterhoff după cum imaginea lui Ion Marinescu și montajul Melaniei Oproiu au desăvârșit o mărturie de cineast contemporan cu Istoria dramatică a începuturilor comunismului în România, cineaste care i-a cunoscut consecințele în evoluția sa de artist, obligat să părăsească țara din cauza cenzurii practicate personal de șeful statului.

Reviste - Reviste - Reviste

Foarte interesant nr.4 (18-19) martie-aprilie 2011 al revistei editată de Asociația Canadiană a Scriitorilor Români, o publicație despre care am impresia că în afara colaboratorilor ei din România știu prea putini compatrioți ai noștri. Să fie de vină veșnica problemă a difuzării ? Din câte am înțeles, d-l Alexandru Cetățeanu, care - cum însuși o mărturisește în articolul „Un canadian în România" - este sufletul revistei și la propriu și la figurat. De aceea este și foarte bine informt asupra mersului literaturii de le noi. În cele patru vizite anuale pe care spune că le face la București caută să afle cât mai multe și despre cat mai mulți. Unii dintre scriitorii români ce locuiesc în țară și pe care d-sa i-a cooptat în colectivul de redacție se regăsesc și în paginile elegantei publicații, semnând poezii, cronici, impresii (Marian Barbu, Constantin C. Ciubotaru, Sorin Cerin, Melania Cuc, Carolina Ilica, Ștefania Oproescu, Gheorghe Neagu ș.a.). Alături de ei sunt prezenți și scriitori români stabiliți în cele patru vânturi ale lumii,din Canada și până în Australia, din Israel și până în îndepărtata Chină. Ne bucurăm pentru aceste succese ale d-lui Al. Cetățeanu și-i urăm pe mai departe succes.

Revistă de cultură și atitudine

Plumb

Director: Ioan Prăjisteanu — Anul VI, nr. 49, aprilie 2011 — Redactor - șef: Petru Scutelnicu

Mai puțin deschisă (ca spațiu, cel puțin) literaturii beletristice propriu-zise (poezie, proză), revista băcăuană (nr. 49, aprilie 2011) pare înclinată să acorde un gir mai larg eseisticii - ceea ce nu înseamnă că nu ne oferă o lectură depotrivă plăcută, utilă și instructivă. Ionel Necula scrie despre Emil Cioran (la centenarul nașterii acestuia), Grigore Codrescu publică primul episod dintr-un articol ce se anunță a fi foarte interesant: „Seducția lecturii", Dumitru Brăneanu glosează pe marginea sentimentului de dragoste, iar Doru Kalmuski începe un serial intitulat „Recurs la Procesul lui Isus".

În paginile de istotie prof. Dr. Dumitru Zaharia ne propune o dezbatere pe tema „dispariției unui imperiu de tristă amintire", iar Ion Lupu scrie despre „România în vâltoarea războaielor balcanice".

Foarte interesantă și agreabilă este pagina în care sunt prezentați doi tineri graficieni: Delia Florică și Mario Grosu.

POESIS

Revistă de poezie

APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA

Ca întotdeauna în haine elegante, revista nr.1-2-3/2011 condusă de d-l George Vulturescu cuprinde poeme, cronici, eseuri, traduceri, articole de istorie literară - într-un florilegiu deosebit de bogat în titluri și în semnături. Aflăm cu tristețe că de mai bine de un an colegul și prietenul nostru, poetul George Vulturescu este supus unei urâte campanii de denigrare. Cât de motivată sau nemotivată e ea ne este greu să argumentăm. Însă e regretabil să se întâmplă așa, încât ne întrebăm: Ce se întâmplă ? De ce a intrat zâzania asta între scriitori ? Iar colegului George Vulturescu nu-i putem spune - dacă asta i-o folosi la ceva - că totul poate fi produs și din invidie. Lui nu-i rămâne decât să-și vadă înainte de viața și de treburile lui. Și mai ales de revistă. În fond, zice o vorbă din popor, numai în pomii cu roade se aruncă cu pietre...

Oglinda literară

Criticată de unii „conformiști" că nu este mai restrictivă, că nu și-a fixat, ca alții, rubrici și colaboratori cu identitate exactă, revista „Oglinda Literară" (nr. 113, mai 2011), condusă de prietenul nostru Gheorghe Neagu ni se pare a fi cea mai deschisă publicație din România acestor vremuri. Fără prejudecăți de vârstă, de opinii, de orientări, de tematică etc. etc. publicația vrânceană lasă loc cu generozitate tuturor celor care au (sau cred că au) ceva de spus în cultura română de azi, așa încât ne-ar fi greu, dacă nu cumva imposibil să ne oprim asupra unui material anume fără sentimentul că-i nedreptățim pe alți autori. E bine ce și cum face „Oglinda literară" ? Nu e bine ? Numai comentatorii viitorului o vor lămuri...

Fl. Popescu

Revista "SUD" recomandă autorilor sudiști și din alte părți de țară Editura - RAWEX COMS, București, pentru publicarea unor volume de poezie, proză, teatru, eseu etc.

Indiferent de tiraj, pentru debutanți se oferă o reducere de 10%; pentru autorii publicați reducerea este de 5%.

Editor: Raluca Tudor

Telefon editură: 0720 773209

Consilier editorial: Constantin Carbarău

Telefon revista "SUD": 0723 942508

Calendar

Mai - Iunie 2 0 11

5 mai - MITROI, ȘTEFAN (n. în 1956, sat Siliștea, com. Purani, jud. Teleorman) - poet, prozator, traducător, gazetar. Opera: *"Nimic despre singurătate"*, 1986; *"Războiul de după război"* (povestire), 1987; *"Povești din Țara Arborado"*, 1988; *"Semnul verde al copacilor"*, 1989; *"Bolnav de înserare"* (versuri), 1992; *"Elogiu deșertăciunii"* (versuri), Edit. Grafitti, 1993; *"Întoarcerea lui Ceaușescu"* (versuri), 1995; *"Ce luăm cu noi în mormânt"* (proză), Edit. Eminescu, 1996; *„Dulce ca pelinul"*(roman), Edit. Detectiv, 2010 (Premiul Academiei Române).

7 mai - IVANOVICI-TERENȚIU, ȘTEFAN (n. în 1881, Turnu Măgurele - m. în 1967) - epigramist și jurist. Opera: *"Caricaturi literare"*; *"Sare și piper"*, 1903; *"Călăuza pentru judecătoriile de ocoale"*, 1910; *"Boabe de piper"*, 1933.

9 mai - ȚÂNȚĂREANU, ECATERINA (n. în 1952, Turnu Măgurele) - publicist, director al Muzeului Județean Teleorman (din 1990). Opera: *"Alexandria - 160 de ani"*. Monografie (în colaborare), Edit. Teleormanul liber, 1994.

10 mai - TELEOR, DIMITRIE (n. în 1858, sat Atârnați, azi Cernetu, jud. Teleorman - m. în 1920) - scriitor și publicist. Opera: *"Nuvele"*, 1883; *"Scene și portrete"*, 1886; *"Nuvele alese"*, 1894 ș.a.

10 mai - ȘERBAN, CODRIN (n. în 1945, București) - prozator, dramaturg . Opera: *"Imnuri către soare"*, Edit. Albatros, 1982; *"Carte dintr-un exil interior"*, Edit. Star Tipp, 1997; opere în multe antologii de versuri, *"Testamentul din strada Nisipuri"*, Edit. Vianu, 2003; *"Dicționar al personalităților ialomițene"*, Edit. Ex Ponto, 2002 ș.a.

14 mai - SEGĂRCEANU, ION (n. în 1937, com. Segarcea, jud. Teleorman) - poet, publicist, traducător. Opera: *"Fuga de hazard"*, Edit. Albatros, 1970; *"Solidarul citadin"*, 1972; *"Lungul drum spre casă"*, 1976; *"Embleme"* (versuri pentru copii), 1976; *"Țărm al eternei iubiri"*, 1989; *"O poezie pentru fiecare"*, Edit. Ametist, 1993; *"Eternele izvoare"*, Edit. Universal Pan, 1996.

16 mai - COSTINESCU, FLORIN (n. în 1938, Slobozia) - poet și ziarist. Opera: *"Adierea tărâmului"*, 1972; *"Ramura de veșnicie"*, 1974; *"Numărătoarea de aștri"*, 1977; *"Totdeauna, iubirea"*, 1979; *"Marele semn al mirării"*, 1980 (...); *"La umbra Corintului"*, Edit. Eminescu, 1995.

21 mai - GRECU, PETRE (n. în 1934, com. Lita, jud. Teleorman) - publicist, prof. de istorie în Alexandria. Opera: *"Participarea județului Teleorman la cucerirea independenței de stat a României"*, 1977; *"1907 în județul Teleorman"*, 1977.

22 mai - BOCÂRNEA, CONSTANTIN (n. în Giurgiu) - medic, membru fondator al orchestrei de cameră a medicilor din București. Opera: *"Practica epidemiologică în bolile transmisibile"*, București, Edit. Medicală, 1988 (în colab.); *"Ghid practic pentru boli infecțioase"*, București, Edit. Medicală, 1989 (în colab.).

24 mai - VLAD, ION (n. în 1920, sat Fetești, jud. Ialomița - m. în 1992 la Paris) - sculptor, membru al Academiei Române. Monumente: *Statuia lui G. Enescu; basorelief - Opera Romană; Vânturile-Tokyo; Decorație murală - Bois Colombes*.

29 mai - LĂZEANU, MIHAI (n. în 1894, Alexandria) - jurist. Opera: *"La nouvelle reforme fiscale en Roumanie"*, Paris, 1921; *"Reforma monetară în Rusia"*, 1925; *"Curs de știință și legislație financiară"*, 1939, 1940.

30 mai - UBA, TRAIAN (n. în 1921, Turnu Măgurele - m. în 1990) - prozator. Opera: *"O zi frumoasă"* (schițe), 1949; *"Flăcăul de pe tanc"*, 1950; *"Un vis, o fată, un ostaș"*, 1951; *"Ora de istorie"*, 1951... *"Ultima bătălie"*, 1964; *"Caseta"*, 1966.

1 iunie - TOMESCU, VASILE (n. în 1929, com. Brazii, jud. Ialomița) - muzicolog. Doctorat la Paris cu lucrarea *"Histoire des relationes entre la France et Roumanie"*, 1967. Opera: *Muzica daco-romană*, 2 vol., 1972-1982; *Muzica românească în istoria culturii universale*, 1991; Monografii: *Dimitrie Cuclin; Alfonso Castaldi; Alfred Alesandrescu, Paul Constantinescu*.

9 iunie - CARBARĂU, CONSTANTIN (n. în 1939, la București, părinții locuind la Bolintin Vale, jud. Ilfov, din 1929) - ziarist, fondator și redactor-șef al revistei *Sud*. Opera: coordonator și principal autor al volumului *Bolintinul, bolintinenii, Bolintineanu*; autor al antologiei *Între Olt și Borcea - un spațiu literar* (2006), *Literatura Africii negre. De la basm la roman* (2007), *Voi spune tot vrăjitorului meu. Lirică neagro-africană* (2009).

10 iunie - DATCU, IORDAN (n. în 1933, sat Băcălești, jud. Teleorman) - folclorist, publicist. Opera: *Dicționarul folcloriștilor*, 2 vol., Edit. științifică și Enciclopedică, 1979, Edit. Litera, 1983; *Publicații de folclor și etnografie*, 1990.

14 iunie - STAN, ȘTEFAN (n. în 1949, Alexandria) - ziarist. Colaborator la volumele: *Județul Teleorman. Ghid turistic*, 1978; *Protagoniști ai vieții publice. dec. 1989 - dec. 1994*, 3 vol., 1995; *România-Turism '96*, 1996.

21 iunie - BELLU, PETRE (n. în 1896, Turnu Măgurele - m. în 1959) - prozator și dramaturg. Opera: *Apărarea are cuvântul*, 1934; *Cazul doamnei Predescu*, 1935; *Câine vagabond*, 1936; *Luminile mahalalei*, 1936; *David și Goliat*, 1936, toate la Edit. Hertz; *Am jurat*, Edit. Dacia, 1940; *Răstigniții id*, 1940; *Uzina B*, 1941... *Crimă sentacentrală*, Edit. Steaua Dunării, 1993.

22 iunie - MARINESCU, ȘTEFAN VIDA (n. în 1951, com. Uești, jud. Giurgiu) - poet și publicist. Opera: *Sala oglinzilor*, versuri, Edit. Litera, 1984; *Atac la persoană*, Edit. Calende, 1991; *Aventura dimineților cuminți*, id, 1993; *Colecția de zvonuri*, id, 1995; *Purtătorul de cuvinte*, Edit. Euro Vida, 1996.

25 iunie - OANCEA, STELIAN (n. în 1938, com. Blejești, jud. Teleorman) - poet, traducător, diplomat. Opera: *Timpul știut*, Edit. Eminescu, 1973; *Împărăția zorilor*, id, 1978; *Semințe de timp*, id, 1982; *Litera imperfectă*, id, 1985.

27 iunie - BUCUȚA, EMANOIL (n. în 1887, Bolintin Deal, jud. Giurgiu - m. în 1948) - scriitor și fondator al revistei "Boabe de grâu". Opera: *Florile inimii*, versuri, 1920; *Fuga lui șefki*, Edit. Cartea românească, 1927; *Pietre de vad*, Edit. Casei școalelor, 1937; *1944, Românii dintre Vidin și Timoc*, CR, 1923; *Capra neagră*, Edir. Casa școalelor, 1938; *Biblioteca satului*, Fundația Culturală, 1936; *Crescătorul de șoimi*, Fundația pentru literatură, f.a.; *Legătura roșie*, f.e., f.a.; *Scrieri*, vol. 1-2, Edit. Minerva, 1971 ș.a.

29 iunie - BURTAN, FLOREA (n. în 1948, în com. Crângu, jud. Teleorman) - poet, prozator, ziarist. Opera: *Flaut pe răni*, vers, CR, 1979; *Lumină lină*, poezii; Teleormanul Liber 1992; *Valea plângerii*, id, 1994; *Pedepsele*, schițe, id, 1994; *Amurgul zăpezilor*, id, 1996.

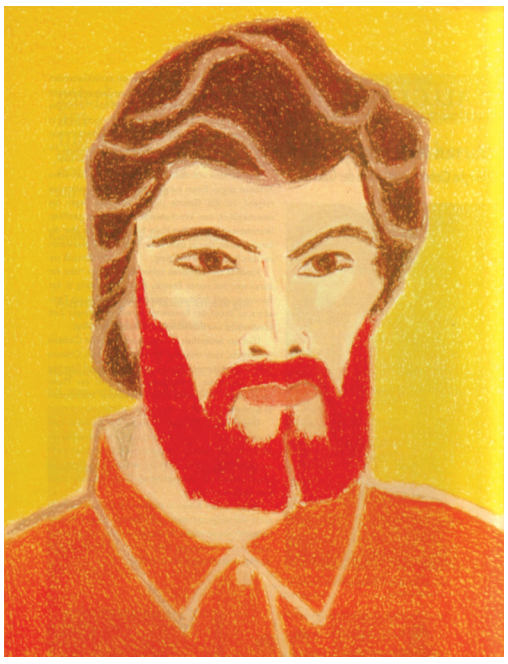
Camelia Filip

O retrospectivă, un album, un destin:
GHEORGHE CIOBANU

În perioade 14 aprilie - 15 mai 2011 la Galeriile de Artă Plastică din Buzău a fost deschisă expoziția retrospectivă a pictorului Gheorghe Ciobanu, un creator de mare originalitate și cu un palmares pe cât de bogat tot pe atât de interesant: expoziții în țară și străinătate, premii naționale și internaționale, nenumărate cronici favorabile scrise de specialiști în domeniu.

În pliantul editat cu acest prilej citim: „Utilizând teme ca: Planeta, Renașterea luminii, Implozii cosmice, Drumul galaxiilor etc. cu privirea sa aruncată cu sfială spre cer, solicită îngăduința de a identifica și exprima cu mijloacele proprii artelor plastice, desen, culoare și formă, stranietatea materiei manifestată în distribuția aleatorie a volumelor cu geometrie variabilă în spațiu, iradiația luminii și culorii în infinitul cosmic, armonia sferelor care degajă acea muzică sacră de esență pitagoreică". Gheorghe Ciobanu este Cetățean De Onoare al municipiului Buzău.

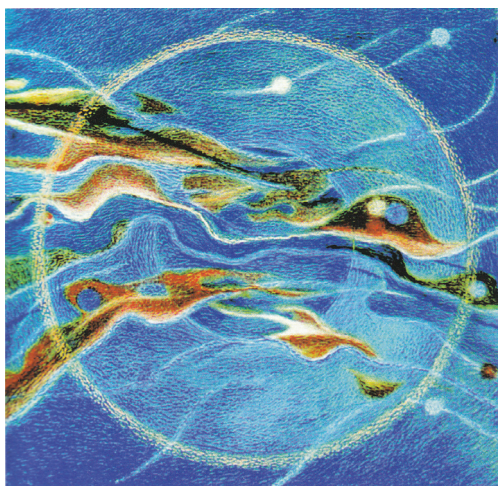
Reproducem câteva imagini din albumul de autor tipărit și lansat în cadrul amintitei retrospective.

Autoportret

Zi cu soare

Planetă

Gânditorul de imagini

Maestrului Gh. Ciobanu, cu prețuire și prietenie întru frumos!...

...Imagini-mii, ca pietre prețioase
stând în adânc și așteptând sfioase
pe cel sortit luminii să le deie
în străluciri de alte curcubee
ca tainele din tainița lor scoase
imagini-mii, ca pietre prețioase...

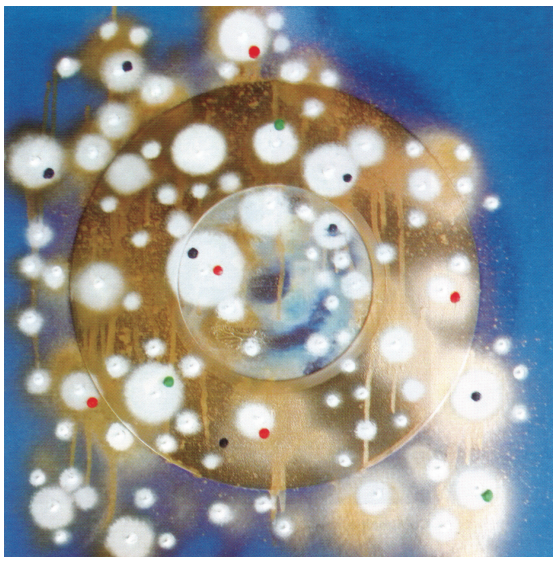
(...Iubire, tu, ți-am măiestrit carate
în umbre și lumini neașteptate
a' sângelui porniri și-ale gândirii
ți le-am trecut prin porțile rostirii
făcându-mă de imn și nestemate
lubire, tu, ți-am măiestrit carate...)

...Ce chip sublim să te înalți statuie
minunilor și sângerând în cuie
spre înțelesuri veșnice cununa
de spini să ți-o așezi pe totdeauna
simțind în tine nemuriri cum suie:
ce chin sublim să te înalți statuie!...

București, vara 2008

Anotimp

Planetă

Casă la Gura Teghii

Flori

apler

Director fondator: Constantin Carbarău
Redactor șef: Florentin Popescu
(tel.: 0246.270.633; 0723.942508, revistasud@yahoo.com)
Colectiv de redacție: Emil Păunescu (redactor șef adjunct), Victoria Milescu, Radu Voinescu, Constantin Bărbuță, Liviu Capșa, Dan Carbarău (secretar general de redacție), Florică Dan, Dumitru Dumitrică

Redacția și administrația:
Oficiul Poștal Bolintin Vale
CP 3, județul Giurgiu

ISSN 1224-7367
PREȚ 1 RON

Concepție grafică:
Raluca Tudor

RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com;
0720 773209

Tipar: INNA print

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea. Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.